

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DEKİ BAYAN FUTBOLCULARIN
SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE FUTBOL BRANŞINA
YÖNELME NEDENLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mehmet GÖKTEPE

Danışman
Yar. Doç. Dr. Metin KAYA

ANKARA-2008

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Mehmet GÖKTEPE'nin “**TÜRKİYE'DEKİ BAYAN FUTBOLCULARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE FUTBOL BRANŞINA YÖNELME NEDENLERİ**” Başlıklı TeziTarihinde, Jürimiz Tarafından Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye : Prof.Dr. Temel ÇALIK

.....

Üye : Prof.Dr. Mehmet GÜNAY

.....

Üye (Tez Danışmanı): Yard.Doç.Dr. Metin KAYA

.....

ÖNSÖZ

Futbol, insanların sosyo-ekonomik düzeyleri ne olursa olsun, onları kendisine çeken ve ilgilendiren bir spor branşıdır. İnsanlar, futbol aracılığıyla kendilerini ifade etmenin yollarını aramakta ve yaşam kalitelerini futbol yoluyla arttırmak istemektedirler. Futbol'a olan bu ilgi, dünyanın her yerinde ve ülkemizde artarak devam etmekte ve bu sebeple insanlar daha fazla spor tesis ve imkanlarından yararlanmayı talep etmektedirler. Ancak; ülkelerin, toplumların ve bireylerin sosyal ve ekonomik yapıları spora olan ilgilerinin eyleme geçme şansını da ne yazık ki etkilemektedir. Bu durum, ülkemizde özellikle sosyo-ekonomik farklılıkları olan bayan futbolcular için de hissedilmektedir.

Bayan futbolcuların sosyo-ekonomik durumları ve futbol branşına yönelme nedenleri ülkemizde tartışılması gereken bir konudur. Bu çalışmanın, bu konuda yapılacak tartışmalara ve araştırmalara katkı sağlayacağına inanıyorum.

Öncelikle, bu çalışmaya beni yönlendiren, araştırmanın her aşamasında görüşlerini ve yardımını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Metin KAYA' ya teşekkür ederim.

Bana maddî ve manevî destek veren, her zaman yanımda olup, beni spora yönlendiren, çalışmalarımda yardımlarını esirgemeyen aileme, bana her konuda büyük destek olan hocam Ümit YETİŞ' e ve araştırmaya katılan tüm sporculara teşekkür ederim.

Mehmet GÖKTEPE

ÖZET

TÜRKİYE’DEKİ BAYAN FUTBOLCULARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE FUTBOL BRANŞINA YÖNELME NEDENLERİ

GÖKTEPE, Mehmet

Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Metin KAYA

Temmuz – 2008

Araştırmada, Türkiye’de lisanslı olarak futbol oynayan bayanların görüşlerine göre, Sosyo-ekonomik durumları ve futbol branşına yönelme nedenleri araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini, T.F.F. Amatör işler departmanlığına bağlı, 2007-2008 futbol sezonu, büyükler kategorisi bayanlar futbol liginde katılan 25 takımda bulunan 521 lisanslı bayan futbolcu oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tümüne ulaşamadığından, 15 takımdan 259 lisanslı bayan futbolcu araştırmamıza katılıp örneklem grubunu oluşturmuştur. Bu araştırma kapsamında bulunan, bayan futbolcular için anket formu kullanılmıştır. Bayan futbolcuların demografik bilgileri frekans ve yüzde olarak ortaya konulmuştur. Futbol branşını tercih etmelerindeki çeşitli unsurlar, Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenleri ve Futbol Branşından Beklentileri yine frekans ve yüzde olarak ortaya konulmuştur. Bayan futbolcuların görüşlerinde ilişki olup olmadığı, ki-kare (chi-square) testi ile kontrol edilmiştir ve $p=0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda:

- 1) Türkiye’deki bayan futbolcuların demoğrafik bilgileri incelendiğinde; Büyük kısmının 16-20 yaş aralığında lise öğrencisi olduğu. Futbola 13-16 yaşlarında başlayanların sayısının fazla olduğu tespit edilmiştir. Çoğunun babalarının ilkokul mezunu olup, mesleklerinin serbest meslek olduğu, annelerinin ise yine ilkokul mezunu olup, işsiz (ev hanımı) olduğu tespit edilmiştir.
- 2) Bayan futbolcuların, futbol branşını tercih etmelerinde, arkadaş ve akran gruplarının ve beden eğitimi öğretmenlerinin futbola yönelmelerindeki etkisinin çok fazla olduğu tespit edilmiştir.
- 3) Bayan futbolcuların, futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, arkadaşlarla birlikte bir takım ruhu içinde hareket etmek, futbol branşını sevmek, futbol branşıyla uğraşarak sağlıklı olmak, başarı ve kazanmaktan zevk duymak gibi görüşlerin etkisinin çok fazla olduğu tespit edilmiştir. Maddi geliri artırmak görüşünün etkisinin ise çok az olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.
- 4) Bayan futbolcuların, büyük kısmının futbol branşından beklentilerinin, milli takıma seçilmek, antrenör olmak, beden eğitimi öğretmeni olmak ve ilerde sporla ilgili üniversite düzeyinde eğitim görmek olduğu tespit edilmiştir.
- 5) Ekonomik durumu orta düzeyde olan bayan futbolcuların, futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan maliyetinin düşük olduğu görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir
- 6) Ekonomik durumu iyi düzeyde olan bayan futbolcuların ise futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, maddi geliri artırma görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir.
- 7) Ailelerinin ekonomik durumu iyi düzeyde olan bayan futbolcuların futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, anne, baba ve kardeşin futbola yönelmelerindeki etkisinin fazla düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- 8) Çoğunlukla öğrenim durumu lise olan bayan futbolcuların, futbol branşından beklentilerinden, ilerde üniversite düzeyinde eğitim görmek görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bayan Futbol, Sosyo-Ekonomi, Futbol, Yönelme

ABSTRACT

THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF WOMEN SOCCER PLAYERS IN TURKEY AND THEIR REASONS FOR HEADING TOWARDS SOCCER

GÖKTEPE, Mehmet

Graduate, Gazi University, Institute of Educational Sciences

Department of Health and Sports Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Metin KAYA

July – 2008

The research is based on the licensed women soccer players in Turkey by considering their socio-economic situation and their reasons for heading towards soccer.

The research group consists of 521 licensed women soccer players, among 25 teams of the upper women soccer league of the 2007-2008 soccer season, which are connected to T.F.F. department of amateur sports. The research is based on 259 licensed women soccer players from 15 teams, since it is not possible to reach all of the 521 licensed women players. Questionnaires are applied as a tool for the research to women soccer players. The demographic data of women soccer players are shown as frequency histograms and percentage graphs. The factors that affecting them to head towards soccer, the reasons of their engagement on soccer and their expectations from soccer are shown in frequency histograms and percentage graphs. The correlation among the women soccer players' opinion is controlled chi-square test and it accepted that $p=0,05$ as a meaningful degree.

Research results;

- 1) After the demographic data of the women soccer players in Turkey are examined; big portion of the players consists of 16-20 aged high school student group, women soccer players start of soccer ages are between 13-16. The study showed us that most of their fathers are graduated from elementary school and they are free workers, most of the soccer players mothers are also graduated from elementary school and they are house wife (they have no work)
- 2) Friends and same age group children, and health education teacher are most influencing factors that women soccer players' heading towards soccer.
- 3) Among reasons; playing soccer with their team mates through the team spirit, being interested in soccer, being healthy by playing soccer, success and desiring happiness from beating are the most affecting factors, that is why women soccer players interested in football. Increasing their income is least important factor that affecting them to choose soccer.
- 4) Women soccer players mostly expecting to become a national soccer team player, become a soccer trainer, become a health education teacher and have higher education on health and sports at university level, due to their choice on soccer.
- 5) It is noted that women soccer players, whose economic conditions are at average level, completely disagree on that they head towards soccer, since Soccer has low expenses.
- 6) It is noted that women soccer players, whose economic conditions are good, completely disagree on that they head towards soccer, in order to increase their income.
- 7) It is noted that women soccer players, whose economic conditions are good are mostly influenced by their mothers, fathers, sisters and brothers in terms of heading towards soccer.
- 8) It is noted that women soccer players, whose education level are high school, agreed a lot on having higher education at university level as a result of heading towards soccer.

Key words: Women Soccer, Socio-Economy, Soccer, Heading towards

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii

BÖLÜM 1

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.7. Tanımlar.....	6
1.8. İlgili Araştırmalar.....	7

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Bayan futbolu.....	11
2.1.1. Bayan Futbolunun Dünya'daki Gelişimi.....	12
2.1.2. Bayan Futbolunun Türkiye'deki Gelişimi.....	16

2.2. Bayan Futbolunun Türkiye’deki Psiko-Sosyal Boyutu.....	18
2.3. Sosyal Yapı, Sosyal Rol ve Sosyalleşme	23
2.3.1. Spor ve Sosyalleşme.....	29
2.3.2. Sosyolojik Açıdan Spor Kavramları.....	30
2.3.3. Sosyal Çevre.....	32
2.3.4. Sosyal İlişkiler ve Spor.....	33
2.3.5. Sosyal Grup ve Spor.....	36
2.3.6. Sosyal Hareketlilik ve Spor.....	37
2.3.7. Sosyal Değişme Olarak Spor.....	39
2.3.8. Sosyal Bir Kurum Olarak Aile.....	41
2.4. Sosyo-Ekonomik Olgu.....	42
2.4.1. Sosyo-Ekonomi ve Spor İlişkisi.....	43
2.4.2. Toplumsal Yapı ve Spor İlişkisi.....	45
2.4.3. Sporun Toplumsal İşlevleri.....	47
2.4.4. Toplumsal ve Ekomik Yapıya Bağlı Sporun Örgütlenmesi.....	49
2.5. Sporda Yönelme.....	50
2.5.1. Spora Yönelme ve Elit Sporcu Olma.....	53
2.5.2. Spora Yönelme ve Sosyal Çevre.....	54
2.5.3 Spora Yönelme ve Aile.....	55
2.5.4. Spora Yönelme ve Yakın Çevre.....	57
2.5.5. Spora Yönelme ve Okul-İş Çevresi.....	57
2.5.6. Spora Yönelme ve Toplum-Kitle İletişimi.....	58
2.5.7. Spora Yönelme ve Spor Tesisleri.....	59

BÖLÜM 3

YÖNTEM	60
3.1. Araştırmanın Modeli.....	60
3.2. Evren ve Örneklem.....	61
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	62
3.4. Verilerin Analizi.....	63

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR	64
-----------------------------------	----

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER	87
5.1. Sonuç.....	87
5.2. Öneriler.....	89

KAYNAKÇA	90
-----------------------	----

EKLER	99
--------------------	----

EK-1. Anket Formu.....	99
------------------------	----

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Bayan Futbol Takımları ve Sayıları.....	61
Tablo 2. Bayan Futbolcuların Demografik Bilgileri.....	64
Tablo 3. Bayanların, Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Çeşitli Unsurlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68
Tablo 4. Bayan Futbolcuların, Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları.....	71
Tablo 5. Bayan Futbolcuların Futbol Branşından Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları.....	74
Tablo 6. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları ile Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisinin Dağılımı.....	77
Tablo 7. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerinden, Maddi Geliri Artırmak Görüşüne Etkisinin Dağılımı.....	79
Tablo 8. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşından, İyi Bir Sporcu Olmak ve Hayatını Spordan Kazanmak Beklentisi Görüşüne Etkisinin Dağılımı.....	81
Tablo 9. Bayan Futbolcuların Ailelerinin Ekonomik Durumları İle Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Anne Baba ve Kardeşin Futbola Yönelmesindeki Etkisinin Dağılımı.....	83
Tablo 10. Bayan Futbolcuların Öğrenim Durumu İle Futbol Branşından Beklentilerinden, İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek Görüşüne Etkisinin Dağılımı.....	85

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

- Şekil 1. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları ile Futbol
Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Maliyetinin
Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisinin Çapraz
Tablo Sütun Grafiği.....78
- Şekil 2. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol
Branşıyla Uğraşma Nedenlerinden, Maddi Geliri Artırmak
Görüşüne Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği.....80
- Şekil 3. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol
Branşından, İyi Bir Sporcu Olmak ve Hayatımı Spordan
Kazanmak Beklentisine Etkisinin Çapraz Tablo Sütun
Grafiği.....82
- Şekil 4. Bayan Futbolcuların Ailelerinin Ekonomik Durumları İle
Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Anne,
Baba ve Kardeşin Futbola Yönelmesindeki Etkisinin Çapraz
Tablo Sütun Grafiği.....84
- Şekil 5. Bayan Futbolcuların Öğrenim Durumu İle Futbol
Branşından Beklentilerinden, İlerde Sporla İlgili
Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek Görüşüne Etkisinin
Çapraz Tablo Sütun Grafiği.....86

KISALTMALAR

T.F.F: Türkiye Futbol Federasyonu

G.S.G.M: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanlar yaşamlarını toplumsal ilişkiler içerisinde sürdüren varlıklardır. Toplum ise sürekli bir olgudur. Bireyler zaman içinde toplumu terk etseler bile toplum yine de belirgin özellikleriyle kendini devam ettirir ve sahip olduğu özellikleri sosyalleşme yoluyla yeni bireylere aktarır. Sosyalleşme ailede başlar, sonra arkadaş çevresi, okul çevresi olarak genişleyerek hayatın her döneminde devam etmektedir. Sosyalleşen birey diğer bireylerle ilişki kurarak sosyal bir grup meydana getirmektedir (Yılmaz, 2006: 3). Spor insanlara kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vererek onları bir araya getirir. Spor bu işlevi birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır (Yetim, 2005: 171).

Spor toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış sosyal bir olgudur (Kılıcıgil, 2000: 61).

Spor sosyal bir olgu olmanın dışında ekonomik ve kültürel gelişimlerle de yakından ilgilidir. Sosyalliği, kültürü, ekonomisi ve heyecanı yüz binleri statlara milyonları, hatta milyarlarca insanı radyo ve televizyon başına toplamayı başarabilen futbol, tüm dünya toplumlarının ilgi odağını oluşturarak seyirci potansiyelinin, katılımının ve yönelmenin en yüksek olduğu spor dalı haline gelmiştir (Orta, 2000: 221). Ayrıca popüler ve profesyonelleşmenin şartlarını yerine getirmesi nedeniyle de ailelerin maddi getirisi fazla olan futbola çocuklarını yönlendirdiklerini veya engel olmadıklarını görmekteyiz. Toplumdaki spor kahramanlarının toplumun sosyal yapısındaki değerleri, normları temsil ettikleri için gelişmede ve daha çok futbola yönelmede önemli katkıları vardır.

Kore’de yapılan bir çalışmada, popüler sporlara yönelme ve katılımın modern değerler ve yüksek sosyo-ekonomik durum ile ilgisi olduğu, insanların işsiz ve parasız olsa da o ülke için geçerli olabilecek popüler branşlara yönelmenin gerçekleştiği sonucu çıkarılmıştır (Kılıcıgil, 2003: 214).

1.1. Problem Durumu

Türkiye’deki bayan futbolcuların sosyo-ekonomik durumları ve futbol branşına yönelme nedenleri nelerdir?

Alt Problemler;

1. Bayan futbolcuların demografik özellikleri nelerdir?
2. Bayanların, futbol branşını tercih etmelerindeki çeşitli unsurlar nelerdir?
3. Bayan Futbolcuların, Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenleri nelerdir?
4. Bayan Futbolcuların, Futbol Branşından Beklentileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Büyük bir toplumsal güç olarak kabul edilen sporda futbol branşı, sosyo-ekonomik bakımdan daha fazla kazanımları olması nedeniyle özellikle aileler tarafından tercih edilmektedir. Zaten özdeşleşme objeleri taşıması nedeniyle de popüler olan bu branşı seçmeye çoktan razı olan çocuklar, ailelerinden bu desteği aldıkları anda futbol birinci tercih olmaktadır (Kılıcıgil, 2003: 214).

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu çalışmanın amacı; Türkiye’deki bayan futbol takımlarında bulunan futbolcuların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Futbol Branşına Yönelme Nedenlerinin, Ülkemizde Bayan Futbolunun yaygınlaşıp, geliştirilmesi için tespit edilmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Spor toplumların gelişmesinde çok etkin rol oynayan sosyal bir olgudur. Çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak kabul edilen ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli sosyal bir olgudur (Yetim, 2005: 1).

Günümüzde spor, türlü özellikleri ile en önemli toplumsal kurumlardan biri olmuştur. Gerek sporcuların performans sınırlarının son derece genişlemesi, gerekse sporun ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan büyük önem kazanması, sporun niceliğinde ve niteliğinde büyük değişikliklere yol açtı. Spora yönelen fertlerin amacı eğlenmek, sağlığını korumak ve para kazanmaktır. Sporun eğlence aracı olduğunu, hoşça vakit geçirilmesine yol açtığını, dinlenme sağladığını biliyoruz. İnsanların futbol maçlarına ilgi duyduğunu, statları doldurduğunu, bu iş için para harcadığını görüyoruz (Balcıoğlu, 2003: 122,127)

Futbol tüm dünyada sosyolojik bir hareket olarak ortaya çıkmış ve kitlelerin dili haline gelmiştir. İnsanlar futbol aracılığıyla kimlik edinme ve aidiyet duygusu hissetmelerinin yanı sıra futbol tutkusu ile kendilerinden geçerek deşarj da olabilmektedir. Futbol şiddeti, öfkeyi, sevinci ve neşeyi içinde taşıdığı için incelenmeye değer ve üzerinde düşünülmesi gereken bir yapıya sahiptir (Talimciler, 2003: 32).

Ülkemizde futbol popüler bir spordur. Bunda kitle iletişim araçlarındaki spor yayınlarının futbol ağırlıklı olmasının yanında, bu yayınlar nedeniyle özdeşleşme objeleri yaratılmasının katkısı vardır. Ayrıca popüler ve profesyonelleşmenin şartlarını yerine getirmesi nedeniyle de ailelerin, maddi getirisi fazla olan futbola çocuklarını yönelttiklerini veya engel olmadıklarını görmekteyiz. Çünkü “aile, çocukluk, ergenlik, ve hatta gençlik yıllarında, kişi üzerinde en etkili çevredir” (Kılıcıl, 1998: 39). Bayanların da futbol aktivitelerine katılımı her geçen gün hızla artmaktadır. Dünyada 40 milyondan fazla bayanın futbol oynadığı bilinmektedir. Ülkemizde ise bu sayı 521’ dir (T.F.F. 2007).

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde sayıları az olmayan genç kız ve bayanların anlamlı bir şekilde futbol aktivitelerine katılımı, liglerin düzenlenmesi; Avrupa ve Dünya şampiyonalarının yapılması, 1996 Atlanta Olimpiyatlarında tam madalyalı spor olması, bayanlar arasında futbola olan ilgiyi artırmaktadır. Ülkemizde 1993 yılında bayanlar ligi oluşturulmuş, 1995 yılında da bayan milli futbol takımımız ilk resmi uluslararası müsabakalarına katılmıştır (Günay, Yüce, 2001: 45). Ülkemizde 2003 yılında durdurulan liglerin, 2005 yılında tekrar başlaması, 2006 yılında ilköğretimde kızların futbol oynama yasağının kaldırılması ve okullar arası müsabakaların başlaması, Şili’de düzenlenen Dünya okullar arası bayan futbol şampiyonasında, bir okul takımımızın dünya üçüncüsü olması, ülkemizde bayanların futbola olan katılımlarının her geçen gün daha da artmasına neden olmuştur.

Ülkemizde her geçen gün sayıları artan bayan futbolcuların sosyo-ekonomik durumları ve futbol branşına yönelme nedenleri merak söz konusu olup onların beklentilerinin ve eksikliklerin saptanması için yapılması gereken çalışmaların ülkemizde bayan futbolunun gelişmesi ve yaygınlaşması için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada, Türkiye’deki 2007-2008 sezonunda, büyükler kategorisi bayanlar futbol ligine katılan 25 takımın, 15’ inde bulunan 259 bayan futbolcu ile sınırlandırılacaktır.

Bu araştırma veri toplama aracındaki anket sorularına verilen cevaplar ile sınırlandırılacaktır.

Bu araştırmada çalışma gurubuna uygulanacak anket 44 soru ile sınırlandırılacaktır.

Bireylere uygulanacak anket her birey için bir defaya mahsus olacaktır.

Bireyler tarafından cevaplandırılacak anket objektif ve sınırlı zamanlar içerisinde cevaplandırılacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma yapılırken ve bulgular yorumlanırken aşağıdaki hususlar göz önünde tutulmuştur.

- 1) Araştırma konusu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen bilgilerin objektifliği yansıttığı varsayılmıştır.
- 2) Türkiye'deki bayanlar futbol liginde lisanslı olarak futbol oynayan bayan futbolculara uygulanan anket maddeleri doğru ve içten cevaplandırılmış olup, buna ilişkin ifadeler gerçeği yansıtmaktadır.
- 3) Araştırma verileri toplamak için kullanılan ölçme aracı (anket) alanın uzmanları tarafından geliştirilmiş ve güvenilirliği de yapılmış olup, araştırma için anketin 54 bayan futbolcu üzerinde güvenilirliği yapılarak araştırmanın amacı için yeterli olduğu varsayılmıştır.
- 4) Bayan futbolcuların hepsine araştırma konusu ile ilgili bilgi verilmiş ve ankete olan ilginin artırılması için öğrenciler uygulayıcı tarafından teşvik edilmiştir.
- 5) Anketin uygulanması esnasında iç ve dış şartların bütün futbolcular için aynı olmasına çalışılmıştır.
- 6) Ankete verilen cevaplar doğru olarak kabul edilmiştir. Anket sonuçlarının kayıtları titizlikle tam ve doğru olarak alınmıştır. Araştırma sonuçlarının algılanması ve yorumlanması ile kullanım ve eleştirilmesinde bu sayıltıların göz önüne alınması gereklidir
- 7) Alınacak örneklem evreni temsil edebilecek nitelikte olacaktır.
- 8) Ankete verilecek cevapların doğru olduğu kabul edilecektir.
- 9) Çalışma gurubu anketi cevaplarken tam kapasitelerini kullanacaklardır.
- 10) Anket hazırlanırken uzman kişilerin görüş ve önerileri dikkate alınacaktır.
- 11) Anket istekli kimselere uygulanacaktır.
- 12) Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı geçerli ve güvenilir nitelikte olacaktır.

1.6. Tanımlar

“Futbol, on birer kişilik iki takım arasında dikdörtgen bir alanda oynanan takım oyunudur. Fiziksel özelliklerin yanı sıra, psikolojik olarak da kişinin kendine güven kazanmasını sağlar. Sosyal açıdan ise, doğal bir iletişim aracıdır (Aracı, 2005: 10).

“Sosyalleşme, bireyin ya da bireylerin içinde bulunduğu sosyal grubun değer ve normlarını öğrenme çabasında bulunarak, o sosyal grupta kendine düşen sosyal rolleri yerine getirmesini sağlayacak bilgi ve davranışlara sahip olması ve ait olduğu sosyal gruba uyum göstererek aktif bir üyesi haline gelme sürecidir (Yılmaz, 2006: 3).

“Sosyal Çevre, insanların sosyal ilişkiler kurarak, kısa ya da uzun zaman aralıkları içinde birlikte yaşadıkları alanlardır (Kuter, 2005: 27).

“Ekonomi, insanların ve toplumların sınırlı kaynakları harekete geçirerek çeşitli mal ve hizmet üretmek, elde edilen ürünleri tüketim için çeşitli kişi ve kümelere bölüştürmek ve dağıtmak için giriştikleri eylemlerin bütünüdür (Yetim, 2005: 89).

“Yönelmek, bir yere, bir şeye, bir kimseye yönelmek, hedef almak, bir etkinliğe yönelmek, onu amaç olarak seçmek, benimsemek, onunla ilgilenmek, kendini ona adamaktır (Kılıçgil, 2000: 61).

1.7. İlgili Araştırmalar

Sunay,(1985) araştırmasında, futbolcuların başarı durumlarını etkileyen etmenler arasında eğitim düzeylerinin ve gençlerde uğraşı yıllarının önemli yeri olmadığı, bunun yanında başarıyı sağlık, beslenme bilgileri, ekonomik durumları, büyüklerde futbolla uğraşı yılları, öğün sayıları, antrenmanları, futbolcu teknik-taktik becerileri, yeteneklerini kullanabilmeleri, görev anlayışları, oyundaki genel görünüşleri ve istikrar durumlarının düzeltilmesinde düzenli sağlık kontrollerinin yanı sıra, sporculara ve antrenörlere etkin beslenme eğitiminin ve sporcuların ekonomik durumlarının, özellikle Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca düzeltilmesinin ve çözüm getirilmesinin yararlı olabileceği sonucuna varılmıştır.

Göktaş,(1994) çalışmasında; öğrencilerin sosyo-ekonomik yapısındaki farklılıklar, onların uğraştıkları spor dalının seçiminde ve spor yapmasındaki amacın tespitinde önemli bir etken olarak ortaya çıktığını tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin spor yapmalarında en önemli etken ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek ve sporda başarılı olmak daha sonra sırasıyla sağlık, çevreye kendini kabul ettirme faktörlerinin takip ettiğini ortaya çıkarmıştır.

Yıldız,(2006) ‘‘ Ortaöğretim Kurumları Spor Alanında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama ve Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri ‘’ üzerine yaptığı çalışma sonucunda; öğrencilerin spor alanına yönelme nedenlerinin, ders çalışmayı sevmediklerinden değil en önemli faktörün özellikle aktif sporcu olmalarının ve sporu sevmelerinden dolayı olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber spora başlamada ailenin çok büyük etkisi ve önemi olduğu, arkadaş çevresinin ve öğretmenlerinin daha az etkisi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir kısmının hayatlarını sporcu olarak devam ettirmek istedikleri tespit edilmiştir.

Alibaz ve arkadaşları,(2006) “ Türkiye’de Üst Düzey Taekwondo, Karate ve Kick-Boks Sporcularının Bu Spor Branşına Yönelmelerine Teşvik Eden Unsurlar, Yapma Nedenleri ve Geleceğe Yönelik Beklentileri” üzerine birlikte yaptıkları çalışma sonucunda; bu sporlara yönelme nedenleri olarak antrenör ve ailenin yüksek düzeyde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de Taekwondo, Karate ve Kick-Boks sporuyla uğraşma nedeni olarak yaptıkları spor branşını sevmek ve başarı kazanmaktan haz duymanın etkili olduğu saptanmıştır. Öte yandan sporcuların, ilgili spor branşlarını devam ettirmek suretiyle milli takıma seçilmek, milli olmak ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek beklentilerinde oldukları belirlenmiştir.

Şimşek,(2005) ”Orta Öğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri ve Beklentileri” üzerine yaptığı çalışma sonucunda; öğrencileri atletizme yönlendiren kişilerin başında beden eğitimi öğretmenleri gelmektedir. Basın-yayın 28 ve televizyon kanallarının öğrencilerin atletizme yönelmelerinde gereken desteği vermediği çıkan sonuçlar arasındadır. Öğrencilerin çoğunun atletizm yapmalarının sebebi; başarı kazanmaktan zevk duymaları, atletizm sporunu sevmeleri, arkadaşlarınca tanınıp sayılmak istemeleri ilk nedenler arasındadır. Öğrencilerin atletizm branşından beklentileri ise, milli takıma seçilmek, beden eğitimi öğretmeni olmak, ileride üniversite düzeyinde eğitim görmek konularında yoğunlaşmıştır.

Bayraktar ve Sunay,(2004) ‘‘Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Voleybol Sporuna Yönelmelerine Neden Olan Unsurlar İle Beklentileri’’ üzerine yaptıkları çalışma sonucunda; Türkiye’de elit düzeyde voleybol oynayan sporcuların öncelikle voleybol sporuna başlamada beden eğitimi öğretmeni ve ailenin etkisinin yüksek, televizyon ve basın-yayın organları gibi kitle iletişim araçlarının ise voleybola yönelmedeki etkisinin oldukça az düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de voleybol sporuyla uğraşma nedeni olarak voleybol sporunu sevmek ve başarı kazanmaktan zevk duymanın etkili olduğu saptanmıştır. Öte yandan voleybolcuların, voleybol sporuyla ilgilenmek suretiyle sağlıklı olmak ve sağlığını korumak ile iyi bir sporcu olarak hayatını spordan kazanmak beklentilerinde oldukları belirlemiştir.

Öztürk,(2004) ‘‘Tenise Yeni Başlayan 6-12 Yaş Arası Sporcuların Tenisi Seçme Nedenleri ve Sosyoekonomik Düzeyleri’’ üzerine yaptığı çalışma sonucunda; tenise yönelme nedenlerinden ilki ileride bu sporu sürdürmek ve tenise elit seviyede bir sporcu olmak, ikincisi tanınmak ve ünlü olmak olduğu görülmektedir. Ailelerin tenise yönelmede teşvik edici en önemli unsur olduğu, arkadaş ve akraba çevresinin de tenise yönelmede önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri spora yönlendirmedikleri görülmektedir.

Sunay ve Saracaloğlu,(2003) ‘‘Türk Sporcularının Spordan Beklentileri ve Spora Yönelten Unsurlar’’ üzerine yaptıkları çalışma sonucunda; Türkiye’de futbol dışındaki branşlarda lisanslı olarak spor yapan sporcuları öncelikle ailesi, yakın çevresindeki ilgili antrenörler ve arkadaş grubunun spora yönlendirmedeki etkisinin yüksek, televizyon ve basın yayın organları gibi kitle iletişim araçlarının ise spora yönlendirmedeki etkisinin oldukça az düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de lisanslı spor yapan sporcuların yaptıkları spor branşlarıyla ilgili, sağlıklı olmak, iyi bir fiziki görünüme sahip olmak ve milli takıma seçilmek gibi bazı beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Öte yandan sporcuların yaptıkları spor branşına teşvik eden unsurlara, spor branşıyla uğraşma nedenlerine, spor yaparak olmasını bekledikleri beklentilere ve uğraşılan spor branşında sportif başarıyı ve performansı olumlu yönde etkileyebilecek faktörlere ilişkin görüşleri arasındaki farkın, spor branşına, spor yapma yıllarına ve aylık gelirlerine göre önemli olduğu belirlenirken, cinsiyet değişkenine göre ise önemi bulunmamıştır.

Whitehead ve arkadaşları,(2006) ‘‘Fiziksel Aktivite Seviyeleri Farklı Gruplardaki Sosyo-Psikolojik ve Fiziksel Çevre Faktörleri’’ adlı çalışmaları sonucunda İskoç genç kız sporcularının spora yönelmelerinde fiziksel çevre ve annelerinin katkısının fazla olduğu saptanmıştır.

Van-Yperen ve arkadaşları, (1999) ‘‘Hollandalı Genç Elit Futbol Oyuncuları Üzerinde Yapılan Hedefe Yönlendirme, Başarı Odaklı İnanç ve Performans Geliştirme’’ adlı çalışmaları sonucunda Hollanda da futbol oynayan çocukların incelendiği bir çalışmada, sporcuların başarılı olmalarında daha fazla çalışmanın yanı sıra ailelerinden gördükleri desteğin önemli olduğu sonucunu ortaya çıkarmışlardır.

Stuckyropp ve Diloranzo, (1993) ‘‘Çocuklar İçin Egzersiz Belirleyicileri’’ adlı çalışmalarında Amerika Birleşik Devletlerinde ilköğretim düzeyindeki okul çocukları arasındaki fiziksel aktiviteye katılımı arttıran faktörler incelenmiş, erkek ve kız çocuklarda eğlencenin yanı sıra arkadaş ve aile desteğinin önemli bir faktör olduğu sonucunu bulmuştur.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bayan Futbolu

Futbol; Atlantik ötesinde, majör sporların dışında kalmış sporcuların tercih ettiği farklı bir spordur, aynı zamanda bayan spordur (Boniface, 2007: 45).

Bayanlar her yerde olduğu gibi, futbolda da tarih boyunca ayrı tutulmuşlardır. Kendi cinsleri ve özellikle karşı cinsleri tarafından garip karşılanan bayan futbolcular daha çok Afrika, Amerika(kuzey ve güney), Asya ve Avrupa da bu ayrımcılığı yaşamışlardır. Bu önyargılı yaklaşımlardan dolayı bayan futbolu üst seviyelere ulaşmakta geç kalmış, özellikle erkeklerin bu aşağılama derecesindeki tutumları yüzünden bayanlar daha feminen ve hırçın olmak zorunda kalmışlardır. Bayanların toplumda sosyal rolleri belirli tutularak kısıtlanmaya çalışılmıştır. Bayanlar genelde ev hanımı, anne ve bakire kız statüsünde tutulmaya çalışılmıştır (Hong, Fan, 2004). Ne var ki, bayan futbolu bazı ülkelerde sosyolojik, kültürel, ailevi ve ekonomik durumların zorluğu nedeniyle gelişmemiştir (Thomas, A. Mark, 2003).

Futbol oyununun sadece erkeklere ait olduğunu düşünenler, bayanların sosyal-psikolojik-ve fizyolojik yapılarının futbola uygun olmadığını savunmaktadırlar. Aslında bu düşünce kadın ve erkeğin sosyal rolleri ve gelenekler konusunda muhafazakar tutumlardan kaynaklanmaktadır. Fakat bayanlar futbolu ile ilgili çalışmalarda fizyolojik, psikolojik, ve sosyal açıdan bayanların futbol oynaması için bir sorun olmadığı görülmüştür (Günay, Yüce, 2001).

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde sayıları az olmayan genç kız ve bayanların anlamlı bir şekilde futbol aktivitelerine katılımı, liglerin düzenlenmesi; Avrupa ve Dünya şampiyonalarının yapılması, Olimpiyatlarda tam madalyalı spor olması, bayanlar arasında futbola olan ilgiyi artırmaktadır (Önver, 2002).

2.1.1. Bayan Futbolunun Dünya'daki Gelişimi

Bayanlar organize futbolu en az erkekler kadar uzun süredir oynamaktadırlar. Bayanların 12. Yüzyıl İngiltere'sinde avam oyunlarına iştirak ettikleri bilinmektedir. Organize olmuş oyunlar 18. Yüzyıl İskoçya'sına kadar geri gitmektedir. Bu zamanda evli ve bekar bayanlar arasında maçlar olur seyirci sayısı 10 binleri bulurdu (Önver, 2002).

İlk bayan futbol kulüpleri, 1890'lı yıllarda Londra'da kurulmaya başlandı. Londra'da Preston' dan bir takım büyük bir ün kazanmış ve üstün bir takım olmuştur. 1902'de preston takımı Amerika'ya New Jersey, New York ve Boston takımlarıyla maçlar yapmak için yola çıkmış, bu maçlardan sonra İngiltere deki futbol birliği bayan futbol kulüplerini kabul ederek destek vermeye başlamıştır (Rachel, 1998).

O zaman ki "altın çağ" 1921 de bitme noktasına geldi. Çünkü İngiliz futbol birliği bayanların futbol oynamasını adeta yasakladı. Onlara çok az oynayacak alan bırakmıştı (Önver, 2002).

İngiltere de bu yasağın kalkmasıyla, büyük başarılarla imza atan Dick and Kerr Ladies bayan futbol takımı büyük bir çoğunluğun desteğini arkasına alarak, uluslararası turnuvalara katıldılar. İlk olarak kral gibi Karşılandıkları Fransa'yı ziyaret ettiler. Sonra 1922 de, Kanada ve Amerika'yı turladılar. Amerikanın bayan takımı yoktu. Bu nedenle Amerika liginde oynayan erkek oyuncular kendileriyle oynamaları için ikna ettiler. Turlarını böylece devam ettirmeyi başardılar. İngiltere'deki ve İskoçya'daki Profesyonel erkek oyuncularıyla oynadıkları 9 maçın 3'ünü galibiyet, 3'ünü beraberlik ve 3'ünü yenilgiyle sonuçlandırıdılar (Stefan, Andrew, 2006).

1930 ve 1940'lı yıllarda Avrupa ve Amerika'da bayan futbolunun popüleritesi azalmaya başlamıştır (Rachel, 1998).

1957 yılında Almanya da resmi olmayan bir şampiyona düzenlendi. 1960'lı yıllarda doğu Avrupa'daki komünist ülkeler bayanları, spora katılmaları için teşvik ediyordu. Bunların içinde futbol da vardı. 1971 yılına kadar 34 ülkede organize futbol maçları oynanıyordu. 1970'de Alman Futbol Birliği (DFB) kızlar ve kadınların futbol oyununa üye olabileceklerini ve birlikte topluluk oluşturabileceklerini kabul etmiştir. O zaman yaklaşık bin kız ve kadın 11 bin kulüp takımı içinde organize edildi (Önver, 2002).

1970-1980'li yıllarda Olimpiyat gelişim programı sayesinde her yıl 15 bin sporcu, bayan futbol takımlarına girmektedir. Birçok ülkede bazı büyük takımlar bünyelerinde güçlü bayan futbol takımları kurarak, bayan futbolunun gelişimine büyük katkı sağlamışlardır. 500'ün üzerinde üniversite bayan futbol takımı kurarak uluslararası şampiyonalarda bulunmuşlardır. Ama yine de bayan futbolu bu kadar çabaya rağmen hala en düşük seviyede ve bunu geliştirmek içinde hala birçok kampanya sürmektedir (Lissa, 1998).

1980'lerde Avrupa ülkelerinin bayan futbol kulüplerindeki sayısal artış bu ilerlemede ilk adımdı. Örneğin Bayan Futbol kulüpleri 1980 -1991 yılları arasında 188 den 321 sayısına yükselmiştir (Thomas, A. Mark, 2003).

Bayan futbolunun orjini Avrupa olmasına karşın Amerika ve Afrika kıtası ve İspanya bu konuda çok atak yapmıştır. Bunun sosyolojik ve sportif birçok nedeni arasında önemli olanlardan biri, bayanların da aktif olma isteğidir. Ve bu onları bu spora yönlendirmektedir (Kızılet, 2003).

Amerika'daki televizyon kanallarının zamanla Dünya'daki şampiyonaları kanallarında göstermeye başlamasıyla insanlar milli takımlarını görüp destekleme şansı bulmuşlardır. Bu şekilde maçların televizyondan yayınlanmaya başlaması birçok genç kızın, kendisini bir gün milli takım formasını giyerken hayal etmeye başlamasına neden olmuştur. Onların belki de ne yıllar önce kurulan milli takımlarından ne de yıllar önce arka bahçelerinde futbol oynamaya terk edilmiş kızların durumundan haberleri vardı (Lissa, 1998).

Brezilya'da Coca - Cola firmasının sponsorluğunda 1997 yılında profesyonel bir lig kurulmuştur. Avustralya'da 1984 yılında 4711 olan oyuncu sayısı 1999'da 58 bin olmuştur. 1996 -1997 sezonunda 6 takımdan oluşan ulusal bir lig kurulmuştur. Avustralya kupası bu yıllarda üçüncü kez oynanmıştır. Japonya'da 1988'de Japon futbol birliğinin kurulması ile 9647 oyuncu kayıt oldu, bayan takımlarının sayısı 470'i buluyordu. Japonya'da L ligi adında 8 takımdan oluşan bir profesyonel lig de bulunmaktadır. Norveç ve İsveç'te profesyonel seviyeye yakın yan profesyonel ligler bulunmaktadır. Afrika kıtasında zenci ırkın erkeğe tanıdığı adale yapısı daha başarılı olmalarını sağlamaktadır. Afrika'da bayan futbolunda en kuvvetli takımlar Nijerya ve Gana takımlarıdır (Önver, 2002).

Toplam nüfusu yaklaşık 4.500.000 olan Norveç'te bayan futbolcu sayısı 84.000'dir. Almanya'da 900.000 civarında, Birleşik Amerika'da 2 milyon civarındadır. 1997 yılında İsveç'te toplam 200.000 oyuncu kaydedilmiştir. Onların 4000 tanesi kadındır. İsveç'te ikinci en büyük spor branşı bayan futboludur (Kızılet, 2006).

1991 yılına kadar 65 ülke bayan takımlarını kurmuştu. 1991 yılında Çin'de düzenlenen ilk Bayanlar Futbol Dünya Kupasıyla, bayan futbolu uluslararası düzeyde yer edinmiştir. Bu Şampiyonayı toplam 510 bin kişi tribünlerde izlemiş, maç başına seyirci ortalaması ise 19.615 olmuştu (Thomas, A. Mark, 2003).

Günümüzde erkeklerinki gibi her 4 yılda bir yapılan Bayanlar Dünya Şampiyonasının ikincisini 1995 yılında Norveç kazanmıştır. Bayan futbolu, 1996 Atlanta Olimpiyatlarında tam madalyalı spor branşı oldu. Amerika ve Çin arasındaki Olimpiyat finali 80 bin taraf izlemiştir. 1999 yılında üçüncüsü düzenlenen Dünya Kupası, bayan futbolunu haritadaki yerine koydu. ABD de düzenlenen kupaya çok miktarda medya organizasyonu yer verdi. 90 bin seyirci finali izledi. Bu sayı 1998 erkekler Dünya Kupası finalindeki seyirci sayısından fazlaydı. ABD, Çin'e karşı tekrar şampiyonluğu kazandı. 40 milyondan fazla seyirci maçı televizyonda izledi. Bu rakam NBA ve NHL finallerindeki sayıdan fazladır (Önver, 2002).

2003 yılında Çin’de düzenlenmesi planlanan kupa, salgın hastalık sars yüzünden Amerika’da yapılmıştır. Kupayı Almanya kazanmıştır. 2007 yılında Çin’de düzenlenen son kupanın sahibi yine Almanya olmuştur. 2011 yılında altıncısı düzenlenecek Bayanlar Futbol Dünya Kupasının ev sahipliğini son iki kupanın sahibi Almanya yapacaktır.

İlki 1984 yılında düzenlenen Avrupa bayanlar futbol şampiyonasında İsveç şampiyon olmuştur. Avrupa şampiyonasının sonuncusu 2005 yılında İngiltere’de düzenlenmiş, finalde Norveç’i 3-1 yenen Almanya şampiyon olmuştur. 2009 yılındaki Avrupa Şampiyonası ise Finlandiya’da yapılacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde, gençler arasında yapılan bir ankette " favori sporcunuz kimdir" sorusuna verilen cevaplarda, ABD milli takım oyuncusu Mia Hamm, Michael Jordan’dan sonra en yüksek oyu alarak, Vince Carter, Tiger Wods ve Kobe Byrant gibi NBA yıldızlarını geride bırakmıştır (Önver, 2002).

Mia Hamm, çoğu zamanını Amerika’nın küçük yerleşim yerlerinde bayan futbolunu anlatmaya ve tanıtmaya çalışmaktadır. Amerika’da yaz futbol okullarının % 40’ını kızlar oluşturmaktadır. Böyle fırsatlar sayesinde kızlar çevredeki ayrımcılıktan kurtulmaktadır. Sosyal çevrenin desteğiyle birçok lig kurulmakta ve bir çok sporcu müsabakalarla kendilerini geliştirmektedir (Lissa, 1998).

Bayanların futbol aktivitelerine katılımının artması, erkek futbolunun bayan futbolunun önüne geçtiğini düşünenlerin yanılgılarına neden olmuştur (Thomas, A. Mark, 2003). Bayan futbolu son yıllarda imaj değiştirmekte olup, hem bayan futbolcuları hem de futbolu güzelleştirmektedir. Amerikalı ünlü bayan futbolcu Mia Hamm’in reklamlardaki uzun parlayan saçları buna bir işarettir. Futbolcu olmak, bayan olmamak anlamına gelmez. Dünya’da sezondan sezona maçtan maça sahada birlikte mücadele veren bayan futbolcular, kadınlara ve genç kızlara şunu inandırmayı başarmışlardır. “futbolcu olmak daha güzel bayan olmaya yardım etmektedir” (Lissa, 1998).

2.1.2. Bayan Futbolunun Türkiye’deki Gelişimi

Türkiye’de bayan futbolunun başlangıcı 1971 yılında “İstanbul Kız Futbol Takımının” kurulması ile başlamıştır (Kızılet, 2006). 1982 yılında firma bazında kurulan "Dinarsu bayan futbol takımı" ile ivme kazanan bayan futbolu, 1993 yılında lige katılan 16 takım, 4 gruba ayrılarak, 1. olan takımlar yarı final oynadılar. Yarı finali kazanan Acarlar ve Dinarsu bayan futbol takımları, Türkiye Şampiyonası finalini, Ankara'da Başbakanlık Kupası maçından önce oynadılar. Dinarsu şampiyonluğuyla sonuçlandı. 1994-1995 yılında bu kez 22 takımın, 4 gruba ayrılarak katıldığı lig düzenlendi (Acar, 1995). Dinarsu, ligden çekildiği 1998 yılına kadar bayanlar futbolunda rakipsizdi (Hürkan, 2003).

2000–2001 futbol sezonunda düzenlenen Türkiye deplasmanlı bayanlar futbol birinci liginde toplam 12 takım mücadele etmiştir(Kızılet, 2006).

Bayan futbolu, belli bir gelişim sürecinden sonra çeşitli finansal, idari ve sosyal sorunlar sonucu düşüşe geçmiş. Mevcut kulüpler arka arkaya kapanmış ve bu sürecin sonunda 2003 yılı itibariyle bayanlar futbol ligi durdurulmuş ve Milli takım faaliyetleri askıya alınmıştır. 2005 yılına kadar federasyonun düzenlediği turnuvalarla devam eden bayan futbolu (Tokdemir, 2005), 2005 yılında 19 yaş altı futbolcuların oynadığı ve 8 takımın katıldığı mini bir turnuva ile yeniden canlandırma çalışmalarına başlanmıştır. (Kızılet, 2006). Bu turnuvada şampiyon Ankara Gazi Üniversitesi Spor Kulübü olmuştur. Bu turnuva sonunda U–19 bayan futbol milli takımı kurulmuştur.

2005-2006 futbol sezonunda, 15 takımın katıldığı ve 3 grup olarak oynanan deplasmanlı bayanlar ligi kurulmuştur. Bu ligde 1987 ve daha küçükler oynayabilmektedir. Bu ligin sonunda şampiyon olan takım Ankara Gazi Üniversitesi Spor Kulübü olmuştur. 2006-2007 futbol sezonunda 16 takımın katılımıyla ve yaş sınırlamasının büyütülmesiyle, büyükler kategorisi bayanlar futbol ligi düzenlenmiştir. Bu ligde şampiyonluğu kazanan takım yine Ankara Gazi Üniversitesi Spor Kulübü bayan futbol takımı olmuştur. Ayrıca bu yıl içinde yıldızlar kategorisi

turnuvası da düzenlenmiştir. 2007-2008 futbol sezonunda bayanlar futbol ligi büyükler kategorisi 25 takımın katılımıyla düzenlenmiş ve şampiyon son iki yılda olduğu gibi yine Gazi Üniversitesi Bayan Futbol Takımı olmuştur. Ülkemizde bayan futbol ligi, Türkiye Futbol Federasyonu Amatör İşler Departmanlığına bağlıdır. 2005 yılında ülkemizdeki lisanslı bayan futbolcu sayısı 300 iken, 2007-2008 futbol sezonunda bu sayı 500-600 civarındadır. Bu da ülkemizde bayan futbolunun çok yavaş gelişim gösterdiğinin kanıtıdır.

Ülkemizde 2005 yılında üniversiteler arasında düzenlenen salon futbol maçlarının başlaması ve her yıl düzenli şekilde devam etmesi, 2006 yılında üniversiteler arasında düzenlenen plaj futbol maçlarının başlaması, 2006 yılında ilköğretimde yıldızlar kategorisi bayan futbol maçlarının başlaması, 2007 yılında hem ilköğretim hem de liseler arası bayan futbol maçlarının düzenlenmesi, bayan futbolunun gelişiminin hızlanmasına ve kızlarımızın futbola olan ilgilerinin artmasına neden olmuştur.

Bayan futbol milli takımı; İlk olarak 1995 yılının Ağustos ayında, Kızılcahamam'da 30 kişilik aday kadrosu ile çalışmaya başlamıştır (Önver, 2002). Türkiye, erkeklerde olduğu gibi bayanlarda da ilk maçını İstanbul'da Romanya'ya karşı oynayıp, 8 eylül 1995'de Bayrampaşa stadında 8-0 yenilmiştir(Hürkan, 2003). 1995-1997 yılları arasında 4. Bayanlar Futbol Avrupa Şampiyonası grup eleme maçlarına katılmıştır. Yeni ve deneyimsiz olması nedeniyle grubunda galip gelmeden sonuncu olmuştur (Önver, 2002).

2008 itibariyle bayan futbol milli takımlarımızda üç kategori bulunmaktadır.

Bunlar; A milli takım, (U 19) 19 yaş altı milli takımı ve (U 17) 17 yaş altı milli takımıdır. Uluslararası resmi müsabakalarda bayan futbol milli takımlarımızın başarısı bulunmamaktadır. Fakat ülkemizi Şili'de düzenlenen 20. Liseler Futbol Şampiyonasında temsil eden, Ankara Kayabayazıtöğlü Lisesi bayan futbol takımı Dünya 3. olmuştur. Ankara takımının teknik sorumluluğunu Mehmet GÖKTEPE yapmıştır.

2.2. Bayan Futbolunun Türkiye'deki Psiko-Sosyal Boyutu

Spor dalları arasında en yaygın ve en popüler spor branşlarından biri futboldur. Bunun nedenleri arasında oynama ve izleme maliyetinin çok düşük oranlarda gerçekleşmesi sayılabilir. Kale direklerinin ve ağın olmadığı durumlarda dört irice taş, meşin top yerine boş bir konserve kutusu da aynı işlevi yerine getirebilir. Bunu içindir ki futbol, örneğin bir tenis sporunun aksine her sosyal grubun oyuncu ve izleyici olarak katılabileceği daha demokratik ve izleyici yoğunluğu da göz önüne alınırsa daha katılımcı bir spor dalıdır (Küçük, 2002).

Futbol gelişmiş ülkelerde insanlara spor kültürü aşılayabilmek için bir araç olarak kullanılmakta, bayanların da spora katılımında önemli bir rol oynamaktadır. Vatandaşlarının spor yapmasına önem veren gelişmiş ülkeler, futbolun bayanların spora katılımını sağlayan bu özelliğini gördükleri için bayan futboluna büyük önem vermektedirler. Dolayısıyla gelişmiş ülkelerde eğitim politikaları oluşturulurken bayan futboluna yer verilmekte ve bayanların futbol oynayabilmesi için gerekli alt yapı oluşturulmaktadır. Kız öğrenciler arasında futbolun daha da yaygınlaştırılması için çeşitli organizasyonlar düzenlemektedirler. Mevcut sosyo-kültürel uygunluğa, uygulanan eğitimin yönlendirmesi de eklenince, gelişmiş ülkelerde bayanların futbola ilgileri artmıştır. Bunun neticesinde de bayan futbolu profesyonel seviyeye kadar taşınmıştır.

Ülkemizde ise bayanlar sosyal ve kültürel ortamın etkisi ile gerektiği kadar sportif faaliyetlere katılamamaktadırlar. Hele erkek oyunu olarak bilinen futbola, bayanların katılımı kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile meydana gelen bir takım sosyal ve kültürel değişmelerin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Türkiye' de bayan futbolunun macerası 1971 yılında "İstanbul Kız Futbol Takımının" kurulması ile başlamıştır. 1993 yılında oluşturulan Türkiye deplasmanlı birinci futbol ligi ile bayan futbolunun gelişimi ivme kazanmıştır. 1993 yılında 16 bayan futbol takımının katılımı ile başlayan lig ikinci sezonunda 22 takımın katılımı ile devam etmiştir. 2000-2001 sezonunda Türkiye deplasmanlı bayanlar futbol birinci liginde toplam 12 takım mücadele etmiştir. Varılan bu sonuç oynanan 8 sezonda bayan futbolunun

belirli bir gelişme kaydedemediğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu yargıyı 1995 yılından beri faaliyetini sürdüren Türkiye bayan futbol milli takımının bugüne kadar almış olduğu sonuçlar ve Türkiye genelinde lisanslı bayan futbolcu sayısının 280'de kalması da teyit etmektedir. 2003 yılında federasyonun aldığı kararla lige verilen ara, tekrar bayan futbolunun duraklama dönemine girmesine neden olmuştur(Önver, 2002).

2005-2006 futbol sezonunda, 15 takımın katıldığı ve 3 grup olarak oynanan deplasmanlı bayanlar futbol ligi kurulmuştur. Bu ligde 1987 ve daha küçükler oynamış olup, ligin sonunda şampiyon olan takım Ankara Gazi Üniversitesi spor kulübü bayan futbol takımı olmuştur. 2006-2007 sezonunda 16 takımın katılımıyla ve yaş sınırlamasının büyütülmesiyle, büyükler kategorisi bayanlar futbol ligi düzenlenmiştir. Bu ligde şampiyonluğu kazanan takım yine Ankara Gazi Üniversitesi spor kulübü bayan futbol takımı olmuştur. Ayrıca aynı yıl içerisinde yıldızlar kategorisi turnuvası da düzenlenmiştir. 2007-2008 yılı bayanlar futbol ligi büyükler kategorisi 25 takımın katılımıyla düzenlenmiş ve şampiyon, son iki yılda olduğu gibi yine Ankara Gazi Üniversitesi spor kulübü bayan futbol takımı olmuştur.

Özellikle bayan sporlarının ve bayan futbolunun gelişmesinde sosyal çevre önemli bir faktör konumundadır. Çünkü sosyal çevre fiziki manada bir örtü yahut çerçeve değil, insanları doğrudan etkisi altında bulunduran muhtevalar bütünüdür. Sosyal çevre fertleri her yönüyle kuşatan özellikler göstermesi sebebiyle sporun yaygınlaşmasına önemli katkılar sağlar. Bu anlamda, sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz okul, aile, işyeri ve insan tarafından işlenmiş değerlendirilmiş olan fiziki çevre şartları sportif faaliyetin hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Dağlık olmayan bir çevrede dağ ve kış sporlarının gelişmesini beklemek mümkün değildir. Aynı şekilde okul, aile ve işyerinde kabul görmeyen bir sportif faaliyetin de, bu sosyal çevreler spora karşı hoşgörülü hale gelmediği müddetçe, arzu edilen seviyeye yükselmesi beklenemez. Bu cümleden hareketle, fertlerin spora katılım boyutlarını belirlemede sosyal çevrenin genel bir faktör olduğu söylenebilir. Yine bu çerçevede sosyal bir sistem olarak normatifleşen ve bedenle organize edilen sporun tamamen sosyal çevre içinde hayat bulan bir olgu olduğu, dolayısıyla onun gelişme ve yaygınlaşmasının diğer pek çok unsurla beraber sosyal çevre ile ilişkili bulunduğu belirtilebilir (Önver, 2002).

Sporun kitlelere ulaşması, mevcut yapılanma ile sosyal çevre özelliklerinin bir uyum içinde bulunmasını zorunlu kılar. Dahası bu uyum, her ferdin spor ile ilgili yapıları benimseyebilmesi bakımından ihtiyaç duyduğu kabiliyet ve hazırlık içinde tabii bir yol olarak görünmektedir. Sporun yaygınlaştırılması hedefinin gerçekleştirilmesinde çözülmesi gereken problemlerin ilk ve en önemli ayağını sosyal çevre özelliklerinden birisi olarak kabul edilen kültür ve kültürel yapı oluşturur denilebilir. Bu nedenle bahsedilen konu her toplum için derinlemesine ele alınıp incelenmeli ve bu suretle kültürel yapıda ana amacın gerçekleşmesini zorlaştıran özellikler belirlenmelidir (Küçük, 2002).

Geleneksel Türk aile yapısında, anne; ev işleri ve çocukların bakımı ile meşgul olurken, baba; evin geçimini sağlayan ve aile bireylerini koruyup kollayan kişi konumundadır. Konuya bu açıdan baktığımızda, kız ve erkek çocuklar aile içinde farklı statülerde bulunmaktadır. Erkek çocuklara; soyadını yaşatıcı, aile ile dış dünya arasında ilişki kurucu, gelir getirici, aile namusunu ve haklarını savunucu olduklarından önem verilir. Kız çocuklar ise aile içinde anneyi kendisine model almaktadır. Annenin kişilik özelliklerini benimsemektedir. Bu durum toplumumuzdaki erkekler ve kızlar açısından ahlaki beklentilerin de farklı olduğunu göstermektedir (Kılıcıgil, 1998).

Ülkemizde bayanlar, sosyal ve kültürel ortamın etkisi ile gerektiği kadar sportif faaliyetlere katılamamaktadırlar. Toplumumuzun sahip olduğu değerler, özellikle aile kavramı, bayana farklı bir statü vermektedir. Bayanların yaratılıştan gelen hamile kalmak, doğum yapmak, çocuğunu emzirmesi ve terbiye etmesi gibi farklı fizyolojik, psikolojik ve biyolojik özellikleri, onları toplumumuzun içinde daha farklı ve saygın bir konuma getirmiştir. Bu yaklaşım bayanların bazı ortamlara dahil olmalarında sürecin uzamasına sebep olmaktadır. Aslında bu yaklaşım engelleyici düşünceden ziyade, bayanların korunmaya yönelik bir refleks olarak algılanabilir.

Büyük bir çoğunluğu müslüman olan bir ülkede yaşadığımız göz önüne alınırsa bayan futbolunun İslam dini açısından da irdelenmesi gerekmektedir. Aslında İslam dini insanların spor yapmasına engel olmak bir yana, insanları spor yapmaya teşvik etmektedir. Ancak bu sporlar yapılırken dini görevleri aksatıcı ilmi ve mesleki çalışmaları engelleyici, ahlaki kıymetleri zedeleyici olmamasına da dikkat edilmelidir. Peygamber efendimiz “boş vakit ve sıhhat, insanların çoğunun değerlendiremediği iki nimettir.” Buyurmuştur. Başka bir hadiste; “Dünyasına ve ahiretine faydalı olmayan işleri kişinin bırakması kişinin müslümanlığının güzelliğindendir.” Buyurulmuş, yapılan her işte mutlaka dünya ve ahirette elde edilecek faydaların ön plana alınması gerektiğine işaret edilmiştir. Buradan hareket ile bayanların tesettür anlayışına riayet ettiği ve kendisini görmemesi gereken gözlerden sakındığı sürece spor yapmasında, İslam dini açısından bir sakınca bulunmamaktadır diyebiliriz (Küçük, 2002).

Bir toplum içinde bayanların spora katılımı, bayanların o toplum içerisindeki genel statüsünün bir yansımasıdır. Türkiye genelinde de bayanların konumu ve kendisine biçilen roller düşünüldüğünde, spor içinde bayanların sporcu özelliğinden önce, cinsiyetiyle değerlendirildiği söylenebilir. Medyada bayan sporcular ile ilgili haberlerin çoğunda onların ev hanımı ve annelik özelliği üzerinde durulur. Bayan sporcular ile ilgili fotoğraf veya televizyon görüntüleri ise ya değişikliklerini vurgulayacak pozisyonlardan, ya da tam aksine spor yapan bayanın nasıl cinsiyetinden uzaklaşarak erkekleştiğini vurgulayacak pozlardan oluşur. Çünkü sporun çağrıştırdığı, hızlı, güçlü ve kuvvetli olma gibi özellikler aynı zamanda erkek cinsinin çağrıştırdığı özelliklerdir. Bu nedenle, spor genelde erkek kimliği ile özdeşleşmiştir ve erkek işi olarak görülür. Fiziksel başarı ve erkeksilik aynı anlaşılmaktadır. Başarılı bayanlar başarıları artıkça erkekleşir. Başarılı bir bayan sporcu, erkek gibi ama başarısız bir bayan gibi görülür. Bayan hareketleri ile birlikte belirli bir ölçüde sosyal değişim sağlanmasına rağmen hala yarışma sporlarında katılımda, çalışma ve boş zamanları değerlendirmede sporun yer alışı bakımından bayanlar ve erkekler arasında büyük farklılıklar vardır. Ancak belli bir sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeye sahip aileler, kız çocuklarının spor yapması için çaba sarf etmekte ya da kendisi geçmişte spor yapmış anneler kız çocuklarını spor yapmaya teşvik etmektedir. Buna rağmen spora başlayan kız çocuklarının spor

yapma süreleri ve düzeyleri yine toplumun yapısına bağlı olarak erkek çocuklara kıyasla daha düşük olmaktadır. Belirli bir yaşa kadar çocuk üzerinde annenin etkisinin daha fazla olduğunu göz önünde bulundurursak, sporun toplum genelinde yayılması ve büyük çoğunluk tarafından yapılr hale gelmesi için bayanların spora ilgisini artırmak, dahası aktif olarak sporun içinde yer almasını sağlamak için çaba sarf edilmelidir (Öztürk, 1998: 75).

Ülkemizde bayan futbolunun yeterince yaygınlaşamamasının en önemli sebeplerinden biride alt yapı çalışmalarının yetersizliğidir. Bayan futbolunda belirli bir noktaya gelmiş ülkelerin aksine Türkiye'de eğitim sistemi içerisinde bayan futboluna yer verilmemektedir. Buna bayan futbol kulüplerinin alt yapı oluşturmadaki beceriksizliği de eklenince yeterince bayan futbolcu yetişmesi mümkün olamamıştır. Görüldüğü üzere, ülkemizde uygulanan eğitim politikasında bayan futboluna yer verilmemesi, bayan futbol kulüplerinin alt yapıya yeteri kadar eğilmemesi, ülkemizdeki insanların sahip olduğu inançlar ve halen yaşayan gelenek ve görenekler bayan futbolunun gelişmesini engellemektedir. Günümüz Türkiye'sinde 149.122 sporcunun, 65.948 ini bayanlar oluşturmaktadır. Bu rakam 70 milyon olan Türkiye'nin nüfusu göz önünde bulundurulursa, çok az olduğu görülmektedir (Önver, 2002).

2.3. Sosyal Yapı, Sosyal Rol ve Sosyalleşme

Bottomore ve Nisbet, "Sosyal yapı incelenirken bakılması gereken somut gerçeklik belirli insanları bir araya getiren mevcut ilişkilerdir" demek suretiyle yapı kavramını kişiler arası ilişkilerin yapısal biçimi olarak tanımlamaktadır. Ancak burada, araştırmacılar sosyal yapının birincil ve ikincil unsurları arasında bir belirleme yapmadığından tanımı çok geniş tutmuşlardır. Sosyal yapıyı yalnızca kalıcı, devamlı bir örgütlü ilişkiler olarak ele almak gerektiğini öne süren yazarlar da bulunmaktadır (Doğan, 2002).

Sosyal yapıyı meydana getiren temel öğeler şu şekilde sıralanabilir; (Özdiñç, 2004)

- Bir haberleşme (iletişim) sistemi,
- Yeni kuşakların sosyalleşmesi için aile ve eğitim dahil olmak üzere bir takım sosyal ortamlarda düzenlemeler,
- Üretim ve dağıtım ile ilgili ekonomik sistem,
- Otorite sistemi ve iktidarın bölüşümü ile ilgili sistem,
- Sosyal tutumu oluşturan ve sürdüren, doğum, sünnet, evlilik, ölüm gibi olaylara sosyal bir değerlilik kazandıran ayin ve tören sistemi temel kurumlar ve gruplar bu tür temel gerekliliklerle ilgili olanlardır.
- Sosyal yapı, sosyal hayat unsurlarının birbirlerine bağlandığı düzenlemeleri, diğer bir söylemle parçaların bütünle olan düzenli ilişkilerini içermelidir. Bu ilişkiler üst üste gelecek biçimde yapılaşmış olmalıdır. İlişkiler kısa zaman süreçlerle sınırlandırılmamalı ve devamlılık arz etmelidir.

Böylelikle sosyal yapı kavramının toplumu oluşturan başlıca öğeleri, bunların toplum bütünü içindeki yerlerini, aralarındaki ilişkileri ve işleyişlerindeki düzenlilikleri ifade ettiği söylenebilir. Bir insanın beden ve zihin faaliyetleri bir bütün olarak tüm öğelerinin birbiriyle düzenli ilişkilerin sonucudur. İlişkilerdeki denge ve uyumun bozulması faaliyet bütünü de etkileyecektir. Sosyal yapı ve onu meydana getiren öğeleri böyle bedensel bir işleyişe benzetmek mümkündür

Kelime anlamı "mevki, konum" (Türk Dil Kurumu, 2004) olan statü sosyolojik anlamıyla sosyal yapının en küçük birimini ifade etmektedir. Statü kişilerin kategorilerini de belirlemektedir. Öğretmenlik statüsü eğitimi, avukatlık statüsü adaleti, müteahhit statüsü işadamlılığını, öğretim üyeliği statüsü bilimi, polislik statüsü emniyet kategorisini çağrıştırır. Belirli bir statü dolaylı olarak karşıt statülerin varlığını da ifade etmektedir. Sözelimi yetişkinler statüsü yetişkin olmayanların, öğrenciler statüsü öğrenci olmayanların kurumlarını çağrıştırmaktadır (Doğan, 2002).

Kişiler toplum içinde pek çok değişik statüye aynı anda sahip olabilirler. Örneğin; bir kişi hem annelik, hem öğretmenlik, hem de bir vakıf başkanlığı statüsüne sahip olabilir. Sahip olunan her bir statüye bağlı olarak, elde edilen haklar ve sorumlu olunan görevler bulunmaktadır. Konuya sporcu açısından bakıldığında, bir kişi hem sporcu, hem öğrenci, hem de evlat statüsünde olabilir. Sporcu statüsüne bağlı olarak, toplumda örnek insan davranışları sergilemesi, antrenmanlarına düzenli devam etmesi, müsabakalarda kendinden beklenen teknik, taktik ve performansı sergilemesi gibi görevleri vardır. Bunun yanında da spor alanlarına ücretsiz girme, spor malzemelerinin kulübü tarafından karşılanması, genel giderlerini karşılayacak bir miktar para alması gibi hakları bulunur. Öğrenci olarak ise uygun davranışlar göstermesi, uygun kıyafet giymesi, derslere devam etmesi ve çalışması gibi görevleri bulunmakta bunun yanı sıra okulun araç ve gereçlerinden yararlanma, yol, sinema, tiyatro vb. durumlarda indirimli ödeme yapma gibi haklara sahip olmaktadır (Öztürk, 1998).

Statüler, (i) doğuştan kazanılan statüler ve (ii) kişisel çaba ve isteklerle kazanılan statüler şeklinde iki şekilde sınıflanabilir. İnsanın fiziksel özellikleri (örneğin, yaşı, cinsiyeti, ırkı vb.) doğumla kazanılan özelliklerdir. Burada insan tercihinin ve iradesinin önemi yoktur. Siyah olarak dünyaya gelen insanın bu ırksal özelliğini değiştirmesi mümkün değildir (Doğan, 2002). Kazanılan statüler ise bireyin çabaları sonucunda elde etmiş olduğu statülerdir. Meslek statüleri sonradan kazanılan statülerdir. Sporculuk da, ister meslek olarak ister başka amaçla yapılmış olsun, kazanılan bir statüdür. Gelişmiş, çağdaş toplumlarda kazanılmış statüler

önemli iken, gelişmemiş toplumlarda doğuştan gelen statülerin önemli olduğu görülmektedir. Kişinin sahip olduğu statü sayısı ne kadar geniş bir grubu kapsarsa statüsü de o kadar artar. Ama kişi yine de temel bir statüye sahiptir. Kişinin sahip olduğu temel statüsü, toplumun en çok önem verdiği ya da en çok ilgi gösterdiği statüsüdür. Bu anlamda sporculuk günümüzde temel statü olabilmektedir. Eğer bir doktor 400 m rekortmeni ise, bir işletmeci birinci ligde futbol oynuyorsa, ya da bir avukat ulusal halter takımında ise, insanlar o kişiyi sporculuk yönüyle kabullenmekte ve önemsemektedirler. Statü ayrıca ne kadar az kişi tarafından elde edilir durumda ise o kadar önemli olmaktadır (Öztürk, 1998).

Rol, statünün davranış boyutudur. Statüye sahip olunur fakat rol belirli bir statünün gerektirdiği görevleri yapma ve onun ayrıcalıklarından ve haklarından yararlanma biçimidir (Doğan, 2002).

Rol kavramı statü kavramıyla yakın ilgilidir. Çünkü statünün, onu elde edenin davranış ve hareketlerini belirlemesi, önemli bir etkidir. Sosyal rol, bireyin statüsünün tespitinde kullanılan pek çok ölçütlerden biridir. Sosyal rol, bireyin bulunduğu statüye uygun olarak beklenen davranış ve tutumlardır. Bir diğer söylemle sosyal statü bir sosyal mevki ise, sosyal rol de mevkiinin aktif hali, uygulama yönüdür. Roller, mesleki roller ve sosyal roller olmak üzere iki kısımda ele alınabilir. Polislik, askerlik, avukatlık, öğretim üyeliği, inşaat ustalığı, bilgisayar operatörlüğü birer mesleki rol, ebeveynlik, çocukluk, akrabalık, arkadaşlık, komşuluk, kentlilik, turist olma ise sosyal roldür. Toplumda nasıl ki bir birey birden fazla statüye sahip olabiliyorsa, birden fazla da rol davranışı gösterebilir (Dökmen, 2000). Örneğin, bir öğretmen gün boyu eğitimci rolünü üstlendikten sonra akşam pazara uğradığında müşteri rolündedir. Evine geldiğinde karısına karşı eş, çocuklarına karşı baba rolündedir. Eğer gece evlerine misafir gelirse birey o andaki eş, baba rollerine ek olarak ev sahibi rolünü de üstlenir. Bireyin üstlendiği çeşitli roller onun toplumdaki asli rolünü ve toplum içinde nasıl davranacağını belirlemektedir (Özdinç, 2004).

Sınıf, sosyal tabakalaşma şekillerinin çağdaş topluma özgü örneğidir. Çağdaş toplumlarda sosyal tabakalaşmadan çok sosyal sınıf ve sınıflaşmalardan söz edilmektedir. Sınıflar toplum hayatının önemli bir gerçeğidir. Tüm insanlar yasalar karşısında eşit olarak kabul edilmekle birlikte, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönden farklı yaşam biçimleri sürmektedirler. Sosyal sınıf, ortak çıkarları olan, yaşam tarzları birbirine benzeyen ve genellikle aynı ekonomik güce sahip insanlardan oluşan topluluğa denir (Özdiç, 2004).

Başka bir deyişle, bir sosyal sınıftan söz edebilmek için, gerçek sosyal grupların bir makro grup oluşturmaları ve bu grubun, birlik ve bütünlüğünü çeşitli yollarla kanıtlaması gerekir. Bu birliğin kanıtlanması, ortak çıkarlara dayalı bir eylemsel birlik veya yalnızca kolektif eylemlerin öngörülebilmesini mümkün kılacak düzeyde yeterli ve nesnel bir sosyal konum benzerliği olabilir.

Kuşkusuz her makro grup bir sınıf olarak ele alınamaz. Günümüzde yaşanan sanayileşme ve şehirleşme sürecine bağlı olarak, sınıflar arasındaki farkların giderek azaldığı kabul edilmektedir (Öztürk, 1998).

Toplumda yaşayan sosyal gruplar birbirlerini tamamlayarak toplumun bütününe hizmet ederler. İnsanlar faaliyet alanında ihtisaslaştıkları oranda birbirlerine muhtaç duruma gelirler. Toplumdaki bu çeşitli gruplar, kurumlar ve sınıflar birbirlerini tamamlar ve sosyal bütünleşmeyi sağlarlar (Koşu, 1998). Bireysel bir olgu olarak beliren spor da giderek sosyal bir nitelik kazanmıştır. Spor, sosyal ve politik olaylardan soyutlanamayacak şekilde bir iç içelik göstermektedir. Günümüzde geniş kitlelerin ilgi alanını oluşturan spor giderek çoğunluğun edilgen olduğu bir kitle uğraşı olmuştur. Bireylerin nasıl ve ne derecede sporla ilgilendikleri onların sosyal karakteristik yapılarıyla yakından ilişkilidir. Alt sınıfa ait kişilerin az bir bölümü spor olaylarına aktif olarak katılabilmektedir. Mc Pherson ve arkadaşları, toplumun farklı sınıflarına mensup bireylerin spora katılımlarını konu alan çalışmalarında ideolojik, politik yapı, sanayileşme derecesi ve kültürel farklılıklar gösteren değişik toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişlerdir. Araştırmacılar bireylerin sporla ilgilenim düzeylerinin onların sosyal karakteristik yapılarıyla yakından ilişkili olduğunu belirtmişler ve alt sınıfa ait kişilerin spor olaylarına aktif katılanların az bir bölümünü oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Renson, Belçika'da yetişkinler arasında spor uğraşının ülkenin sınıf yapısıyla doğrudan ilgisi olduğunu saptamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre özellikle kayak, golf, tenis ve eskrim branşları ile ilgili olan bireyler yüksek sosyal tabakadan oluşurken, jimnastik, atletizm, judo, boks, futbol ve hentbol branşlarıyla ilgilenenler düşük sosyal tabakadadırlar (Özdiç, 2004).

Pavia ise sosyal sınıflar ve spor üzerine düzenlediği araştırmasında Avusturya olimpiyat takımını oluşturan sporcuların % 60'ının üst sosyal sınıfa ait olduğunu saptamıştır. Sosyalleşme kavramını ilk kullanan toplum bilimci Durkheim'dir (Armağan, 1998).

İnsan çevresinden etkilendiği gibi çevresini de etkileyen bir varlıktır. Bu etkileşimle özellikle birey açısından toplumun davranış kalıpları (yapma, duyma, düşünme) öğrenilmektedir. Bu öğrenme sonucunda bireyin ait olduğu topluma uyumu, sosyalleşmenin yeterli düzeyde gerçekleştiğini gösterir. Sosyalleşme, insanın tecrübelerinin ışığında kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyokültürel öğelerini yaşamı sırasında içselleştirdiği ve insani kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanı sıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu sosyal çevreye uyumunu sağlayan bir süreçtir. İnsan biyolojik bir organizma olduğu kadar sosyal bir varlık, bir kültür taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Her insan bir grup içinde doğar, sosyal niteliklerini gruplarda kazanır. Birey açısından sosyalleşmenin sonucu, kişiliğin gelişimi ve gerçekleşmesi, biyolojik organizmanın insanlaşması, benlik ve kimlik kazanmasıdır. Toplum açısından sosyalleşmenin getirişi ise kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması ve kültürel varlığın devam ettirilmesidir. Sosyalleşme, aile ya da arkadaş grupları, okul ve kitle iletişim araçlarıyla gerçekleşir. Bu sürecin üç temel görüntüsü vardır. Bunlar; (i) kültür edinme, (ii) kişilikle kültürün bütünleşmesi ve (iii) sosyal çevreye uyumdur (Doğan, 2002).

Sosyalleşme kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Sosyalleşme, bireyin biyolojik kökenli içgüdülerinin, toplumdaki geçerli değer yargıları ve davranış kalıpları içine yerleştirilmesini sağlayan bir toplumsal öğrenme ve uygulama sürecidir. Toplumsal yapıdan ve yaşam deneyimlerinden etkilenir. Sosyalleşmeye; bireyin kendi özünü toplumun yaşam düzeneklerine uyarlaması sürecidir de diyebiliriz. Sosyalleşme toplumsal ve bireysel yaklaşımlara bağlı olarak iki şekilde ele alınır. Toplumsal açıdan sosyalleşme; bireyin kültürü öğrenerek içinde yaşadığı organize yaşam biçimiyle uyuşmasıdır. Bireysel yaklaşıma göre ise sosyalleşme; kişinin doğuştan getirdiği potansiyel birikimi toplum içerisinde artırması ve geliştirmesi sürecidir (Söğüt, 2006).

Çocukluk dönemi, kuşkusuz sosyalleşmenin en yoğun olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuk, temizlik, mutfak ve tüketim alışkanlığı, dil ve sosyal rolünün benimsenmesi gibi çok çeşitli sosyalleşme ilişkileri içinde bulunmaktadır. Çocukluk döneminde gerçekleşen sosyalleşme, sosyal hayat için gerekli bilgi ve becerileri kazandırır ama bu hayatın bütünü için yeterli değildir. Sosyo-kültürel değişim hayatın her aşamasında yeni bilgilerin birey tarafından öğrenilmesini gerektirir. Yenilikler karşısında birey kaçınılmaz bir sosyalleşme olgusu ile iç içedir. Bu bakımdan kişinin hayattaki başarısı bir ölçüde kendini gelişmeler karşısında duyarlı kılacak olan sosyalleşme sürecine uyum göstermesidir. Değerlerin, konumların ve ilişkilere egemen olan anlayışların değişmesi karşısında insan kendi konumu ve anlayışına yeni yorumlar getirmek durumundadır (Doğan, 2002). Bütün bunlar çocuk ve gencin sosyalleşmesi kadar yetişkin sosyalleşmesinin de gereği ve gerçeğini ortaya koymaktadır. Bireyin sosyalleşmesinde eğitim etkinliklerinin de diğerleri kadar önemi vardır. Eğitim özellikle kültürün genç kuşaklara aktarılmasını sağlarken milli kimliğin oluşumunda da etkili olmaktadır (Özdiñ, 2004).

2.3.1. Spor ve Sosyalleşme

Spor eğitimi, hareketi temel alarak, yetişmekte olan genç kuşakları, özellikle spor kültürü yoluyla çevreleriyle olan yaşantılarını ve dış dünya ile olan iletişimlerini zenginleştirerek gelişime önemli katkılar sağlamaktadır (Demirhan, 1995).

Spor, sosyolojik açıdan tanımlanması son derece güç bir kavramdır. Bu güçlük, sporun yüklenmiş olduğu anlamların ve araçların çokluğundan, içerdiği çeşitliliğin dinamizminden, kapsamının belirsizliğinden, sporun toplumdan topluma değişen tarihsel gelişiminden ve günlük dilde yaygın biçimde kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Spor her şeyden önce birbirinden son derece farklı, değişen, hatta birbiriyle çelişen anlamlar içeren, çok yönlü bir faaliyettir. Bu faaliyete yönelen bireylerin amacı, eğlenmek, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmekten, sağlığını korumaya, güçlü olmaya, sosyal bir çevre edinmeye ya da para kazanmaya kadar geniş ve değişken bir yelpaze içinde yer almaktadır. Profesyonel sporcu için; geçimini sağlayan iş, hastanın tedavi, mankenin formunu korumak için katlandığı eziyet, iş adamının gözünde mal, seyircinin psikolojik deşarj yolu, üst sınıfın farklılıklarını koruma, orta sınıfların yukarıya sıçrama arzusu, alttakilerin güç arayış çabası, gencin gençliğinin gereği, yaşlının yaşlanmadığının delili, engellinin kendini ifade etmesi olabilmektedir. Bu amaçlara bakıldığında bile sporun tanımlanması güçleşmektedir.

Sporda sosyalleşme ile ilgili olarak yapılan çalışmaların bir bölümü Bandura'nın "Sosyal Öğrenme Teorisi" ele alınarak oluşturulmuştur. Yılmaz Bandura'nın tüm davranış türlerinin doğrudan tecrübe edilen pekiştirmenin yokluğunda da öğrenebileceğine inandığını belirtmektedir. Bizler her zaman kendimizi pekiştirerek değil, başka insanların davranışlarını ve bu insanların davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek de dolaylı pekiştirmeler aracılığı ile öğreniriz. Bilişsel süreçlerin, sosyal bilişsel teoride çok önemli bir işlevi vardır. Bizler doğrudan pekiştirme yaşayarak öğrenmek yerine model alma, yani başka insanları gözlemleme ve davranışlarımızı onlarınkine benzetme yolu ile öğreniriz. Bandura'nın edindiği sonuçlar göstermiştir ki, bizimle aynı yaşta ve cinsiyette olan

insanların davranışlarından en fazla etkileniyoruz. Ayrıca statüsü ve prestiji yüksek modellerden de etkilenme eğilimindeyiz. Ayrıca yapılan davranışın tipi de taklit derecemizi etkilemektedir. Basit davranışlar karmaşık davranışlara oranla daha çok taklit edilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde sportif yarışmalar da sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilebilir. Amerika birleşik devletleri'nde fikir olarak bu eğilimde olan yetişkinler, oyunlu aktiviteler düzenlemekte ve amaç edinmeyi, beceri geliştirmeyi ve ödül alma başarısının önemini vurgulayan spor programlarına katılma için çocuklarını teşvik etmektedirler. Çocuğun temel gelişiminde zaten oyuna sınırsız ihtiyacı vardır. Organize edilmiş sportif oyunlar yoluyla çocukların hem kendi akranları ile bir arada olması sağlanır. Hem de kurallara ve kararlara uyma, yenme ve yenilmeyi hazmetme gibi deneyimler kazandırılır. Ancak bu organizasyonlarda çocuğun insan yönü üzerinde durulmalı sporcu yönü ön plana çıkarılmamalıdır. Böylece çocuk kendi vücudunu tanıma, fiziksel özelliklerinin farkına varma fırsatını elde eder. Kendinden daha çok iyi ve daha az iyi kişiler olduğunu fark eder. Daha az iyi olanları küçük görmemeyi, daha çok iyi olanları takdir etmeyi öğrenir. Bu deneyimler hayatı boyunca farklı koşullarda karşılaşacağı benzer durumlara uyumunu kolaylaştırır (Söğüt, 2006).

2.3.2. Sosyolojik Açıdan Spor Kavramları

Sporun, kişiliğin oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Buradan hareketle sporun bir eğitim aracı olarak insanın karakterini oluşturan hareketler, oyunlar ve yarışmalar olduğu söylenebilir. Bedensel araştırmaların ayrı ayrı bölümleri olan oyun, jimnastik, spor, gerçek oyunun yardımı ile ortak yapıdaki davranış ve ortak hareketlere yardım ederler.

Yaman ve arkadaşları, Pamukkale Üniversitesi öğrencilerini konu alan çalışmalarında sporun kişilik ve eğitimle iç içe olduğunu ortaya koyarak sporun kişilik gelişmesindeki olumlu etkilerini tespit etmişlerdir. Araştırma sonuçları, sporla uğraşan üniversite öğrencilerinin “pratik olma” ve “atılman olma” gibi kişilik özelliklerini olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir (Özdinç, 2004).

Birey sporla kendisini kanıtlayabilir, aynı zamanda başkalarının da içgüdülerini kabul ederek ve onlara saygı duyarak kendisini kontrol etmeyi öğrenebilir. Böylelikle, birey içinde bulunduğu toplumla uyum halinde yaşamayı da öğrenir. "Spor tüm insanlar içindir. Sporla her insan özgün yaşamasını yeniden bulur, bu sırada bütün insanlarla bütünleştiği bir etkinliği denemeye girer" (Erdemli, 1996).

Çeşitli bilim adamları, düşünürler, spor ahlakçıları sportif etkinliğin kişilik üzerine etkilerini şu şekilde genellemişlerdir; “Spor, karakteri şekillendirir. Takım sporları, iş birliği yapmayı öğretir. Bireysel sporlar, kişisel disiplini geliştirir. Beden eğitimindeki serbestlik ve zorunlu olmayış, öğrenci öğretici ilişkilerini geliştirerek sporcunun sosyalleşme sürecini kolaylaştırır. Tehlikeli antrenmanlar, cesareti artırır, bazı spor dalları yüksek bir iletişim değerine sahiptir. Özellikle bedensel temasın olduğu spor dallarında bu daha belirgindir. Spor saldırganlık dürtülerini, doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir". Gençlik çağı, insan hayatının önemli bir evresidir. Yetişkinliğe geçiş döneminde karşılaşılan bireysel sorunlar (ekonomik ve sosyal bağımsızlığı gerçekleştirme arzusu vb.) önemli bir problem haline gelebilmektedir. Bu dönemde gençlerin karşısına çıkan bu tarz sorunlara en temel çözümlerden biri de spordur. Çünkü spor, ruh ve beden sağlığını koruyarak bireyi doğru düşünmeye sevk etmesi açısından azımsanmayacak bir öneme sahiptir (Özdinç, 2004).

2.3.3. Sosyal Çevre

Son yıllarda sıkça kullanılan sosyal çevre kavramı, gündelik yaşama girerek, politikadan bilime kadar çok çeşitli alanlarda kullanılır olmuştur. Sosyal çevreyi oluşturan şartlar, fiziksel, sosyal ve kültürel öğeler olarak sınıflandırılabilir. Daha açık bir ifadeyle; bireyin ailesi, komşuları, akrabaları, arkadaşları, mahallesindeki insanlar, evi içinde yaşadığı kenti, okulu, işyeri hatta kullandığı teknolojik aletler bile bireyin yaşamında etkileri olan sosyal çevre unsurlarıdır. Her birey farklı çevre şartlarında yaşamını sürdürmektedir. Gözden uzak tutulmaması gereken bir nokta da, teknolojiye ve kitle iletişimindeki ileri gelişmelerdir. Bu gelişmeler sayesinde dünyanın erişilebilir hale gelmesi toplumda çevresi az veya gelişmemiş bireylerin ufuklarını da genişletmektedir. Toplum, canlı ve cansız her türlü varlıkla ilişkiler bağı kurar, bunları anlamlandırır, değerlerle donatarak kendi varlığının bir ögesi haline getirir. Bu bir bakıma çevreye alıştırmadır. Bu işlemin sonucunda oluşan ne varsa sosyal çevre olarak algılanır.

İnsan yaşamı doğa ve toplum içinde geçer. Bunlar çevresel şartlardır, birbirinden farklıdır ve farklı özellikler taşırlar. Sosyal çevre bireyin çevresindeki diğer insanlardan ve bunların meydana getirdikleri örgütlerden, kurumlardan ve kurallardan oluşur. Yaş ilerledikçe, sosyal çevre genişler (Kılıçgil, 1998). Çünkü bireyin çevresiyle yaşadığı her türlü etkileşim bu çevrenin kapsama alanında değişime neden olur. Çevre sözcüğü artık çok geniş anlamlarda kullanılmaktadır. Örneğin birey için evi, yaşamında önemli bir mekandır. Bu mekan sistemin, yani yaşamın bir parçası ise, ev dışındaki, komşular, mahalle, tanıdık ve akrabalar sosyal çevre bünyesinde dirler. Sosyal çevre insanları belli amaçları doğrultusunda bir arada toplar ve diğerlerinden ayırır. Sosyal çevreler hareket kabiliyetleri bakımından serbesttirler. Köyden kente gelen bir birey köy sosyal çevresinden ayrılmış, kent sosyal çevresine girmiştir. Bu süreçte bireyde biraz mum güçlüğü kaçınılmazdır. Fakat bir süre sonra yeni çevresine alışır. İşini değiştiren birey için de aynı durum söz konusudur (Özdiñ, 2004).

2.3.4. Sosyal İlişkiler ve Spor

Sosyal ilişki toplumu meydana getiren en önemli ögedir. Genel anlamda sosyal ilişkiler, kurumları oluşturan birimler arasındaki ilişkilerdir. Bu anlamıyla kavram, sosyal sistemi oluşturan araçları ve alt sistemleri kapsar. Diğer bir deyişle sosyal ilişki, sosyal sistemin üç temel ögesinden biridir. Diğer ikisi ise sistemin araçları olarak insan ve gruplardır. Sosyal ilişki başkasının düşüncesi çerçevesinde ortaya çıkıp gelişmektedir. Bireyin ve sosyal grupların yalnızca kendi varlıklarının farkında olmaları sosyal ilişkinin kurulmasında yeterli olmamaktadır. Bireyin veya sosyal grubun kendi dışında bulunan bireyler ve sosyal grupların varlığını dikkate alması sosyal ilişkilerin gerçek yapısının bir sonucudur. Buna göre sosyal ilişki kendi dışındakilerle ilişkiler kurarak anlamlı bir yaşam alanı yaratma olayı olarak da kabul edilebilir (Doğan, 2002).

İlişkilerden yoksun bir toplum ve sosyal yapı düşünülemez. Örnek olarak bir öğrenci ele alınacak olunursa, öğrenci evde anne-babası ile gününbirlik bir dizi ilişki içindedir. Evden çıkıp okula gittiğinde derse girmeden önce arkadaşları ile derste öğretmen ile ve bunun gibi birçok ilişkinin varlığında yaşamını sürdürür. Her bireyin günlük yaşantısını sürdürmek için kurduğu bu ilişkiler, sosyal kurumları oluşturur (Ercan, 1998).

Sosyal ilişkiler toplumda hem yazılı hem de örf ve adet gibi yazılı olmayan kurallara göre gerçekleşir ve şekillenir. Toplumdaki bazı kurumlar ise sosyal ilişkilerin gelişip güçlenmesini kolaylaştırır. Dil, eğitim ve din gibi spor da bu kurumlardan biridir. Spor özellikle barışçı olma niteliği ve uluslararası geçerliliği olan kuralları nedeniyle, aynı toplumdaki insanlar ve gruplar arası sosyal ilişkiler yanında diğer toplumlardaki insanlar ve gruplarla kurulan sosyal ilişkilerin de gelişip güçlendirilmesinde de olumlu etkiye sahiptir. Sosyal ilişkiler çok farklı biçimlerde gerçekleşebilmektedir. Sosyologlar, çeşitlilik arz eden sosyal ilişkileri “ortaya çıkma” durumlarına göre gruplandırmaktadır. Bu grup yarışma (rekabet), çatışma, uyuşma (uyarlanma), yardımlaşma (işbirliği), benzeşme (özümseme) ve diyalektik (karşıtlık) şeklindedir (Öztürk, 1998).

Yarışma tipi ilişkiler iki veya daha çok kişi veya grubun aynı hedefe yönelik olumlu sonuç elde etmek için, barışçı bir tarzda yürütülen ilişkilerini kapsar. Spor ve yarışma birbirini çağrıştıran iki kelimedir. Sporun özü rekabettir. Yapıldığı amaca göre, ister sağlık için, ister boş zamanları değerlendirmek için, isterse performans gelişimi için olsun; sporun özünde daima yarışma (rekabet) vardır. Spor yapan kişi ya da gruplar rakipleriyle, zamanla, doğa koşullarıyla veya en azından kendileriyle yarışır. Sporda çatışma tipi ilişkilerle hedefe ulaşmak mümkün değildir. Çatışma durumunda sporcu fiziksel veya ruhsal zorlanmaya (bazı durumlarda her ikisine de) girdiğinden performansında düşüş görüleceği gibi, rakibe fiziksel ve ruhsal zarar verme gibi spor ahlakıyla bağdaşmayan centilmenlik dışı davranışlar sergileyerek ceza (faul, serbest atış, sarı ya da kırmızı kart vb.) görebilmektedir. Bu nedenle sporcu uyuşma tipi ilişkilerde bulunmanın çıkarlarına daha uygun olduğunu bilmelidir. Takım arkadaşlarıyla antrenör ve idarecisiyle, kulüp yönetimiyle, hakemlerle hatta seyirci ve basın mensuplarıyla uyuşmak durumundadır ki bu da spor ahlakının bir gereğidir.

Yardımlaşma tipi ilişkiler kişilerin veya grupların aynı hedefe ulaşmak için birlikte çalışmaları sonucu ortaya çıkan ilişkilerdir. Yardımlaşma sürecinde hem işbirliği hem de işbölümü söz konusudur. İnsanlar hayatta kalma, beslenme ve korunma problemlerini kişisel olarak değil, kolektif bir şekilde işbirliği ile karşılamaktadırlar. Sporda da yardımlaşma, başarı elde etmek için zorunludur. Özellikle takım sporlarında planlanan taktikleri gerçekleştirebilmek ve ortak amaca ulaşabilmek için sporcular işbölümü ve işbirliği yaparlar. Milli takımların başarısı için ilgili federasyon, antrenörler, kondisyoner, doktor ve beslenme uzmanı sporculara yardım eder. Spor bilimiyle uğraşan akademisyenler, spor araç ve gereç yapımcıları sporun daha bilinçli yapılması, yaygınlaşması ve estetik sonuçları için işbirliği yaparlar. Uluslararası şampiyonalar ve olimpiyat oyunları gibi çok katılımlı büyük spor organizasyonları farklı alanlardan pek çok insan, kurum ve kuruluşun ciddi yardımlaşma ilişkileri içerisinde olduğu ortamlardır.

Belirli bir süre bir arada bulunan ve birbirleriyle düşüncelerini paylaşan kişiler arasında farklılıkların azalmaya başlaması sonucu benzeşme tipi ilişkiler ortaya çıkar. Benzeşme tipi ilişkiler grup içinde tutarlılık oluşturur ve bütünleşmeyi sağlar. Bu tip ilişkiler eğitim, dil, din ve ekonomik farklılıkları olmayan küçük gruplarda, çoğunlukla kısa dönemde ve geçici olarak görülür. Uzun dönemde ise diyalektik ilişkiler söz konusudur. Benzeşme tipi ilişkiler spor sayesinde uzun dönemli ve kalıcı olarak yaşanabilir. Sporcular arasındaki farklılıklar ne olursa olsun benzeşme tipi ilişkiler çok çabuk gerçekleşir. Değişik bölgelerden, değişik yaşam biçimine sahip, farklı alışkanlıkları olan sporcular transferler nedeniyle aynı takım bünyesinde toplandıklarında yoğun birliktelik sonucu kısa sürede benzeşme içine girerler. Uzun ve yorucu antrenmanlar, birlikte yenilen yemekler, hazırlık kampları, deplasman seyahatleri karşılaşmalar sonucunda paylaşılan sevinç veya üzüntüler kısa sürede benzeşme tipi ilişkilerin doğmasına neden olur. Farklı ülke takımlarına transfer olarak spor hayatını sürdüren sporcularda bile bu süreci görmek mümkündür (Özdiñ, 2004).

Diyalektik ilişkiler ise uzun zaman sürecinde oluşur. Diyalektik deyimini ilk kez kullanan Hegel'dir (Tolan, 1983).

Bu kavram, karşılıklı ilişkiler olgusunu, ya da etki-tepki sürecini içermektedir. Evrendeki her şey, her nesne bünyesinde kendi negatifini, karşıtını ve çelişkisini içerir, yaşatır. Bu durumda her gerçek, belirginleşinceye kadar tez-antitez-sentez aşamalarından geçecek ve sentez aşamasında yeni bir gerçek olarak karşımıza çıkacaktır. Ancak her yeni gerçek, tez ve antitezin basit bir toplamı değildir, nitelik olarak değişmiş, bütünüyle yeni bir gerçektir (Özdiñ, 2004).

Sosyal açıdan bakıldığında ise spor yine bir yandan uluslararası ilişkileri geliştiren bir barış aracı iken diğer yandan ulusların birbirlerine üstünlüğünü kabul ettirmeye çalıştığı soğuk savaş aracı olma karşıt özelliğini taşımaktadır (Öztürk, 1998).

2.3.5. Sosyal Grup ve Spor

Grup sosyolojinin temel kavramlarından biridir. Çünkü toplumsal yaşamın temelinde sosyal gruplar yer alır. İnsanlar doğduğu andan itibaren önce aile olmak üzere giderek eğitim, meslek ve diğer alanlardaki değişik sosyal grupları içinde yer alırlar. Toplum içindeki grupların bileşimi de bir bütün olarak toplumu meydana getirir (Öztürk, 1998: 21).

Sosyal gruplar karşılıklı rollere, statülere, değer yargılarına ve inançlara sahip ve bu ayırt edici özelliklerinin farkında olarak karşılıklı ilişki düzeni içinde bulunan, birden fazla bireyi kapsayan topluluktur. Buna göre aile, sendikalar, dernekler, spor kulüpleri, arkadaşlık kümeleri, siyasi partiler, din, hukuk gibi kurumlar birer sosyal gruptur.

Bir insanın yaşamı sosyal bir grupla başlar ve sosyal grup içinde sona erer. Birey kendi gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için başkalarının yardımına, desteğine ve işbirliğine ihtiyaç duyar. Bireyler tek başına yaşayamaz ve soyunu devam ettiremez. O halde, sağlıklı her birey her zaman ve her yerde bir veya daha fazla sosyal grupla dolaylı ya da dolaysız ilişki halinde olmalıdır. Çocuk ve genç için 'sosyal kabul' çok önemlidir. Bu nedenle çocuklar ve gençler kendisiyle aynı yaştaki kişilerle benzer özellikler gösteren arkadaş gruplarına katılma eğilimi gösterirler. Bu grupların çoğu toplumun kültürü ile bağdaşan, istenen, benimsenen türdeki arkadaşlık gruplarıdır. Arkadaşlık grupları genç üzerinde büyük etkisi olan referans gruplarıdır. Bunlar niteliklerine göre üyeleri için olumlu ya da olumsuz etkileyici çevrelerdir.

Sosyal gruplar son derece karmaşık ve çeşitlidir. Grupların sınıflandırılması da buna bağlı olarak çok çeşitlidir. Sosyal işlevlerine veya temel niteliklerine göre değişik sınıflandırmalar yapılabilir. İletişim ve ilişki çeşitlerine bakarak ise gruplar birincil ve ikincil gruplar olmak üzere ikiye ayrılabilir. Birincil gruplarda ilişkiler yüz yüze, sık ve içtendir. İkincil gruplardaki ilişkiler seyrek ve resmidir. Birincil gruplar genellikle üye sayılan az olduğu için aynı zamanda küçük gruplardır (Özdiç, 2004).

Toplumbilim bakımından kolektif-sportif oyunlar bir tür çalışma grubudur. Çalışma grubu, üyeleri tarafından bir amaç elde etmek, bir eylemi gerçekleştirmek veya bir karar almak için oluşturulmuş topluluklardır. Çalışma grubu oyun ve arkadaşlık grupları gibi birincil gruplardan farklı niteliktedir. Birincil gruplarda önde gelen özellik, üyeler arasında duygusal bağın varlığıdır. Halbuki çalışma grubunda ilişkiler duygusal olmaktan çok bir amacın yerine getirilmesinin aracıdır. Bu yüzden ussal ve eylemseldir. Söz konusu durum üyeler arasında hiç bir duygusal tepki olmadığı anlamına gelmese de, burada asıl önemli olan birbirleriyle uyumlu iş yapabilmeleridir. Çalışma gruplarını birincil gruplardan farklı kılan bir diğer özellik de birincil gruplara oranla çok daha kısa süreli olmalarıdır. Spor grupları uzun süreli olmayabilir ama az çok sürekli bir birincil grup olan arkadaşlık gruplarının kurulmasında etkilidir. Ayrıca, spor gruplarında amaç her ne kadar spor yapmak olsa da takımlarda arkadaşlık dayanışması önemlidir ve başarı elde etmenin anahtarıdır. Spor ister sağlık, ister boş zamanları değerlendirme, isterse performans amacıyla yapılsın bireyin yaşamını zenginleştirmektedir. Bu nedenle çeşitli spor gruplarına katılım her yaşta insana önerilmektedir (Öztürk, 1998).

2.3.6. Sosyal Hareketlilik ve Spor

Hareketlilik kelimesi, sürekli bir devinimi işaret eder. İnsanın belirli bir toplumdaki bu durumu giderek eylemi sosyal boyutlarda değerlendirecek sonuçlara ulaşır (Özdiç, 2004).

Sosyal hareketlilik tanımında zamanla bazı değişiklikler görülmüştür. Bu değişikliklerde dikkati çeken özellik ferdin hareketliliğinin ağırlık kazanmasıdır. Böylece, konu daha çok coğrafi ve mesleki hareketlilik şeklinde ele alınır olmuştur. Başka bir deyişle sosyal hareketlilik coğrafi ve mesleki durum kriterleri esas alınarak değerlendirilmektedir (Öztürk, 1986).

Sosyal hareketlilik sınıf sistemi içerisinde birey veya grupların hareketi olarak tanımlanmaktadır. Bu hareketlilik hem dikey hem yatay anlamda veya sınıf sisteminde bireylerin yukarı aşağı hareketi anlamına gelmektedir. Yatay sosyal hareketlilik mesleki yapıda, bir konumdan eşit derecedeki bir başka konuma hareket anlamındadır. Çünkü her iki meslekte aynı prestij düzeyindedir. Dikey sosyal hareketlilik, bir mesleki konumdan daha yüksek veya daha düşük düzeyde bir başka mesleki konuma hareket olarak tanımlanmaktadır (Karakaya, 2006).

Sosyal hareketlilik kavramının kişi ve grupların statüleri arasındaki değişkenliği yansıttığı düşünülebilir. Şöyle ki, insan ve insan gruplarının sosyal hayatta sahip oldukları statülerini, isteyerek ya da istemeyerek değiştirmeleri ve böylece statüler arasındaki yer değiştirmeler sosyal hareketlilik olarak tanımlanabilir. (Özdiñ, 2004).

Demokratik gelişmeler çağdaş toplumlarda her türlü hareketliliğe imkan vermekte hatta teşvik etmektedir. Böyle bir gelişmede kamu eğitimi düşüncesinin herkese eğitim imkanı veren eğitim hakkı ilkesinin önemli rolü olduğu söylenebilir. Bu nedenle gelişen toplumlarda bireyler daha iyi hayat standardına ulaşabilmek için eğitimi çok önemli bir araç olarak görmektedirler (Doğan, 2002).

Günümüzün popüler meslekleri birçok eski mesleklere olan ilginin azalmasına neden olmuştur. Bu da sosyal hareketliliği yatay ve dikey boyutlarda etkilemektedir. Dolayısıyla, yeni mesleklere hazır olmanın eğitim sisteminin ve elemanların yeniden yapılanması demek olduğu söylenebilir.

Sportif organizasyonlar fiziksel hareketliliği çoğaltır. Deplasman maçları, uluslararası şampiyonalar, başka şehir ve ülkelerin takımlarına transferler spordaki fiziksel hareketliliklerdir. Aynı ligde yer alan bir takımdan diğerine geçiş yatay hareketliliğe, üst ligde yer alan bir takıma geçiş ise dikey hareketliliğe örnek olarak verilebilir. Dikey hareketlilikte genellikle maddi açıdan ya da sosyal prestij bakımından kazanç söz konusudur. Ancak dikey hareketlilik aşağıya doğru olduğunda, maddi ve manevi kayıplar söz konusu olabilmektedir. Birinci ligde antrenörlük yapan bir kişinin üçüncü ligde bir takımın antrenörlüğüne gelmesi söz konusu kayıplara örnek olarak gösterilebilir (Özdiñ, 2004).

Spor da dikey hareketlilikten faydalanma, daha çok sporu amatörce değil, profesyonel olarak yapanlar için düşünülebilir. Çünkü profesyonel sporcu için faaliyet gösterdiği spor dalı onun mesleğidir ve hayatını devam ettirmesi için işinde başarılı olması gerekmektedir. Ancak gizli profesyonelliğin bulunduğu bazı spor dallarında da gelir seviyesinin ve hayat tarzındaki yükselişin doğurduğu dikey hareketliliğe de rastlanabilmektedir (Öztürk, 1998).

Spor sadece sporcuların değil aynı zamanda sporcu olmayanların da dikey hareketliliğine olanak sağlar. Örneğin, bir bankacı olarak çalışan kişi aynı zamanda bir basketbol hakemi olabilir. Kişinin hakemlik klasman derecesinin yükselmesi dikey hareketliliğe konu olacaktır. Sporun sosyal hareketlilik sağlamadaki rolünü fark eden pek çok insan sporu, uzun vadeli hedeflerine ulaşmada bir araç olarak kullanmaktadır. Günümüzde spor hem para hem de ün kaynağı olabilmektedir, büyük bir taraftar kitlesi olan takımın başkanıysanız milletvekili seçilmeniz oldukça kolaylaşabilir (Örneğin, İtalya seri A takımlarından Milan'ın başkanı Berlusconi' nin başbakan seçilmesi). Bu nedenle spor yukarı doğru hareketlilik için de kestirme bir yol olabilir (Özdiñç, 2004).

2.3.7. Sosyal Değişme Olarak Spor

Değişme, bir durumdan yeni bir duruma geçişi ifade etmektedir (Doğan, 2002). Değişime uğramayan bir canlı, değişmenin olmadığı bir insan topluluğu düşünmek mümkün değildir. Sosyal değişme toplumun yapısında gözlenen değişimi ifade eder ve fiziksel ve sosyal sınırları vardır. Şöyleki, sosyo-kültürel bir çevrede ya da coğrafi bir alan içinde sosyal değişmeyi incelemek ve gözlemek mümkündür. Köy, kasaba, kent sosyal değişmenin fiziksel yapı öğelerini, nüfus hareketlerine neden olan sosyal gruplar, sosyal ilişkiler, ya da sosyal tabakalardaki hareketlilikler ise sosyo-kültürel boyutu meydana getirmektedir (Özdiñç, 2004).

Sosyal değişme, sosyal yapıyı oluşturan sosyal ilişkiler ağıının ve bunları belirleyen sosyal kurumların değişmesi anlamına gelmektedir (Köktaş, 2004). Bir tanım denemesi yapılacak olunursa sosyal değişmenin, toplumu meydana getiren kurumlar başta olmak üzere sosyal ilişkilerde ve sosyal yapılarda mevcut durumlardan yeni, bambaşka bir duruma geçişi ifade ettiği söylenebilir. Sosyal değişmenin odağında birey yer almaktadır. Birey, sosyal nitelikteki her olayda hem etkileyici hem de etkilenen durumundadır. Bu durum bireyi sosyal değişmenin en önemli ögesi yapmaktadır. Kuşkusuz sosyal değişme bütünüyle insan ögesine indirgenemez çünkü, değişim başlayan ve gelişen bir süreci içerir. Dolayısıyla zaman boyutunun da değişim için gerekli bir öge olduğu söylenebilir. Bu iki ögenin yanı sıra, her değişimin belli bir fiziksel ortamda gerçekleştiği göz önüne alındığında üçüncü önemli ögenin de mekan olduğu söylenebilir (Doğan, 2002).

Bu açıklamalardan hareketle, teknoloji, nüfus artışı, kültürel etkilenişim, inanç tarihsel ve toplum yaşamına etki eden bir çok sosyal olayın etkisiyle sosyal değişmenin gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür .Her sosyal kurum gibi spor da, kimi görünür, kimi gizli, kimi doğal pek çok açıdan toplumsal yaşamla iç içedir. Bu nedenle spor hem toplumu etkilemekte hem de toplumdan etkilenmektedir. Sosyal değişme sürecinde, spor da değişiklik gösterebilmektedir. Çünkü spor insanlık tarihinin her döneminde yapılmış olan bir faaliyettir. Bu uzun zaman sürecinde spor olgusu pek çok değişim aşaması kaydetmiştir. Tarihteki ilk sportif faaliyetlerin savunma ve saldırı kökenli sporlar olduğu görülmektedir. Köleci toplumlarda, köle sahiplerinin bireysel boş zamanlarından sınıfsal boş zaman olanağının doğması da bireysel sporların yanı sıra takım sporlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Spor, sadece sporla uğraşan sosyal çevrenin etkisinde kalmamış, aynı zamanda fiziki çevrenin elverdiği oranda da yapılanmıştır. Her ne kadar çevreye şekil veren insan, medeniyetin de ilerleyişi ile doğayı değiştirmeye çalışmış ve yaratıcı olmuşsa da, hala deniz ve su sporları kıyı şeridi olan yerlerde, dağ sporlarının da buna olanak sağlayan doğa şartlarına sahip yerlerde yapılabildiği bir gerçektir (Özdiñ, 2004).

Spor, sosyal bir kurumdur ve bir yandan diğer sosyal kurumlardan etkilenirken, bir yandan da diğer sosyal kurumları etkilemektedir. Örneğin spor, çağdaş eğitim sisteminde bir araç olarak yerini alırken, sporcu, antrenör, hakem, spor yöneticisi, beden eğitimi öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan spor eğitimi başlı başına bir eğitim alanı haline gelmiştir. Tıptaki araştırmalar sonucunda geline nokta spor bir sağlık aracı olarak kabul edilirken, sporcu sağlığı tıpta ayrı bir uzmanlık dalı olarak gelişmiştir. Bunun gibi medya ve spor, din ve spor, hukuk ve spor, aile ve spor, spor toplumbilimi içinde tek başına ele alınıp değerlendirilmesi gereken konulardır (Özdiç, 2004).

2.3.9. Sosyal Bir Kurum Olarak Aile

İnsan her türlü beraberliğini belki de doğasında var olan bir eğilim sonucu meşru bir zemine oturtma düşüncesindedir (Doğan, 2002).

Yapılan işe insani bir yasallık kazandırma denilen bu eğilim insanların düzenli topluluklar halinde yaşamalarının da bir nedenidir. İnsan, toplum halinde yaşama zorunluluğunu kendi yakın çevresinde hissederek buradaki beraberliğine yasallık kazandırmıştır. Burada söz konusu olan üreme fonksiyonu çevresinde oluşan beraberliktir. Bunun da karşılığı tarihteki ilk beraberlikler de dahil olmak üzere ailedir.

Aile, kuşak ilişkilerine göre ana, baba ve çocuktan meydana gelen bir gruptur. Eşlerin cinsel ilişkisine dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özellikleri gösteren bir gruptur. Aile en az iki neslin bir arada bulunduğu, kan bağı ile karakterize edilen küçük bir sosyal örgüttür. Aile ana, baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından (aile biçiminin gereğine göre) meydana gelmiş ekonomik ve sosyal bir birliktir" (Özdiç, 2004).

Bir diğer yaklaşımla "Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, sosyalleşme sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı o güne dek toplumda oluşturulmuş maddi (özdeksel) ve manevi (tinsel)

zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan sosyal bir kurumdur" (Sayın, 1990).

Sosyo-kültürel normlar, ekonomik yaşam, üretim biçimleri ve koşulları ile inançlar toplum üzerinde olduğu gibi aile yapısı üzerinde de etkiye sahiptir. Ama hiçbir şekilde bunların tümünden soyutlanmış, ancak yinede aile kalabilmiş topluluklardan söz edilemez (Doğan 2002).

2.4. Sosyo-Ekonomik Olgı

İnsanın yaratılış itibarıyla sosyal bir varlık olması, hayatını devam ettirebilmesi için grup yaşantısını mecburi kılmaktadır. Bu zorunlu birleşim insanlar arasında maddi ve manevi yakınlığı, devamlı sosyal münasebetleri sağlayarak onların davranışlarında bir örneklemeye imkan verir. Böyle bir yapı içerisinde ortaya çıkan ve genel olarak bir toplumun tüm hayat biçimi olarak ifade edebileceğimiz sosyo-ekonomik yapı toplum içinde insanların birbirleriyle olan ilgi ve ilişkilerini belirlemektedir. Toplum içerisinde gruplar meydana getirmektedir (Pepe, 2003: 484).

Sosyo-ekonomi bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Bütün ekonomik faaliyetler, insanları karşılıklı sosyal ilişkiler düzeni içinde bulunmaya sevk eder. Sosyal ve ekonomik olaylar iç içedir ve sosyal hayatın her parçasında ve anında yakın ve sıkı bir ilişki vardır (Uzunkara, 2007).

Toplumda kişiler sosyal yapıyı oluşturan sosyo-ekonomik unsurlar doğrultusunda sosyal statüsünü belirlemekte ve yaşamlarına yön verebilmektedir. Bu durum gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Çünkü bu ülkelerde belli bir toplumsal yaşam standardı oluşturulamamıştır. Bu yüzden sosyo-ekonomik yönden refah içinde olan kişiler toplumun genelinden daha üst seviyede bir yaşam standardına sahiptirler (Kuru, Pepe, 2001: 211).

2.4.1. Sosyo-Ekonomi ve Spor İlişkisi

Spor; insanların beden ve zekalarını birlikte çalıştıran, beden, zeka, ruhsal, sosyal, kültürel, ekonomik, antropolojik, eğitim, politik, teknolojik, ahlak, sanat gibi yapılarının çeşitli yönlerden gelişmelerini sağlayan yarışmalı ve yarışmasız olarak yapılabilen doğal, eğlenceli, organizeli ve bilimsel hareketlerin tümünü kapsayan hareketler bütünüdür (Suveren, 1991)

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alırlar. Beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güvenim kazanmasını sağlayarak kişiliğin oluşmasını kolaylaştırır. Spor ve beden eğitimi, bireyin gizil yeteneklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür. Spor ayrıca ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini de geliştirmektedir.

Sporun önemini kişisel ve toplumsal açıdan olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz. Sporun önemini kişisel düzeyde düşündüğümüzde, kişi sportif etkinlikler ile kendini tanır, tanıtır. Yeteneklerini geliştirir, sınırlı ve güçlü yönlerini görür. Vücuduna ve sağlığına karşı bilinçlenir, beceriler kazanarak organizmasını en etkili bir şekilde kullanmasını öğrenir. Sağlıklı ve mutlu bir yaşam için gerekli bilgi, beceri, alışkanlıkları kazanır.

Özellikle son yirmi-otuz yıl içerisinde gelişmiş bir çok ülkelerde, gençlerin sağlıklı ve güçlü yetiştirmeleri ve güvenilir kuşakların meydana gelmesi için spora çok önem verilmiş, küçük yaştan başlayıp, her yaşta spor imkanı veren yaygın spor kuruluşları yapılmıştır. Böylece spor, birçok ülke için beden ve ruh eğitiminde en iyi geçerli ve yaygın yöntemlerden biri durumuna gelmiştir.

Ülkemizde gençlerin yaygın olarak spor yapma imkanları çok sınırlıdır. Spor salonu olan okullarda bile öğrenciler çoğunlukla haftada bir ya da iki saat olan beden eğitimi dersi sırasında yararlanabilirler. Sporcunun kendi gücüne inandırılması, özendirilmesi, moralinin yükseltilmesi başarı üzerine etkili olan faktörler, sosyal faktörler arasına girmektedir. Çeşitli teşviklerle çalışmayı kabiliyet ve dayanıklılığın dışına taşıyarak vücudu zorlamak çok tehlikelidir (Dülger, 1998).

Spor ayrıca bir bilgiler birikimidir. Her oyuncu yaptığı sporun inceliklerinden haberdar olmalı, kuralları ve karşısındaki oyuncunun durumunu bilmelidir (Dülger, 1998). Sportif olaylarda belli bir plan ve program uygulanması, tüm olabilecekleri hesaplama eğilimi, karşısındaki rakibe göre kendini ayarlama çok önemlidir. Spor, sadece değer ya da yargı ile ilgili bir olay değildir. Arzu, ilgi, hissiyat, kapasite, amaç, tabiat şartları sporun konuları arasındadır (Mirzeoğlu, 1988).

Sosyal çevrenin taşıdığı özellikler farklı sportif faaliyetlerin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz okul, aile, işyeri ve insan tarafından işlenmiş, değerlendirilmiş olan fiziki çevre şartları, sportif faaliyetin hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutmaktadır (Erkal, 1998; 190).

Toplumda çağdaş spor bilincinin oluşturulması, en başta sporun toplumda yaygınlaştırılması ile mümkündür. Bunların başında, sosyo-ekonomik faktörler ve bunların iyileştirilmesi gelmektedir. Boş zaman faaliyetlerinin yapılabilmesi, sosyal ve ekonomik gelişme seviyesi ile ilgilidir. Teknoloji üretebilen ve devamlı yenileyebilen ülkeler boş zaman faaliyetlerine imkan verecek ortamı yaratarak sporun gelişmesine katkı da bulunmaktadır (DTP, 2000; 81).

Ülke ekonomisinin durumu, spor için ayrılacak ekonomik kaynakları sınırlandırabildiği gibi, aynı zamanda artırabilir. Spor için yapılacak yatırımlar insan unsuruna yapılan yatırımlardır. Hasıla kat sayısı yüksek olan yatırım olarak spor yatırımlarının düşünülmesi, beşeri faktöre dönük oluşundandır (Gürsoy, 2007).

Gelir dağılımının adil oluşu ve harcanabilir gelirin artması, fertlere boş zamanın değerlendirilmesi bakımından kaynak ve spor için gerekli harcama imkanı yaratmaktadır. Gelir seviyesinin yüksek olduğu, hem sosyal, hem de ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerde spor, geri kalmış ülkelere nazaran daha yaygındır ve daha ileri bir seviyeyi göstermektedir (DPT, 2000; 81). Fertlerin ve toplumların gelir seviyesi yükseldikçe spora olan ilgisi de o nispette artmaktadır (Gürsoy, 2007). Gelir seviyesinin yüksek bulunduğu toplumlarda, birçok boş zaman faaliyeti gibi spor da daha hızlı bir gelişme içine girmektedir (Erkal, 1998; 140).

Genellikle sosyo-ekonomik yapılarına göre spor branşları seçilmektedir. Kişiler kültürlerine ve ekonomik gücüne göre, doğup büyüdüğü çevrede talep gören ve benimsenen spor branşına ister istemez yönelmektedir. Sosyo-ekonomik yönden farklı olan ülkelerin spora bakış açıları da farklı olmaktadır. Sporun tarihi seyrine bakıldığında Asya ve Avrupa ülkelerinde spor farklı algılanmaktadır. Batı toplumlarında spor uygulamaları, toplumların sosyo-ekonomik yapı özelliklerine bağlı olarak değişik biçimde olgunlaşmış ve farklı şekillere bürünmüştür (Pepe, 2003: 484).

2.4.2. Toplumsal Yapı ve Spor İlişkisi

Toplum, tarihi gelişme içinde biçimlenmiş bulunan, belirli bir üretim biçimini temel alan ve insanın gelişmesinde bir aşama olarak ortaya çıkan bir sosyal bağlantılar ve büyük insan kümeleri arasındaki ilişkiler dizgesidir. Başka bir deyişle toplum, yazılı hukukun esas alındığı, fertlerin daha ziyade ben duygusuyla hareket ettikleri iradi ve rasyonel (akılcı) davranışların gözlendiği bir teşkilatlanma şeklidir. Bir toplumu oluşturan en küçük öge ise insandır. Yani toplum, insanların bir araya gelmesiyle oluşur (Afacan, 2001).

İnsanlar sosyal hayat alanı üzerinde irili ufaklı pek çok sosyal grup halinde yaşarlar. Bu grupların hepsi toplum yapısını ya da sistemini oluşturur (Eroğlu, 1998).

Spor, toplumsal yapının bir ürünüdür, toplumsal yapıya bağlı olarak ortaya çıkar, gelişir, değişir. Toplumsal yapı ile sportif başarılar arasında karşılıklı

fonksiyonel ilişkiler vardır. Toplumsal yapıyı bilmeden bir toplumun tam olarak spor düzeyini anlamak ne kadar zorsa, sportif başarıların toplumsal işlevini çözümlemeden sporun toplumsal yapı ve toplumsal değişme üzerindeki etkilerini saptamak ve değerlendirmek de o denli zordur. Çünkü her sportif başarı belli bir toplumsal ve tarihsel ortamda ortaya çıkar (Dülger, 1998).

Sporun önemini kişisel düzeyde düşündüğümüzde, kişi sportif etkinlikler ile kendini tanır, tanıtır. Yeteneklerini geliştirir, sınırlı ve güçlü yönlerini görür. Vücuduna ve sağlığına karşı bilinçlenir, beceriler kazanarak organizmasını en etkili bir şekilde kullanmasını öğrenir. Sağlıklı ve mutlu yaşam için gerekli bilgi, beceri, alışkanlık ve kişisel, toplumsal alışkanlıkları kazanır (Apaydın, 1998).

Spor, yapan açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba, izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç, toplum genelince oluşturulan bütün içinde de yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç ama en önemlisi bir sosyal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor, insanın, doğayla savaşırken kazandığı ana becerileri ve geliştirdiği araçlı-araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamanındaki artışa bağlı olarak tek tek ya da topluca, barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanılmasına dayalı estetik, teknik, fizik, yarışmacı ve sosyal bir süreçtir (Fişek, 1998).

Spor, kişisel açıdan olduğu kadar toplumsal kalkınma açısından da önemlidir. Sporun toplumsal kalkınmayı olumlu yönde etkilemesi için, her şeyden önce geniş kitlelerin temel spor kültürüne ve spor yapma imkanlarına sahip olması gerekir. Ülke içindeki sportif ilişkilerin kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi, davranış ve tavır alışların birleştirilmesi, iç turizmin teşvik edilmesi, kitlelerin boş zamanlarının değerlendirilmesi, sporun geniş kitlelere mal edilmesi, bedensel, ruhsal ve fiziksel anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Bu durum, bir yandan bireylere yarar sağlamakta, diğer yandan ise sosyal kalkınmanın unsurlarından biri olarak, toplam içinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Çünkü her yönden sağlıklı bireylerden meydana gelen toplumlar aynı ölçüde sağlık milli birlik ve bütünlük içinde bulunurlar (Keten, 1974).

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporun yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Yani spor, kendine özgü sosyal kuralları, değerleri, etkileşim simgeleri ve süreçleriyle canlı bir sosyal yapıdır. Spor kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi, sporun sosyal süreçler yoluyla şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor, otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Özellikle, toplumdaki ilişkiler yoluyla ortaya çıkarak değişir ve yeniden biçim kazanır (Afacan, 2001).

2.4.3. Sporun Toplumsal İşlevleri

Sportif faaliyetler yeni sosyal ilişkilerin, yeni dostlukların kurulması ve pekiştirilmesi işlevini de üstlenmektedir. İnsanlar daima yakın ilişki içinde olabilecekleri başka insanların arayışı içindedirler. Bireyselleşmenin giderek arttığı günümüz toplumlarında, özellikle büyük kentlerde kalabalıklar içinde yalnızlaşma önemli bir sorun halini almaktadır. Yapılan araştırmalarda kentlerde birbirini tanımayan insanların, gerek kafeterya, bar, park vb. mekanlarda, gerekse yolculuk esnasında spordan önemli bir tanışma ve kaynaşma aracı olarak yararlandıkları görülmektedir. Kalabalık içerisinde yalnızlaşma ve yabancılaşma, günümüz toplumunun en çok tartışılan sorunları arasındadır. Güçlü toplum bağlarının gerilediği, birincil ilişkilerin daraldığı günümüz toplumlarında, sporun aidiyet işlevi yakın ilişkileri yeniden kurma fırsatları sunarak çağdaş bir telafi mekanizması görevi görmektedir.

Spor, bedene duyulan ilgi ve özeni ifade eden bir faaliyettir. Bu durum, sporun formda kalma işlevini anımsatmaktadır. Spor yapan kişilerin yapmayanlara oranla beslenme, makyaj ve vücut bakımında daha özenli olduklarını görebiliriz. Görselliğin önem kazandığı günümüzde insanlar fazla kilolardan kurtulmak, daha düzgün, dinç ve güzel bir bedene sahip olmak için yoğun bir çaba sarf etmektedirler (Özdinç, 2004).

Sporun toplumsal işlevlerine gelince, çağımız insanların yaşamlarına derinlemesine giren ve onları oldukça etkileyen toplumsal bir olgudur. Spor sosyo-ekonomik, kültürel ve hatta siyasal yaşamdan ayırmanın olanağı yoktur. Spor, varlığını sadece onu yapanlara değil, aynı zamanda onu örgütleyenlere, izleyenlere hatta ona karşı olanlara da duyurur ve etkiler.

20. yy. insanının yaşamına, değişik biçimlerde ve değişik düzeylerde girmiş bulunan spor olgusu, yerine getirdiği toplumsal işlevler nedeniyle önem taşımaktadır.

Bu işlevleri sıralarsak; (Apaydın, 1998)

- Spor, bir eğlence aracı olarak kişilerin rahatlaması, hoş vakit geçirmesi için önemli bir işleve sahiptir.
- Spor, bir toplumsallaşma aracıdır.
- Dengeli kişiliğin gelişmesine yardımcı olur.
- Kurallara uygun olarak davranma ve eylemde bulunma alışkanlığı kazandırdığı için insanların dikkatini artırır.
- Kurallara, geleneklere, göreneklere ve yasalara saygılı olmayı öğretir.
- Özgürlük kavramının yerleşmesinde sporun önemli bir işlevi vardır.
- Spor, eşitlik fikrinin gelişmesine, başkalarının hakkına saygı göstermeyi, düzenli çalışmayı, planlama ve değerlendirme yetisi kazanmaya hizmet ederek insanların toplumsal yaşama etkili, rasyonel ve dengeli bir biçimde uyum sağlamasına yardımcı olur
- Spor ayrıca boş zamanları değerlendirme aracıdır. Çocuklar ve gençler boş zamanlarının büyük bir bölümünü sportif etkinliklerle geçirdikleri için, gençliğin yönlendirilmesinde spora ve spor örgütlerine önemli görevler düşmektedir.

Bütün bu işlevlerinin yanı sıra spor, toplumun yapısında, bireylerin kişiliklerinde ve bireyi topluma bağlayan ahlaki ve kültürel unsurların sosyal bütünleşme süreci içinde devamlılığını sağlaması bakımından da önem taşımaktadır. Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma, artan iş bölümüyle sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir ajandır (Koşu, 1998).

2.4.4. Toplumsal ve Ekonomik Yapıya Bağlı Sporun Örgütlenmesi

Ekonomi, toplumbilimin alt yapı kurumlarından bir tanesidir. Her toplumsal kurum gibi spor da kimi görünür, kimi gizli, kimi doğal binlerce iple toplum gövdesine sıkı sıkıya bağlıdır. Sporun tarihsel süreç içerisinde ekonomiden soyutlanmadığını, doğası gereği de soyutlanamayacağını görüyoruz. Spor; insanın doğa ile girdiği savaşın biçiminin bir benzetimidir. Aynı zamanda spor araçları da tarihsel süreç içerisinde insanın karnını doyurması, kendini savunması ve daha rahat bir yaşam sürdürebilmesi için yarattığı teknolojik devrimin bir ürünüdür (Fişek, 1980).

Günümüzde ülkelerin sportif alandaki gelişme düzeyleri, ekonomik yapıdaki gelişme ile doğru orantılıdır. Bugün ekonomik açıdan güçlü bir yapıya sahip ülkelerin, spor alanında da başarılı oldukları bilinen bir gerçektir. Bunun yanında gelişmekte olan ülkelerin de zaman zaman spor alanında başarılı olduklarını görmekteyiz. Ne var ki bazı branşlarda özel yatırımlar yapılarak elde edilen bu başarılı sonuçlar genellikle geçici olmaktadır. (Güvenç, 2000)

Günümüz dünyasında spor aynı zamanda ekonomik bir olgudur. Ülkeler, ülke ekonomisine büyük yararlar sağlayan bu olguyu en iyi şekilde kullanmaya çalışmaktadırlar. Uluslararası şampiyonaların organizasyonu büyük maddi kaynak gerektirdiği için; büyük organizasyonları gelişmiş ülkeler düzenlemektedir. Gelişmekte olan bir ülke ise, ancak diğer ülkelerden yardım alarak organizasyonları gerçekleştirebilmektedir. Ülkemizin, ekonomik yapısı geliştikçe; uluslararası büyük organizasyonlar yapacak duruma gelecektir (Apaydın, 1998).

Ülkemizde sporun gelişebilmesi için önem taşıyan etkenlerden bir tanesi de tesis sorunudur. Sporun gelişmesi ve kitlelerin aktif olarak sportif aktivitelere yönelmesi, bireylerin ve grupların spor yapabilecekleri tesislerin varlığına ve özellikle var olan tesislerin aktif olarak işletilmesine bağlıdır (Açıkkada, Ergen 1987).

2.5. Sporda Yönelme

Sözcük anlamıyla yönelme; bir yere, bir şeye, bir kimseye yönelmek, onları amaç olarak seçmek, benimsemek ve ilgilenmektir. Eğilim ise bireyi bir şey yapmaya yönelten ruhsal durum, içgüdüsel istek, kişisel yatkınlık olarak tanımlanır (Yıldırım, 2007).

Amaçlar, elde edilecek ideal sonuçlardır. Bu amaçlar, çoğu zaman soyut ve o kadar uzaktır ki, ulaşılması mümkün olmayabilir. Buna rağmen amaç, insanların yönünü tayin etmede ve faaliyetlerinin şekillenmesinde etken olur.

Araştırmacılar, özellikle genç insanların enerji yüklü olduğuna ve saklı olan bu enerjiyi herhangi bir şekilde açığa çıkarmak için çeşitli yol arayacaklarını belirtmektedirler. Bu durumda gençler; sosyal hayat ve aile hayatının sosyoekonomik etkilerinden ileri gelen doyumsuzluklar ve bunların oluşturduğu gerginliklerden dolayı olumsuz eylemlere yönelebilmektedir.

Freud'a göre ayaklanmış olan gerginlikleri ve duygusal durumları; ruh sağlığına yardımcı olacak şekilde kuvvete, hünere, bilgiye dayanan oyun ve spor faaliyetlerine yönlendirilerek, yön değiştirmeye en iyi boşalım sağlanmış olur (Gezer, 2002:20).

Çağımızda spor etkinlikleri gerek teknolojinin gerekse spor biliminin gelişmesine paralel olarak büyük aşamalar kaydetmektedir. Ülkelerin spor gelişmeleri de teknolojik gelişmelerine bağlı olarak değişmektedir. İleri ülkelerin spor bilimine verdikleri değer ve yaptıkları yatırımların gittikçe arttığı ve yapılan yatırımların boşa çıkmadığı görülmektedir.

Sporda üst düzeyde başarıya ulaşabilmek, spora erken yönelme ile yakın bir ilişki göstermektedir. Çocukların ve gençlerin gelecekte en yüksek verimi sağlayacakları branşlara zamanında kanalize edilmesi spor biliminin en önemli konusunu oluşturmaktadır. Yetenek seçimi çocukların mümkün olabilecek en erken yaşta başarılı olabilecekleri dala yönlendirilmek üzere gruplandırılmasıdır. Başka bir deyimle belirlenen spor dalı için en başarılı olabileceklerin diğerlerinden ayırt edilmesi işlemidir.

İnsanın genetik yapısının spor başarısı üzerindeki etkileri çok önemlidir. İnsana başarılı bir spor çevresi kazandırmak mümkündür, ancak iyi bir yapı kazandırmak mümkün değildir. Çocuğun ve gencin zamanında ve isabetli olarak kabiliyetlerine uygun branşlara ayrılabilmeleri şampiyon olabilecek üstün yetenekli sporcuların ayrımını gerçekleştirebilecektir. İşte bu ayırmadaki kriterlerin en önemlilerinden birisi, spor dalına uygun kişilik ve fiziğe sahip sporcuyu seçmek, ikincisi ise, bu seçimi mümkün olan en erken zamanda yapmaktır. Ülkemizde de kitlelerin spora yönlendirilmesi anayasamızın 59. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Anayasamızın 59. maddesine göre “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” denilmektedir. Ülkemizin spor politikasında bu maddeye göre yön verilmektedir. Ancak hala sporu tabana yaydığımızı söyleyemeyiz (Küçük, 1997:24).

Fertlerin fiziki güçlerin artırılması, ruhi gelişmelerin sağlanabilmesi ve toplumda sporun yaygınlaştırılabilmesi sosyal münasebetler ağının kurulmasına bağlıdır. İşbirliği ve dayanışmacı davranışların kazanılmasında da spor önemli bir araçtır. Sporun toplumun çeşitli kesimlerinde yapılabilmesi ve yaygın bir hal alabilmesi, devlet tarafından yerine getirilmesi şart olan fonksiyonlara bağlıdır, hem de fertlerin ve sosyal grupların katkılarını gerektirmektedir. Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenek ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporun yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Spor kendine özgü toplumsal kuralları, değerleri, etkileşim simgeleri ve süreçleriyle canlı bir toplumsal yapıdır. Spor kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi sporun toplumsal süreçler yoluyla şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Özellikle toplumdaki ilişkiler yoluyla ortaya çıkarak, değişir ve yeniden biçim kazanır (Kara, Pulur, 2003:2).

Kişiliğin oluşumu gelişim çağına özgü bir olaydır. Bu çağı yaşayanların; fiziksel olarak büyük kasları küçük kaslara oranla daha iyi gelişmiştir. El-göz eşgüdümleri tam olarak gelişmemiş ve dikkatlerini bir konu üzerinde toplama süreleri kısadır. Sosyal ve duygusal anlamda benmerkezcidirler. Sorumluluk almaya hazır olup övülme ve ödüllendirilme onlar için önem taşımaktadır. Zihinsel olarak öğrenmeye istekli olup, yüksek güdülemeye sahiptirler. Doğrudan katılımı öğrenmeye yatkın olup, gruba aitlik ilgileri kuvvetlidir. Gelişim çağı çocuğunun devinimlerinde süreklilik ve anlatım vardır (İnel, 1996:12).

Yönelmede bireyin, çevresindeki veya okulundaki spor etkinliklerinin, sahaların, salonların ve malzemelerin yeterli olmasının yanı sıra, bireyi spor yapmaya güdüleyen bir çok unsur vardır (Görücü, 2001:17).

Bir eğitim faaliyeti olarak da değerlendirilebilecek olan beden eğitimi ve spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunların yanı sıra, spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini de geliştirmektedir. Sebatsız ve enerjik olmayı sağlama, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirebilme gücünü ferde kazandırmakla, fert ile toplum ilişkilerini daha ahenkli kılmaktadır.

Aynı zamanda sportif faaliyetler fertlere, sosyal hareketlilik sağlayarak toplumda sahip oldukları statüyü yükseltici, tamamlayıcı bir etkide yapmaktadır. Gelişen sportif faaliyetler yoluyla fertler ve sosyal gruplar arasındaki etkileşim dolayısıyla meydana gelen sosyal süreç, rekabet-çatışma veya mücadele-işbirliği-uyum -bütünleşmeyi ihtiva etmektedir (Güven, 1988:43).

Bireyi spor yapmaya yönelten nedenleri branşı çok sevmek veya salt spor sevgisi ya da spor aşkı ile izah etmek tek başına yeterli görülmemektedir. Bireyi spora yönelten nedenleri şöyle sıralayabiliriz; (Karaküçük, Yetim, 1997: 73-74)

- Anne ve babası (aile) eski bir sporcu olduğu için
- Yeni bir çevre için
- Beden eğitimi öğretmeni yönlendirdiği için
- Hareket dürtüsü, performans gösterme arzusu, kendi değerini ölçme isteği veya saldırganlık duygusunu köreltmek için
- Herhangi bir başarısızlığı ya da hayal kırıklığını telafi için
- Dünya görüşü spor yapmayı gerektirdiği için
- Seyahat imkanının doğabilmesi için
- Başarılı olmak suretiyle milli duyguları yaşamak için
- Para kazanmak için
- Hoşlandığı için

2.5.1. Spora Yönelme ve Elit Sporcu Olma:

Elit sporcularda elit olmadan önce spora yönelirken, amaç; elit olduktan sonraki gibi onunla ilgilenmek, kendini ona adanmak ve asıl işi sporculuk şeklinde değildir. Bu bazı gelişimler sonucunda olmaktadır. Sporcu önce fiziksel gelişim gösterir. Bu, yönelmeyle beraber başlar. Bugün insan organizmasının iki sistemi üzerinde spor yapmanın olumlu etkileri olduğu kesinlik kazanmıştır. Bunlar, kalp-damar sistemi ile kas-kemik (hareket) sistemleridir.

Elit sporcunun yetenek ve performansının gelişmesiyle çevresinde kabul görmesi, bu sporcu için yaptığı spor branşına daha da önem vererek çalışmasını sağlarken, örnek sporcu imajı ile yeni spora başlayacaklara bir “yönelme” eğilimi de yaratmaktadır (Kılıcıgil, 1998:31).

2.5.2. Spora Yönelme ve Sosyal Çevre

Sosyal çevrenin taşıdığı özellikler farklı sportif faaliyetlerin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır (Göktaş, 1994).

Bir cemiyetin devamlı hayatı için lüzumlu olan cemiyet azalarını birleştirici düşünce, adet ve tutumların gençlere aşılanabilmesi bilginin doğrudan doğruya tebliğ edilmesiyle değil çevrenin aracılığıyla mümkündür (Bilgisever, 1992).

Sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz okul, aile, işyeri ve insan tarafından işlenmiş, değerlendirilmiş olan fiziki çevre şartları sportif faaliyetin hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Okul, aile ve işyerinde kabul görmeyen bir faaliyetin toplumda yaygınlaşması zordur. Eğer yaşanan çevrede sosyal grup faaliyetleri gelişmemişse, dışa kapalı homojen bir sosyal yapı varsa, sosyal değişme yavaş ve yetersiz ise sportif faaliyet de arzu edilen seviyeye çıkamayacaktır. Bilindiği gibi, spor sosyal bir role sahiptir (Göktaş, 1994).

Gelişmekte olan organizmada cinsiyet diğer gelişmelere paraleldir. Çocukluktan yetişkinliğe başarılı bir geçiş; biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişmenin bir arada olması ile gerçekleşir. Sosyal gelişme kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilir tarzda davranmayı öğrenme süreci demektir. Gençlik çağının bağımsızlık çağı olması nedeni ile bir anlamda birey topluma karışır, yani evden kopup çevreye yönelerek spora ilgisinin artması da söz konusudur.

Birey kendi yaşlılarıyla kaynaşma olanağını, spor ve diğer faaliyetlerle bulur. Çünkü arkadaşlarının da benzer sorunları vardır ve gruplaşmalar başlar. Bu gruplaşmalar birlikte hareket etmeye kadar götürür. Topluma karışma ve kaynaşma olanağı, yaşlılarıyla beraber ilgi duyduğu etkilendiği veya merak edip denemek istediği spora yönelmeyle gelişir (Kılıcıgil, 1998:35).

Arkadaşlarca aranmak, beğenilmek ve benimsenmek benlik saygısının önemli bir koşuludur. Genç birey, arkadaşlarıyla ilişkilere girerek zekasıyla, spor ve sanat yetenekleriyle kendini kanıtlar (Öztürk, 1998).

Gençlik çağı bağımsızlık çağıdır. Topluma karışma çağıdır. Genç evden kopar, çevreye yönelir. Spora ilgi artar, spor veya diğer faaliyetler gençte yaşlılarıyla kaynaşma imkânı sağlar. Kendisini arkadaşlarıyla kaynaştırır (Göktaş, 1994).

2.5.3 Spora Yönelme ve Aile

Aile; aynı evde oturan anne-baba, çocuklar veya torunlardan oluşan birinci gruptur. Ailenin toplumsal-ekonomik durumu da çocuğun toplumsal gelişimini şu ya da bu biçimde etkiler, yoksul çevrenin çocukları toplumsal yönden geri kalabilirler. Bunların toplumsal yönden görgü ve yaşantıları az olabilir (Göktaş, 1994).

Aile'nin bir toplumsal kurum olması nedeniyle ve toplumsal kurumun da temel bazı değerlerinin korunması açısından bütünlüğü nedeniyle zorunlu ve nispeten sürekli kurallar topluluğunu anlattığını ifade edebiliriz. Dolayısıyla aile de bu sürekli kurallar topluluğunun en eskisi, en köklüsüdür diyebilmekteyiz. Aile kavramı günümüzde çok kullanılmaktadır ve yaşamımızın her anında etkilidir. Ancak bilimsel inceleme amacıyla ele alındığı zaman, tanımlanması, işlevlerinin belirlenmesi ve geniş anlamda toplumsal yapıyla ilişkisinin saptanmasında değişik yaklaşımlar bulunduğu gözlenmektedir. Gelenek ve göreneklerimiz, örf ve adetlerimizin gelecek kuşaklara taşınması bakımından etkili olan aile, eskiden kurulmuş ilişkileri, gelenekleri, alışkanlıkları kuşaktan kuşağa geçirmek yoluyla üyelerine kendi sınıfları içinde tutmak eğilimi göstermesi bakımından, toplumsal değişikliğe engeldir (Kılıçgil, 1998: 38).

Aile yapısı, nicelikleri anne ve babanın eğitim seviyesi ile anne-baba-çocuk ilişkilerinin yapısı ve çocuk yetiştirme anlayışı; gencin boş zaman faaliyetlerini aile kurumu aracılığıyla öğrenmesini ve katılımını sağlar. Aile gencin boş zaman faaliyetlerini yönlendirirken, spora katılımlarında da etkili olmaktadır. Çocuğun

sosyalleşmesini ve sosyal davranış biçimlerini geliştirmesini etkileyen en önemli faktörlerden biri ailenin yapısı ve çocuğu eğitme şeklidir. Genel olarak ailenin çocuk eğitimi biçimine bakılırsa; sevecen, itici, çocuğun uygunsuz davranışlarında tutarlı aşırı koruyucu veya ihmalcı, endişeli ve rahat, genellikle etkili veya etkisiz gruplanabilir. Bunlar birbirleriyle etkileşerek daha karmaşık durumları meydana getirebilir (Göktaş, 1994).

Aile; sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmeyi sağlayan ilk birimdir. Ailenin sosyalizasyon üzerindeki ilk ve güçlü etkisi, çocuğun spora katılıp katılmayacağını ve katılıyorsa nasıl bir spor yapacağını belirler. Ailelerin sporla ilgili olması çocuğun spora katılımında, hatta sporun toplumun çoğunluğunca yapılmasında olumlu bir etkidir. Ancak ailelerin bu ilgisi bilinçsiz ise çocuğun kapasitesinin üzerinde zorlamaya yol açıyorsa ya da mutlaka başarıya koşullamışsa yarar yerine zarar getirecektir (Öztürk, 1998).

Ana babasından anlayış görmeyen, onlarla çatışma içinde olan genç evde bulamadığı güveni arkadaş çevresinde arar. Onlara daha çok bağlanır ve onları benimser. Onlardan ayrı kalmamak için kendisine aykırı gelen düşünce, tutum, davranış ve eylemleri bile benimser. Bu yüzden, gençler yanlış arkadaş, sağlıksız çevre ve olumsuz ilişkilerden korunmalıdır. Aileler gençleri değişik sosyal etkinliklere yönlendirmelidir. Bireyin çok yönlü gelişmesini sağlayan aktivitelerin başında spor gelmektedir (Yıldız, 2006)

Çocuğun spora yönelmesinde ailenin rolü büyüktür. Öyleyse bireyin sağlıklı gelişimi için gerekli olan sportif etkinliklerin yaygınlaşmasında da aile başta olmak üzere bütün eğitim kurumlarımıza önemli görevler düşmektedir. Hedef çocukları küçük yaşta spora yöneltmek olmalı, bunun içinde gayret sarf edilmelidir. Zira çocuklarımız toplumumuzun geleceği ve yapı taşlarıdır. Öyleyse onları her bakımdan sosyal hayata hazırlamak ailenin en önemli görevlerinden sayılmalıdır (Hergüner, 1991).

2.5.4.Spora Yönelme ve Yakın Çevre

Sosyal yapı incelemelerinde çevresel etkilerin önemi büyüktür ve insanın çevresi ile olan bağı tamamen başka bir şekilde belirlemektedir. İnsanın sosyal bir varlık olduğu hemen öğrenilemediği gibi bu zaman almaktadır ve insanlarla nasıl bir ilişki kurulacağı, nasıl geçinileceği, kimlerin etkisinde kalındığında önceden belli olmamaktadır. Bireyin sosyalleşmesi yerleşim yeriyle, ilişki kurduğu insanlarla mümkün olmaktadır. Sosyalleşme aileden sonra sokakta başlar. Bu yüzden çocuk sosyalleşmeyi, insan ilişkilerini, arkadaşları, arkadaşlarla oyun kurabilmeyi ve daha türlü türlü pek çok olayı dışarıda görür, öğrenir, kendi evrenini inşa eder. İster ergenlik çağı olsun ister yetişkin, insan yaşamındaki bazı değerler çocuklukta alınmaya başlanır (Kılıcıgil, 1998: 38).

2.5.5. Spora Yönelme ve Okul-İş Çevresi

Okullar hem eğitim merkezleridir, hem de aynı yaş gruplarının bir araya geldiği yerlerdir. Bu nedenle beden eğitimi açısından okullar geniş boyutlu birer kaynaktır. Çünkü çocukların, ortaöğretimdeki gençlerin büyüme dönemleri bu çağlara rastlamaktadır. Beden gelişiminin hızlandığı bu dönemlerde kişinin sporla direnç, çeviklik ve bazı alışkanlıklar kazanması çok önemlidir (Karasüleymanoğlu, 1989).

Beden eğitimi ve spor uygulamaları, okullarda öğrencilere ders içi ve ders dışı zamanlarında genel eğitimin tamamlayıcısı olarak verilmektedir. Okul ve okuldaki beden eğitimi ve spor faaliyetleri çocuğun ya da gencin beden eğitilmesini sağlarken, onun psikolojik açıdan gelişmesine ve sağlıklı olmasına da katkı sağlar. Aynı zamanda sosyalleşmesini geliştirir ve beşeri ilişkilerinin gelişmesini güçlendirir (Göktaş, 1994).

Okul çevresinin spora yönelmeye etkisinde, okul ortamındaki beden eğitimi derslerinin başarı ile uygulanmasının rolü vardır. Öte yandan boş geçen beden eğitimi dersleri veya bir beden eğitimi meslek öğretmenin okulda bulunmayışı ve

başka bir meslek öğretmenin dersler boş geçmesin diye bu derslere girmesi nedeniyle, sağlıklı yapılamayan bu derslerin spora yönelme açısından olumsuz etkileri olabilmektedir. Demokratik bir toplumda eğitim nasıl temel bir hak ise, oyunda aynı derecede doğal ve içgüdüsel bir haktır. Bugün ülkemizde temel eğitim sorunlarımızdan en önemlisi çocuğun ilkokulda oynama özgürlüğüne kavuşmamasıdır. İlkokulda temel hak ve özgürlüklerini savunma bilincine ulaşamaz. Ancak çocuğun bu temel hak ve özgürlüğünün sağlanması aile, toplum ve okulun görevidir (Kılıcıgil, 1998: 58).

Çocukların ve gençlerin içindeki saldırganlığın ve geçimsizliğin törpülenmesi, yetişkinlerin günlük hayattaki sıkıntı, yorgunluk ve tekdüzeliğin verdiği gerginliklerin giderilmesi, beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle gerçekleştirilmektedir. Sporcunun sporda sağladığı üstün başarı kişiliği ve zekasıyla birlikte, arkadaşlarına ve çevresine sağladığı üstünlük, sporcunun zamanla liderlik özelliklerini ortaya çıkarır (Yetim, 2006).

2.5.6. Spora Yönelme ve Toplum-Kitle İletişimi

Bireyler toplumsal olarak izole değildir. Diğer insanlarla ilişki içinde olan toplumsal grupların öğeleridirler. Dolayısıyla medya iletisine tepki doğrudan ve anında değil, toplumsal ilişkilerden etkilenen araçlar ile olacaktır. Bireyler bu noktada kitle iletişim araçlarının iletişimi daha aktif olarak alır, diğer insanlara aktaranlar ve bunu yapamayan daha pasif izleyiciler olarak ikiye ayrılabilirler. Bu da kitle iletişiminin toplumsal ilişkiler ağı içinde, düşünce, bilgi ve gücü elinde tutan unsurların çekişmesi içinde izleyeceği anlamına gelir.

Kitle iletişim araçları toplum üzerinde etkili bir değişim sağlayabilir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde bu ülkelerin ekonomik ve siyasal alanda kurtuluşu için kitle iletişim araçlarına güvenilebilir. Toplumda yapılması düşünülen değişiklikler kitle iletişim araçlar kullanıldığında ve koşullar uygun hale getirildiğinde gerçekleştirilebilir (Akay, 2006).

Kitle iletişimi olarak adlandırılan bu araçlara son zamanlarda “medya” denilmeye başlanmıştır. Bunların ortak özelliği, her zaman kalabalık, farklılaşmamış ve ayrışık topluluklara yönelmektir. Büyük ya da küçük olsun her haberin iletilmesi, yaratma ve düşünme özgürlüğü gibi programların yapılması veya sadece eğlenmek için hazırlanan programların yapılmasında ilettikleri ve yaydıkları mesajların çeşitliliğinden ileri gelmektedir. Bir insan topluluğunun varlığını sürdürebilmesi için toplumsallaşması gerektiğinden bunun maddi ve manevi temellerinin toplum üyelerine aktarılması zorunludur. İşte, bu aktarım iletişim süreci içinde gerçekleşir (Kılıçgil, 1998: 63).

2.5.7. Spora Yönelme ve Spor Tesisleri

Ülke sporunda olduğu gibi, okulda öğrencileri spora teşvik etmede temel faktörlerden birisini de, yeterli ve uygun tesisler ile spor malzeme ve araç gereçler teşkil etmektedir. Açık ve kapalı spor tesisleri sayılı bazı okullarda bulunmaktadır.

Sporun yapılabilmesi için, sporun özelliğine göre uygun alanlar, salonlar v.b. tesislerin olması gerekir. Spora teşvik bu alanların bilinçli bir şekilde değerlendirilmesiyle olur.

Memleket sporunun gelişmesi büyük ölçüde aktif olarak spor yapılabilecek tesislerin varlığına ve bu anlayışla işletilmesine bağlıdır (Göktaş, 1994).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel bir yöntem içermektedir. İlgili literatür taranarak sosyal yapı, sosyalleşme, sosyo-ekonomi, spor, yönelme, spora yönelme ve bayan futbolu hakkında bilgiler verilip, bu bilgiler diğer çalışmalarla desteklenmiştir.

Araştırma genel tarama modelindedir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004). Araştırmada ilişkisel tarama düzenlenmesine gidilmiştir.

Araştırmada bayan futbolculara bir anket uygulanmıştır. Bu anket Sunay ve arkadaşları tarafından 1996'da geliştirilmiştir. Daha sonra bu anket futbol branşına uyarlanıp uzman görüşleri alındıktan sonra çalışmada kullanılmıştır. Anketin geçerliliği ve güvenilirliği reliabilty analysis yöntemi ile 54 bayan futbolcuya yapılmış olup, alpha ($\alpha = 0.850$) olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya Türkiye'nin değişik bölgelerindeki, 15 farklı bayan futbol takımından 259 amatör futbol lisansına sahip bayan futbolcu araştırmaya katılmıştır. Bu anketten elde edilen verilerle araştırmanın problemine çözüm aranmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, T.F.F. Amatör işler departmanlığına bağlı 2007-2008 sezonu büyükler kategorisi bayanlar futbol ligine katılan 25 takımda bulunan 521 lisanslı bayan futbolcudan oluşmaktadır. Araştırmada evrenin tümüne ulaşamadığından 15 takımdan 259 lisanslı bayan futbolcu araştırmamıza katılıp örneklem grubunu oluşturmuştur.

Tablo 1
Araştırmanın Örneklemine Oluşturan
Bayan Futbol Takımları ve Sporcu Sayıları

Ankete Katılan Bayan Futbol Takımları	Sporcu Sayıları
Ankara Gazi Üniversitesi S.	29
Antalyaspor A.Ş. S.	14
İstanbul Ümraniye Spor Lisesi	25
Malatya Gençlik ve S.	17
Trabzon İdmanocağı S.	15
Kırklareli Dövenciler Lisesi S.	13
Bursa Sağlıkücü Gençlik S.	16
İzmir Beden Eğitimi Ve Spor Eğit. Merk. S.	15
İzmir Elit Çimen S.	15
Mersin Cam S.	18
Trabzon A.Ş. S.	14
Adana İdmanyurdu S.	11
İzmir Konak Belediye S.	24
Ordu Soya S.	13
Eskişehir Spor Lisesi S.	20
Toplam	259

3.3. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından bayan futbolculara uygulanan anketler yoluyla toplanmıştır.

Bunun için önce alan ile ilgili literatür taraması yapılmış ve bu konuda yapılmış çalışmalar gözden geçirilmiştir. Veri toplamak için “Anket Survey” tekniği kullanılmıştır. Daha sonra geçerliliği ve güvenilirliği reliabilty analysis yöntemi ile 54 bayan futbolcuya yapılmış olup alpha ($\alpha = 0.850$) olarak kabul edilmiş, başka branşlarda uygulanmış olan anketi futbol branşına göre uyarlayarak ve uzmanların görüşleri alınarak son şekli verilmiştir. Anket araştırmacı tarafından bayan futbolculara bizzat uygulanmıştır.

Araştırma içinde yer alan sporcu öğrencilere toplam 44 soru sorulmuştur. Kişisel bilgiler hariç diğer bölümlerin hepsinde sorulara hiç(1), az(2), orta(3), fazla(4), çok fazla(5) şeklinde cevaplar verilmiştir. Öğrencilerden her bir soruya tek cevap vermeleri istenmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı demografik bilgiler dahil 4 bölümden oluşmaktadır. Veri toplama aracının demografik bilgiler bölümünde 15 soru bulunmaktadır. 2. bölüm olan bayan futbolcuların, futbol branşına yönelmelerinde nelerin etkisi olduğuna dair 10 soru sorulmuştur. 3. bölüm olan bayan futbolcuların, futbol branşı ile uğraşma nedenleri üzerine 9 soru sorulmuştur. 4. bölüm bayan futbolcuların, futbol branşından beklentileri üzerine 10 soru sorulmuştur.

Elde edilen veriler uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirilerek tablolştırılmış ve yorumları yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada anket yoluyla toplanan veriler kullanılarak frekans ve yüzde dağılımları bulunmuş, bayan futbolcuların ankete verdikleri cevapların değerlendirilmesinde, ki-kare (chi-square) testi kullanılmış ve $p=0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında ise “SPSS 15.0 For Windows” istatistik paket program kullanılmıştır.

5’li likert dereceleme ölçeğindeki yorumlarda aralıklar $4/5=0.80$ formülüyle belirlenmiştir.

Buna göre:

1,00 – 1,80 (Hiç Katılmıyorum)

1,81 – 2,60 (Katılmıyorum)

2,61 – 3,40 (Kararsızım)

3,41 – 4,20 (Katılıyorum)

4,21 – 5,00 (Tamamen Katılıyorum) Şeklinde puanlama yapılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 2
Bayan Futbolcuların Demografik Bilgileri

Anket Maddeleri	Alt Kategoriler	f	%
Yaş	10-15	80	30,9
	16-20	158	61,0
	21-25	15	5,8
	26 ve üzeri	6	2,3
Öğrenim	İlköğretim	30	11,6
	Lise	188	72,6
	Üniversite	41	15,8
Yetiştirdiği Çevre	Büyükşehir	114	44,0
	Şehir	106	40,9
	İlçe	25	9,7
	Kırsal	13	5,0
	Yurtdışı	1	,4
Yaşadığı Çevre	Büyükşehir	119	45,9
	Şehir	103	39,8
	İlçe	27	10,4
	Kırsal	10	3,9
Kardeş Sayısı	1	87	33,6
	2	65	25,1
	3	50	19,3
	4	21	8,1
	5 ve Üzeri	26	10,0
	Kardeşim Yok	10	3,9
Baba Mesleği	Memur	28	10,8
	Emekli	62	23,9
	Serbest Meslek	76	29,3
	İşçi	57	22,0
	İşsiz	14	5,4
	Diğer	22	8,5
Anne Mesleği	Memur	11	4,2
	Emekli	21	8,1
	İşçi	25	9,7
	İşsiz(Ev Hanımı)	188	72,6
	Diğer	14	5,4
Babanın Eğitim Durumu	İlkokul	88	34,0
	Ortaokul	55	21,2
	Lise	81	31,3
	Üniversite	29	11,2
	Lisansüstü	5	1,9
	Okur-Yazar Değil	1	,4
Annenin Eğitim Durumu	İlkokul	100	38,6
	Ortaokul	50	19,3

	Lise	66	25,5
	Üniversite	17	6,6
	Lisansüstü	12	4,6
	Okur-Yazar Değil	14	5,4
Ailenizde Sporla Uğraşan Varmı?	Babam	12	4,6
	Annem	4	1,5
	Kardeşim	78	30,1
	Yakın Akrabam	51	19,7
Futbola Kaç Yaşında Başladınız	Sporla Uğraşan Yok	114	44,0
	5-8	54	20,8
	9-12	63	24,3
	13-16	116	44,8
Kaç Yıldır Futbol Oynuyorsunuz	17-20	26	10,0
	1 Yıldan Az	52	20,1
	1-3 Yıl	108	41,7
	4-6 Yıl	55	21,2
Ekonomik Durumunuzu Nasıl Buluyorsunuz	7-9 Yıl	30	11,6
	10 Yıl ve Üzeri	14	5,4
	Gelirim Yok	26	10,0
	Çok Zayıf	7	2,7
Ailenizin Ekonomik Durumunu Nasıl Buluyorsunuz	Zayıf	24	9,3
	Orta	127	49,0
	İyi	72	27,8
	Çok İyi	3	1,2
Oturduğunuz ev kendinizin mi?	Geliri Yok	2	,8
	Çok Zayıf	7	2,7
	Zayıf	19	7,3
	Orta	136	52,5
Oturduğunuz ev kendinizin mi?	İyi	91	35,1
	Çok İyi	4	1,5
	Kendi Evimiz (Evim)	167	64,5
	Kira	92	35,5
	Toplam	259	100,0

Tablo 2’de Bayan futbolcuların demografik bilgileri incelendiğinde;

Anketimize katılan bayan futbolcuların yaşlarına bakıldığında; “16-20” yaş arası % 61’ ile en yüksek orandadır. “10-15” yaş grubu % 30,9, “21-25” yaş grubu ise % 5,8’dir. En düşük yüzdelik oran ise % 2,3 ile “26 ve üzeri” yaş grubu bayan futbolculardır.

Bayan futbolcuların öğrenim durumlarına bakıldığında; % 72,6’sı “Lise” % 15,8’i “Üniversite”, % 11,6’sı da “ilköğretimde” öğrenim gören kişilerden oluşmaktadır.

Bayan futbolcuların yetiştikleri çevre durumlarına bakıldığında; % 44'ü “Büyükşehirde”, % 40,9'u “Şehirde”, % 9,7'si “İlçede”, % 5'i “Kırsalda” ve % 0,4'ü “Yurtdışında” yetişmişlerdir.

Bayan futbolcuların yaşadıkları çevre durumlarına bakıldığında; % 45,9 u “Büyükşehirde”, % 39,8'i “Şehirde”, % 10,4'ü “İlçede”, % 3,9'u “Kırsalda” yaşamaktadırlar.

Araştırmaya katılan bayan futbolcuların % 33,6'sını “tek kardeşli” aileler oluşturuyor, % 25,1'ini “2 kardeşli” aileler, % 19,3'ünü “3 kardeşli” aileler, % 8,1'ini “5 ve üzeri” kardeşli aileler, % 8,1'ini “4 kardeşli” aileler oluşturmakta ve % 3,9'unun da kardeşi olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan bayan futbolcuların babalarının mesleklerine bakıldığında; % 29,3'ünün “serbest meslek”, % 23,9'unun “emekli”, % 22'sinin “işçi”, % 10,8'inin “memur”, % 5,4'ünün “işsiz” ve % 8,5'inin ise diğer meslekleri yaptıkları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan bayan futbolcuların annelerinin mesleklerine bakıldığında; % 72,6'sının “işsiz(ev hanımı)”, % 9,7'sinin “işçi”, % 8,1'inin “emekli”, % 5,4'ünün “diğer” ve % 4,2' sinin “memur” oldukları saptanmıştır.

Bayan futbolcuların babalarının eğitim durumuna bakıldığında; büyük bir kısmı % 34 ile “ilkokul mezunu”, % 31,3'ü “lise mezunu”, % 21,2'si “ortaokul mezunu”, % 11,2'si “üniversite mezunu”, % 1,9'u “lisansüstü mezunu” olup, % 0,4'ünün ise “okuryazar olmadığı” saptanmıştır.

Bayan futbolcuların annelerinin eğitim durumuna bakıldığında; büyük bir kısmı % 38, 6 ile “ilkokul mezunu”, % 25,5'i “lise mezunu”, % 19,3'ü “ortaokul mezunu”, % 6,62'si “üniversite mezunu” olup, % 5,4'ü “okuryazar değil” ve % 4,6'sının da “lisansüstü mezunu” olduğu saptanmıştır.

Bayan futbolcuların ailelerinde sporla uğraşanların durumuna bakıldığında; ailelerinin % 44'ü “sporla uğraşmıyor”, % 30,1'inin “kardeşi”, % 19,7'sinin “yakın akrabası”, % 4,6'sının “babası”, % 1,5'inin “annesinin” sporla uğraştığı tespit edilmiştir.

Bayan futbolcuların futbola başlama yaşları incelendiğinde; % 44,8'inin “13-16” yaşlarında, % 24,3'ünün “9-12” yaşlarında, % 20,8'inin “5-8” yaşlarında, % 10'unun “17-20” yaşlarında futbola başladıkları tespit edilmiştir.

Bayan futbolcuların futbol oynama yılları incelendiğinde; % 41,7'si “1-3 yıl” % 21,2'si “4-6 yıl”, % 20,1'inin “1 yıldan az”, % 11,6'sının “7-9 yıl”, % 5,4'ünün ise “10 yıl ve üzeri” futbol oynadığı tespit edilmiştir.

Bayan futbolcuların ekonomik durumları incelendiğinde; % 49'unun “orta” % 27,8'inin “iyi”, % 10'unun gelirinin olmadığı, % 9,3'ünün “zayıf”, % 2,7'sinin “çok zayıf”, % 1,2'sinin “çok iyi” düzeyde geliri olduğu tespit edilmiştir.

Bayan futbolcuların ailelerinin ekonomik durumları incelendiğinde; % 52,5'inin “orta”, % 35,1'inin “iyi”, % 7,3' ünün “zayıf”, % 2,7'sinin “çok zayıf”, % 1,5' inin “çok iyi” düzeyde geliri olduğu, % 0,8'inin ise gelirinin olmadığı tespit edilmiştir.

Bayan futbolcuların oturdukları evlerinin durumu incelendiğinde; % 64,5 inin “kendi evi”, % 35,5 inin ise “kirada” oturduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3
Bayanların, Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Çeşitli Unsurlara İlişkin
Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	X
Anne, Baba ve Kardeşin Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	40	38	70	59	52	3,17
	%	15,4	14,7	27,0	22,8	20,1	
Yakın Çevredeki Bir Antrenörün Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	57	24	64	64	50	3,10
	%	22,0	9,3	24,7	24,7	19,3	
Yaşadığınız Çevrenin Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	33	34	85	68	39	3,18
	%	12,7	13,1	32,8	26,3	15,1	
Arkadaş ve Akran Grubunun Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	31	21	64	82	61	3,47
	%	12,0	8,1	24,7	31,7	23,6	
Beden Eğitimi Öğretmeninin Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	36	21	43	68	91	3,61
	%	13,9	8,1	16,6	26,3	35,1	
Basın-Yayın Organlarının Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	76	41	59	50	33	2,70
	%	29,3	15,8	22,8	19,3	12,7	
Televizyon Kanallarının Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	44	44	63	53	55	3,12
	%	17,0	17,0	24,3	20,5	21,2	
Okul Spor Tesisi ile Malzemenin Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	54	53	66	45	41	2,87
	%	20,8	20,5	25,5	17,4	15,8	
Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisi	f	84	49	68	26	32	2,51
	%	32,4	18,9	26,3	10,0	12,4	
Her Mevsim ve Şartta Yapılabilir Olmasının Etkisi	f	40	30	63	59	67	3,32
	%	15,4	11,6	24,3	22,8	25,9	

Tablo 3’ de Bayanların, futbol branşını tercih etmelerindeki çeşitli unsurlara ilişkin görüşleri incelendiğinde;

Bayan futbolcuların “**Anne, Baba ve Kardeşin Futbola Yönelmedeki Etkisi**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 27’si “orta” düzeyde görüş bildirirken; % 22,8’i “fazla”, % 20,1’i “çok fazla”, % 15,4’ü “hiç”, % 14,7’sinin “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “orta” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların **“Yakın Çevredeki Bir Antrenörün Futbola Yönelmedeki Etkisi”** sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 24,7’ si “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 24,7’si “orta”, % 22’si “hiç”, % 19,3’ü “çok fazla”, % 9,3’ünün ise “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların **“Yaşadığınız Çevrenin Futbola Yönelmedeki Etkisi”** sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 32,8’i “orta” düzeyinde görüş bildirirken, % 26,3’ü “fazla”, % 15,1’i “çok fazla”, % 13,1’i “az”, % 12,7’sinin ise “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “orta” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların **“Arkadaş ve Akran Grubunun Futbola Yönelmedeki Etkisi”** sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 31,7’si “fazla” yönünde görüş bildirirken % 24,7’si “orta”, % 23,6’sı “çok fazla”, % 12’si “hiç” ve % 8,1’inin “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların **“Beden Eğitimi Öğretmeninin Futbola Yönelmedeki Etkisi”** sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 35,1’i “ çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 26,3’ü “fazla”, % 16,6’sı “orta”, % 13,9’u “hiç” ve % 8,1’inin “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların **“Basın-Yayın Organlarının Futbola Yönelmedeki Etkisi”** sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 29,3’ü “hiç” yönünde görüş bildirirken, % 22,8’i “orta”, % 19,3’ü “fazla”, % 15,8’i “az” ve % 12,7’sinin “çok fazla” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “hiç” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Televizyon Kanallarının Futbola Yönelmedeki Etkisi**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 24,3’ü “orta” yönünde görüş bildirirken, % 21,2’sinin “çok fazla”, % 20,5’inin “fazla”, % 17’sinin “hiç” ve yine % 12’sinin “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “orta” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Okul Spor Tesisi ile Malzemenin Futbola Yönelmedeki Etkisi**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 25,5’i “orta” yönünde görüş bildirirken, % 20,8’i “hiç”, % 20,5’i “az”, % 17,4’ü “fazla” ve % 15,8’inin “çok fazla” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “orta” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisi**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 32,4’ü “hiç” yönünde görüş bildirirken, % 26,3’ü “orta”, % 18,9’u “az”, % 12,4’ü “çok fazla” ve % 10’unun “fazla” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “hiç” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Her Mevsim ve Şartta Yapılabiliyor Olmasının Etkisi**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 25,9’u “çok fazla” yönünde görüş bildirirken; % 24,3’ü “orta”, % 22,8’i “fazla”, % 15,4’ü “hiç” ve % 11,6’sının “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Tablo 4
Bayan Futbolcuların, Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerine İlişkin
Görüşlerinin Dağılımları

Anket Maddeleri		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	- X
Maddi Geliri Arttırmak	f	100	48	30	52	29	2,47
	%	38,6	18,5	11,6	20,1	11,2	
Futbol Branşını Sevmek	f	2	5	11	67	174	4,57
	%	0,8	1,9	4,2	25,9	67,2	
Sporun Olumlu Katkılarından Haberdar Olmak	f	17	11	26	126	79	3,92
	%	6,6	4,2	10,0	48,6	30,5	
Kolayca Bir Arkadaş Grubuna Katılmak	f	36	32	43	109	39	3,32
	%	13,9	12,4	16,6	42,1	15,1	
Futbol Branşıyla Uğraşarak Boş Zamanlarını Olumlu Değerlendirmek	f	15	32	16	121	75	3,81
	%	5,8	12,4	6,2	46,7	29,0	
Futbol Branşıyla Uğraşarak Sağlıklı Olmak	f	1	10	32	108	108	4,20
	%	0,4	3,9	12,4	41,7	41,7	
Sporcu Olarak Arkadaşlarım Tarafından Tanınıp Sevilme Sayılmak, ün Kazanmak	f	17	28	40	99	75	3,72
	%	6,6	10,8	15,4	38,2	29,0	
Başarı ve Kazanmaktan Zevk Duymak	f	3	5	21	84	146	4,41
	%	1,2	1,9	8,1	32,4	56,4	
Arkadaşlarla Birlikte Bir Takım Ruhu İçinde Hareket Etmek	f	1	4	17	84	153	4,48
	%	0,4	1,5	6,6	32,4	59,1	

Tablo 4’de Bayan futbolcuların, futbol branşıyla uğraşma nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde;

Bayan futbolcuların “**Maddi Geliri Arttırmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 38,6’sı “hiç” düzeyinde görüş bildirirken, % 20,1’i “fazla”, % 18,5’i “az”, % 11,6’sı “orta”, % 11,2’sinin “çok fazla” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Futbol Branşını Sevmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 67,2’si “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 25,9’u “fazla” % 4,2’si “orta”, % 1,9’u “az”, % 0,8’nin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Sporun Olumlu Katkılarından Haberdar Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 48,6’sı “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 30,5’i “çok fazla”, % 10’u “orta”, % 6,6’sı “hiç”, % 4,2’sinin “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Kolayca Bir Arkadaş Grubuna Katılmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 42,1’i “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 16,6’sı “orta”, % 15,1’i “çok fazla”, % 13,9’u “hiç”, % 12,4’ünün “az” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Futbol Branşıyla Uğraşarak Boş Zamanlarını Olumlu Değerlendirmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 46,7’si “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 29’u “çok fazla”, % 12,4’ü “az”, % 6,2’si “orta”, % 5,8’nin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Futbol Branşıyla Uğraşarak Sağlıklı Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 41,7’si “çok fazla” ve “fazla” yönünde görüş bildirirken, %12,4’ü orta, % 3,9’u “az”, % 0,4’ünün ise “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” ve “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Sporcu Olarak Arkadaşlarım Tarafından Tanınıp Sevmek, Sayılmak, ün Kazanmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 38,2’si “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 29’u “çok fazla”, % 15,4’ü “orta” % 10,8’i “az”, % 6,6’sının “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Başarı ve Kazanmaktan Zevk Duymak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 56,4’ü “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 32’4’ü “fazla”, % 8,1’i “orta”, % 1,9’u “az”, % 1,2’sinin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Arkadaşlarla Birlikte Bir Takım Ruhu İçinde Hareket Etmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 59,1’i “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 32,4’ü “fazla”, % 6,6’sı “orta”, % 1,5’i “az”, % 0,4’ünün “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Tablo 5
Bayan Futbolcuların, Futbol Branşından Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin
Dağılımları

Anket Maddeleri		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	- X
Sağlıklı Olmak Ve Sağlığını Korumak	f	4	8	21	124	102	4,20
	%	1,5	3,1	8,1	47,9	39,4	
İyi Bir Fiziki Görünüme Sahip Olmak	f	16	33	39	123	48	3,59
	%	6,2	12,7	15,1	47,5	18,5	
Çevresiyle, Spor yapan Popüler Biri Olarak İlişkilerini Sürdürmek	f	32	52	47	72	56	3,26
	%	12,4	20,1	18,1	27,8	21,6	
İyi Bir Sporcu olmak ve Hayatımı Spordan Kazanmak	f	8	12	43	76	120	4,11
	%	3,1	4,6	16,6	29,3	46,3	
İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek	f	4	13	31	68	143	4,29
	%	1,5	5,0	12,0	26,3	55,2	
Antrenör Olmak	f	15	29	60	74	81	3,68
	%	5,8	11,2	23,2	28,6	31,3	
Hakem Olmak	f	25	41	83	46	64	3,32
	%	9,7	15,8	32,0	17,8	24,7	
Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak	f	8	16	44	70	121	4,08
	%	3,1	6,2	17,0	27,0	46,7	
Maddi Olanaklara Kavuşmak	f	14	26	41	92	86	3,81
	%	5,4	10,0	15,8	35,5	33,2	
Milli Takıma Seçilmek	f	5	5	11	78	160	4,48
	%	1,9	1,9	4,2	30,1	61,8	

Tablo 5’ de Bayan futbolcuların, futbol branşıyla uğraşma nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde;

Bayan futbolcuların “**Sağlıklı Olmak Ve Sağlığını Korumak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 47,9’u “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 39,4’ü “ çok fazla”, % 8,1’i “orta”, % 3,1’i “az”, % 1,5’inin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**İyi Bir Fiziki Görünüme Sahip Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 47,5’i “fazla” yönünde görüş bildirirken % 18,5’i “ çok fazla”, % 15,1’i “orta”, % 12,7’si “az”, % 6,2’sinin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Çevresiyle, Spor yapan Popüler Biri Olarak İlişkilerini Sürdürmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 27,8’i “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 21,6’sı “ çok fazla”, % 20,1’i “az”, % 18,1’i “orta”, % 12,4’ünün “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**İyi Bir Sporcu olmak ve Hayatımı Spordan Kazanmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 46,3’ü “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 29,3’ü “fazla”, % 16,6’sı “orta”, % 4,6’sı “az”, % 3,1’inin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 55,2’si “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 26,3’ü “fazla”, % 12’si “orta”, % 5’i “az”, % 1,5’inin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Antrenör Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 31,3’ü “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 28,6’sı “fazla” % 23,2’si “orta”, % 11,2’si “az”, % 5,8’inin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Hakem Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 31,3’ü “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 32’si “orta” % 24,7’si “çok fazla”, % 18,8’i “az”, % 9,7’sinin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “orta” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 46,7’si “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 27’si “fazla”, % 17’si “orta”, % 6,2’si “az”, % 3,1’inin “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Maddi Olanaklara Kavuşmak**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 35,5’i “fazla” yönünde görüş bildirirken, % 33,2’si “çok fazla”, % 15,8’i “orta”, % 10’u “az”, % 5,4’ünün “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “fazla” düzeyinde olmuştur.

Bayan futbolcuların “**Milli Takıma Seçilmek**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; % 61,8’i “çok fazla” yönünde görüş bildirirken, % 30,1’i “fazla” % 4,2’si “orta”, % 1,9’u “az”, % 1,9’unun “hiç” şeklinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin bayan futbolcuların görüşleri daha çok “çok fazla” düzeyinde olmuştur.

Tablo 6
Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları ile Futbol Branşını Tercih
Etmelerindeki Unsurlardan, Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola
Yönelmedeki Etkisinin Dağılımı

Ekonomik Durumunuzu Nasıl Buluyorsunuz?		Futbol Branşını Tercih Etmenizdeki Unsurlardan Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisi					
		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Gelirim Yok	f	9	6	4	6	1	26
	%	34,6%	23,1%	15,4%	23,1%	3,8%	100,0%
Çok Zayıf	f	0	3	1	0	3	7
	%	,0%	42,9%	14,3%	,0%	42,9%	100,0%
Zayıf	f	6	5	7	1	5	24
	%	25,0%	20,8%	29,2%	4,2%	20,8%	100,0%
Orta	f	44	27	29	11	16	127
	%	34,6%	21,3%	22,8%	8,7%	12,6%	100,0%
İyi	f	23	8	27	8	6	72
	%	31,9%	11,1%	37,5%	11,1%	8,3%	100,0%
Çok İyi	f	2	0	0	0	1	3
	%	66,7%	,0%	,0%	,0%	33,3%	100,0%
Toplam	f	84	49	68	26	32	259
	%	32,4%	18,9%	26,3%	10,0%	12,4%	100,0%

χ^2 : 34,061

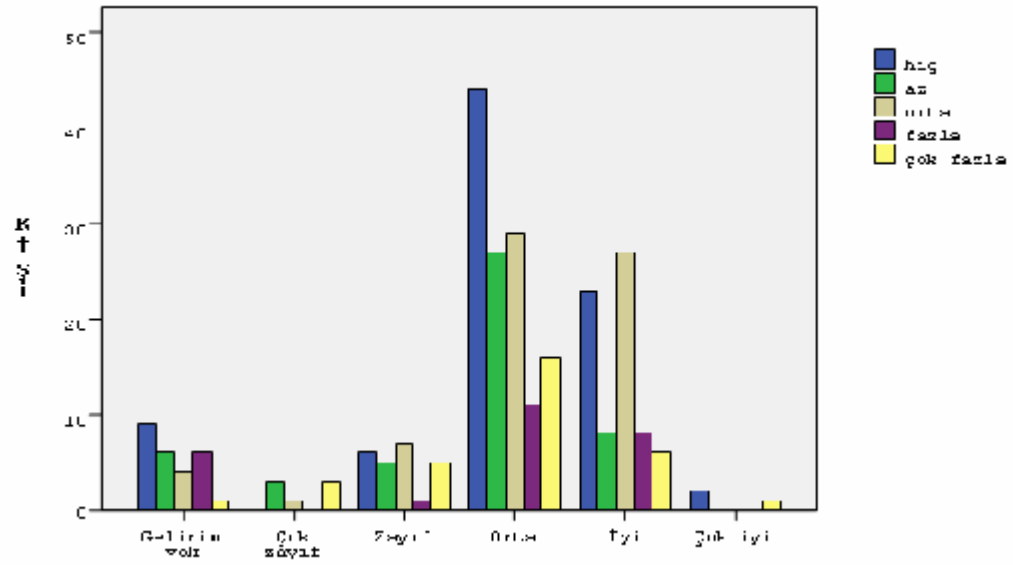
sd: 20

p: 0,026

Bayan Futbolcuların ekonomik durumları ile futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, maliyetinin düşük olmasının futbola yönelmelerindeki etkisi arasında yapılan analize göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 6’da analiz sonuçlarına bakıldığında; ekonomik durumu orta düzeyde olan 44 (%34,6) bayan futbolcunun, futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan maliyetinin düşük olduğu görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin ekonomik durumu iyi düzeyde olan 27 (%37,5) bayan futbolcunun, futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan maliyetinin düşük olduğu görüşüne orta düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

Şekil 1. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları ile Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönelmedeki Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği

Tablo 7
Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşıyla Uğraşma
Nedenlerinden, Maddi Geliri Artırmak Görüşüne Etkisi

Ekonomik Durumunuzu Nasıl Buluyorsunuz?		Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerinden Maddi Gelirimi Artırmak					
		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Gelirim Yok	f	14	5	1	5	1	26
	%	53,8%	19,2%	3,8%	19,2%	3,8%	100,0%
Çok Zayıf	f	1	0	0	1	5	7
	%	14,3%	,0%	,0%	14,3%	71,4%	100,0%
Zayıf	f	6	8	3	3	4	24
	%	25,0%	33,3%	12,5%	12,5%	16,7%	100,0%
Orta	f	51	20	18	26	12	127
	%	40,2%	15,7%	14,2%	20,5%	9,4%	100,0%
İyi	f	27	15	7	16	7	72
	%	37,5%	20,8%	9,7%	22,2%	9,7%	100,0%
Çok İyi	f	1	0	1	1	0	3
	%	33,3%	,0%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%
Toplam	f	100	48	30	52	29	259
	%	38,6%	18,5%	11,6%	20,1%	11,2%	100,0%

$\chi^2 : 31,003$

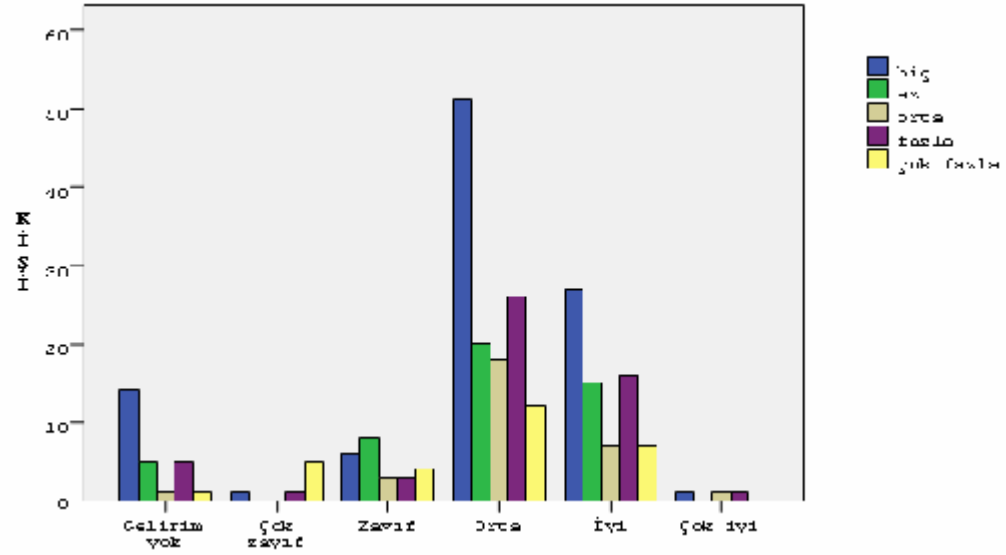
sd: 20

p: 0,55

Bayan futbolcuların, ekonomik durumları ile futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, maddi geliri artırmak arasında yapılan analize göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 7’de analiz sonuçlarına bakıldığında, ekonomik durumu orta düzeyde olan 51 (% 40,2) bayan futbolcunun, futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, maddi geliri artırmak görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin ekonomik durumu iyi düzeyde olan 27 (%37,5) bayan futbolcunun, futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, maddi geliri artırma görüşüne yine hiç katılmadıkları tespit edilmiştir.

Şekil 2. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerinden, Maddi Geliri Artırmak Görüşüne Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği

Tablo 8
Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşından
İyi Bir Sporcu Olmak ve Hayatını Spordan Kazanmak Beklentisi
Görüşüne Etkisinin Dağılımı

Ekonomik Durumunuzu Nasıl Buluyorsunuz?		Futbol Branşından beklentilerinden İyi Bir Sporcu olmak ve Hayatını Spordan Kazanmak					
		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Gelirim Yok	f	1	3	3	6	13	26
	%	3,8%	11,5%	11,5%	23,1%	50,0%	100,0%
Çok Zayıf	f	0	0	0	2	5	7
	%	,0%	,0%	,0%	28,6%	71,4%	100,0%
Zayıf	f	0	1	3	7	13	24
	%	,0%	4,2%	12,5%	29,2%	54,2%	100,0%
Orta	f	3	5	24	34	61	127
	%	2,4%	3,9%	18,9%	26,8%	48,0%	100,0%
İyi	f	4	3	12	26	27	72
	%	5,6%	4,2%	16,7%	36,1%	37,5%	100,0%
Çok İyi	f	0	0	1	1	1	3
	%	,0%	,0%	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
Toplam	f	8	12	43	76	120	259
	%	3,1%	4,6%	16,6%	29,3%	46,3%	100,0%

$\chi^2 : 14,761$

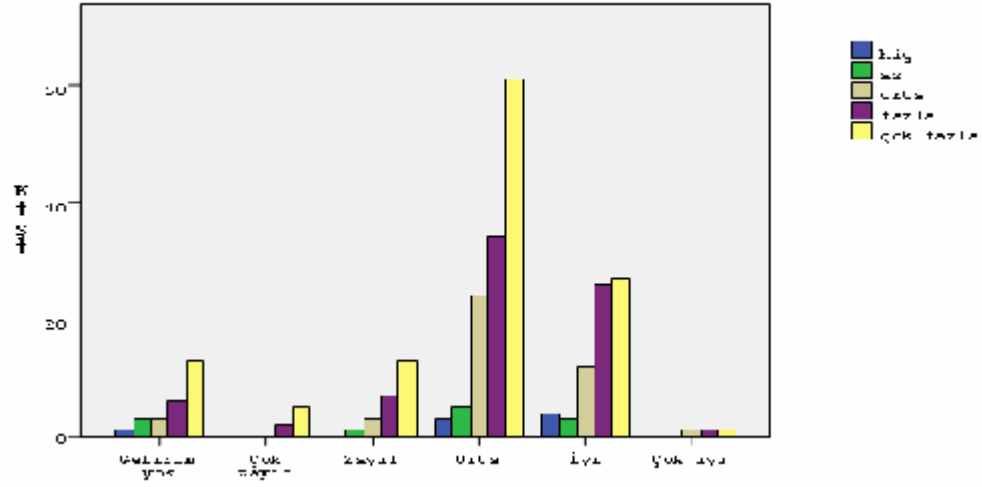
sd: 20

p: 0,790

Bayan futbolcuların, ekonomik durumları ile futbol branşından, iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak beklentisi arasında yapılan analize göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 8’de analiz sonuçlarına bakıldığında, ekonomik durumu orta düzeyde olan 61 (% 40,2) bayan futbolcunun, futbol branşından beklentilerinden, iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin gelir seviyesi iyi düzeyde olan 27 (%37,5) bayan futbolcunun beklentilerinden, iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir.

Şekil 3. Bayan Futbolcuların Ekonomik Durumları İle Futbol Branşından, İyi Bir Sporcu Olmak ve Hayatımı Spordan Kazanmak Beklentisine Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği

Tablo 9
Bayan Futbolcuların Ailelerinin Ekonomik Durumları İle Futbol Branşını
Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Anne, Baba ve Kardeşin Futbola
Yönelmesindeki Etkisinin Dağılımı

Ailenizin Ekonomik Durumunuzu Nasıl Buluyorsunuz?		Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenlerinden Maddi Gelirimi Artırmak					
		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
Gelirim Yok	f	0	0	1	0	1	2
	%	,0%	,0%	50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Çok Zayıf	f	1	1	2	2	1	7
	%	14,3%	14,3%	28,6%	28,6%	14,3%	100,0%
Zayıf	f	3	1	7	3	5	19
	%	15,8%	5,3%	36,8%	15,8%	26,3%	100,0%
Orta	f	24	21	38	26	27	136
	%	17,6%	15,4%	27,9%	19,1%	19,9%	100,0%
İyi	f	11	15	21	27	17	91
	%	12,1%	16,5%	23,1%	29,7%	18,7%	100,0%
Çok İyi	f	1	0	1	1	1	4
	%	25,0%	,0%	25,0%	25,0%	25,0%	100,0%
Toplam	f	40	38	70	59	52	259
	%	15,4%	14,7%	27,0%	22,8%	20,1%	100,0%

χ^2 : 12,294

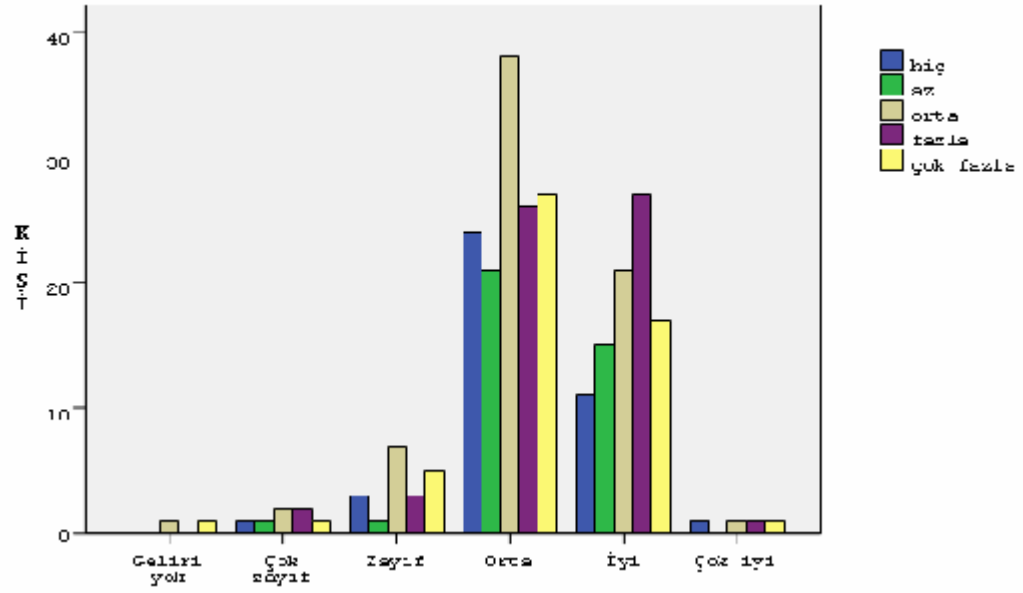
sd: 20

p: 0,906

Bayan Futbolcuların ailelerinin ekonomik durumları ile futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, anne, baba ve kardeşin futbola yönelmelerindeki etkisi arasında yapılan analize göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 9’da analiz sonuçlarına bakıldığında, ailelerinin ekonomik durumu orta düzeyde olan 38 (% 27,9) bayan futbolcunun futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, anne, baba ve kardeşin futbola yönelmelerindeki etkisine orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin ailelerinin ekonomik durumu iyi düzeyde olan 27 (% 29,7) bayan futbolcunun futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, anne, baba ve kardeşin futbola yönelmelerindeki etkisinin fazla düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4. Bayan Futbolcuların Ailelerinin Ekonomik Durumları İle Futbol Branşını Tercih Etmelerindeki Unsurlardan, Anne, Baba ve Kardeşin Futbola Yönelmesindeki Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği

Tablo 10.
Bayan Futbolcuların Öğrenim Durumu İle Futbol Branşından Beklentilerinden
İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek
Görüşüne Etkisinin Dağılımı

Öğrenim Durumunuz?		Futbol Branşından beklentilerinden İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek					
		Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla	Toplam
İlköğretim	f	0	1	3	8	18	0
	%	,0%	3,3%	10,0%	26,7%	60,0%	,0%
Lise	f	3	10	25	47	103	3
	%	1,6%	5,3%	13,3%	25,0%	54,8%	1,6%
Toplam	f	4	13	31	68	143	4
	%	1,5%	5,0%	12,0%	26,3%	55,2%	1,5%

$\chi^2 : 3,267$

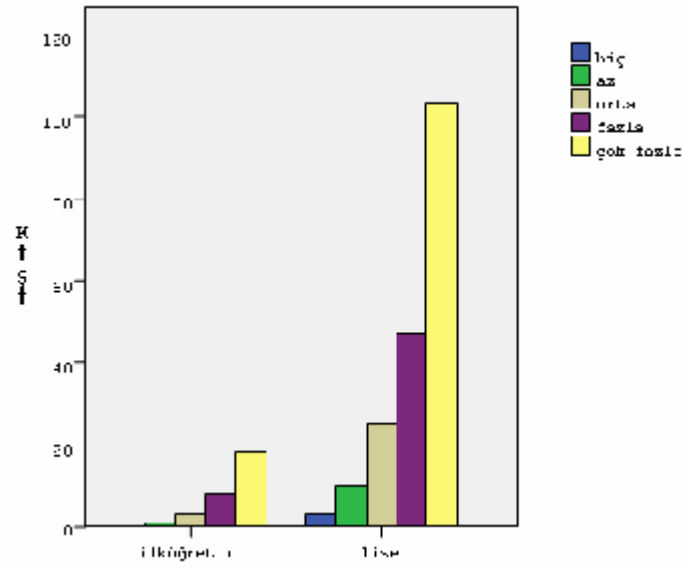
sd: 08

p: 0,016

Bayan Futbolcuların öğrenim durumları ile futbol branşından, ilerde üniversite düzeyinde eğitim görmek beklentisi arasında yapılan analize göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p > 0.05$).

Tablo 10’da analiz sonuçlarına bakıldığında, öğrenim durumu lise olan 103 (% 54,8) bayan futbolcunun, futbol branşından beklentilerinden, ilerde üniversite düzeyinde eğitim görmek görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öğrenim durumu ilköğretim olan 18 (% 60) bayan futbolcunun beklentilerinden, ilerde üniversite düzeyinde eğitim görmek görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir.

Şekil 5. Bayan Futbolcuların Öğrenim Durumu İle Futbol Branşından Beklentilerinden, İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek Görüşüne Etkisinin Çapraz Tablo Sütun Grafiği

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırma sonucunda:

- 1) Türkiye’deki bayan futbolcuların demoğrafik bilgileri incelendiğinde; Büyük kısmının 16-20 yaş aralığında lise öğrencisi olduğu. Futbola 13-16 yaşlarında başlayanların sayısının fazla olduğu tespit edilmiştir. Çoğunun babalarının ilkokul mezunu olup, mesleklerinin serbest meslek olduğu, annelerinin ise yine ilkokul mezunu olup, işsiz (ev hanımı) olduğu tespit edilmiştir.
- 2) Bayan futbolcuların, futbol branşını tercih etmelerinde, arkadaş ve akran gruplarının ve beden eğitimi öğretmenlerinin futbola yönelmelerindeki etkisinin çok fazla olduğu tespit edilmiştir.
- 3) Bayan futbolcuların, futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, arkadaşlarla birlikte bir takım ruhu içinde hareket etmek, futbol branşını sevmek, futbol branşıyla uğraşarak sağlıklı olmak, başarı ve kazanmaktan zevk duymak gibi görüşlerin etkisinin çok fazla olduğu tespit edilmiştir. Maddi geliri artırmak görüşünün etkisinin ise çok az olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.
- 4) Bayan futbolcuların, büyük kısmının futbol branşından beklentilerinin, milli takıma seçilmek, antrenör olmak, beden eğitimi öğretmeni olmak ve ilerde sporla ilgili üniversite düzeyinde eğitim görmek olduğu tespit edilmiştir.
- 5) Ekonomik durumu orta düzeyde olan bayan futbolcuların, futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan maliyetinin düşük olduğu görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir
- 6) Ekonomik durumu iyi düzeyde olan bayan futbolcuların, futbol branşıyla uğraşma nedenlerinden, maddi geliri artırma görüşüne hiç katılmadıkları tespit edilmiştir.

- 7) Ailelerinin ekonomik durumu iyi düzeyde olan bayan futbolcuların futbol branşını tercih etmelerindeki unsurlardan, anne, baba ve kardeşin futbola yönelmelerindeki etkisinin fazla düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- 8) Çoğunlukla öğrenim durumu lise olan bayan futbolcuların, futbol branşından beklentilerinden, ileride üniversite düzeyinde eğitim görmek, görüşüne çok fazla katıldıkları tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlarla, Aşağıdaki çalışmaların sonuçları karşılaştırıldığında;

Şimşek, “Orta Öğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri ve Beklentileri” üzerine yaptığı çalışma sonucunda; Öğrencilerin atletizm branşından beklentilerini, milli takıma seçilmek, beden eğitimi öğretmenini olmak, ileride üniversite düzeyinde eğitim görmek olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Alibaz ve arkadaşları, “ Türkiye ‘ de Üst Düzey Taekwondo, Karate ve Kick-Boks Sporcularının Bu Spor Branşına Yönelmelerine Teşvik Eden Unsurlar, Yapma Nedenleri ve Geleceğe Yönelik Beklentileri” üzerine yaptıkları çalışma sonucunda; Türkiye’de Taekwondo, Karate ve Kick-Boks sporuyla uğraşma nedeni olarak yaptıkları spor branşını sevmek ve başarı kazanmaktan haz duymanın etkili olduğunu saptanmıştır. Ayrıca sporcuların, ilgili spor branşlarını devam ettirmek suretiyle milli takıma seçilmek, milli olmak ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek beklentilerinde olduklarını tespit etmişlerdir. Bu bulgular literatürde yer alan sonuçlarla benzerlik taşımaktadır.

Öztürk, “Tenise Yeni Başlayan 6-12 Yaş Arası Sporcuların Tenisi Seçme Nedenleri ve Sosyoekonomik Düzeyleri” üzerine yaptığı çalışma sonucunda; Ailelerin tenise yönelmede teşvik edici en önemli unsur olduğu, arkadaş ve akraba çevresinin de tenise yönelmede önemli bir faktör olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar da elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak; bayan futbolcuların, ekonomik durumları nasıl olursa olsun, maddiyatı arka planda bırakarak, futbolu sevdikleri için tercih ettikleri göze çarpmaktadır. Anne ve babalarının ekonomik durumlarının orta düzeyde olması, her ikisinin de eğitim düzeylerinin düşük olması, futbola yönelmelerini etkilemediği görüşünü meydana getirmektedir.

Bayan futbolcuların, futbola yönelmelerinde, beden eğitimi öğretmenlerinin ve arkadaşlarının etkisinin, ailelerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

5.1. Öneriler

- Bayanlar üzerine yapılan bu araştırmanın, erkekler üzerinde de araştırılması veya erkeklerle karşılaştırılması çalışmamızın güvenilirliğini artıracaktır.
- Bayan futbolcuların psikolojik, fiziksel ve fizyolojik özellikleri üzerine araştırmaların artırılması
- Bayan futbolu ile ilgili yapılacak çalışmalarda, bayanların futbola yönelmelerindeki zorlukları inceleyen ayrıntılı araştırmaların yapılması
- Ülkemizdeki bayan futbolcu sayısının az oluşunun nedenleri üzerine araştırmaların yapılması
- Bayan futbol takımı bulunmayan İlçe ve kırsal gibi yerleşim yerlerinde bayanlarının futbola yönelmelerini sağlayıcı araştırmalar ve çalışmaların yapılarak, bayanların futbola ilgilerinin artırılması
- Bayanlara yönelik futbol antrenörlük, hakemlik, masörlük kurslarının açılması ve her takımda bayan görevlilerin zorunlu kılınması

KAYNAKÇA

- ACAR, F. (1995). **Bayan futbolcuların Motorik ve Morfolojik Özelliklerinin Performansa Etkileri**, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. İstanbul.
- AÇIKADA, C., ERGEN, E. (1987). **Sporda Gelişme ve Başarının Temelleri**, Bilim ve Teknik Dergisi. Cilt: 20, Sayı: 230, Syf: 41, Ankara.
- AFACAN, E. (2001). **Futbolcuların Profesyonellik Anlayışları Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme (Manisa Örneği)**, (Yüksek Lisans Tezi) Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Isparta
- AKAY, İ. (2006). **Sosyalleşme Sürecinde Kitle İletişim Araçları**, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Radyo-Tv Bilim Dalı. İstanbul.
- ALİBAZ, A., GÜNDÜZ, N., ŞENTUNA, M. (2006). **Türkiye ‘de Üst Düzey Taekwondo, Karate ve Kick-Boks Sporcularının Bu Spor Branşına Yönelmelerine Teşvik Eden Unsurlar, Yapma Nedenleri ve Geleceğe Yönelik Beklentileri**, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 4, Sayı: 2, Syf: 91, Ankara.
- APAYDIN, A. (1998). **Futbolda Performans Düzeyi ve Sosyo Ekonomik Yapı İle İlişkisi**, (Yüksek Lisans Tezi) Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- ARACI, H. (2005). **Genç Sporcu Eğitimi ve Kültürü Futbol**. Ankara: Can İlayda Ofset .
- AYAN, D., ŞEN, R., ÜNAL, G., YURTKURAN S. (2002). **Akraba Evliliğinin Kültür Birikiminde ve Toplum Hayatındaki Bazı Görünümleri : Dil, Din ve Tıp**. Aile ve Toplum Dergisi, Cilt:2, Sayı:5, Syf:72, Ankara.

BALCIOĞLU, İ. (2003). **Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi**, (Sosyoloji dizisi:5) İstanbul: Bilge Yayınları, No:50

BAYRAKTAR, B., SUNAY, H. (2004). Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Voleybol Sporuna Yönlenmelerine Neden Olan Unsurlar İle Beklentileri. **8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi**, s.78, 17-24 Kasım, Antalya.

BİLGİSEVER, A. K. (1992). **Eğitim Sosyolojisi Kavramlar Teoriler Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları**, (Beşinci Baskı) İstanbul: Filiz Kitabevi.

BONIFACE. P. (2007). **Futbol ve Küreselleşme**, (Birinci Baskı) İstanbul: NTV Yayınları, No:5

DPT, (2000). **Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu**. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara.

DOĞAN, İ. (2002). **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, Ankara: Pegem A. Yayıncılık.

DÖKMEN, Ü. (2000). **İletişim Çatışmaları ve Empati**. (Onüçüncü Baskı). İstanbul: Sistem Yayınları.

DÜLGER, F. (1998). **Türk Badminton Sporcularının Sosyo-Ekonomik Düzeyleri**, (Yüksek Lisans Tezi) İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Malatya.

ERCAN, F. (1998). **Toplumlar ve Ekonomiler: Sosyal Bilimleri Açın**. İstanbul: Sarmal Yayınları.

ERKAL, M. E. (1998). **Sosyolojik Açidan Spor**. İstanbul: Der Yayınları.

EROĞLU F.(1998), **Davranış Bilimleri**, İstanbul: Beta Basım Dağıtım.

FERAH, A. (1998). **Futbol Eğitim Öğretim**. Ankara: Martı Yayıncılık.

FİŞEK, K. (1998). **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi.** (İkinci Baskı) Ankara: Bağırhan Yayınları.

FİŞEK, K. (1983). **Spor Yönetimi**, Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fak. Yay. No: 515.

GEZER, Engin. (2002). **Halkoyunları Eğiticileri ve Oyuncularının Halk Oyunlarına Yönelme Nedenlerinin Değerlendirilmesi.** (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Konya.

GÖKTAŞ, Z. (1994). **Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler**, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

GÖRÜCÜ, A. (2001). **Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları nda Okuyan Öğrencilerin Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etkin Olan Faktörler.** (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı , Konya.

GÜÇLÜ, M. (2001). **Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye'de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi.** Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 150, Syf:32, Ankara.

GÜNAY, M., YÜCE, İ.A. (2001). **Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri.** (ikinci baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.

GÜRSOY, E. (2007). **Edirne'de Orta Öğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler**, (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.

GÜVEN, Ö. (1988). **Minder Güreşini Seçenlerin Tercihinde Rol Oynayan Pisişik Özellikler.** (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı , İstanbul.

- GÜVENÇ, B. (2000). **Sosyal ve Kültürel değişme**, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- HERGÜNER, G. (1991). **Çocuğun Spora Yönelmesinde Ailenin Rolü ve Önemi**. Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 6, Syf: 87,91, Samsun.
- HONG, F., FAN H., J.A. MANGAN (2004), **Soccer, Women, Sexual Liberation**, U.S.A.: Routledge.
- HÜRKAN, S. (2003). **Siyah / Beyaz Futbol Resimleri**. Ankara: Ekonomik Araştırmalar Yayınları.
- İNEL, M. S. (1996). **Kimlik Oluşumunda Spor Ne Kadar Merkezde**. (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Mersin.
- KARA, E., PULUR, A. (2003). **Üniversite Öğrencilerinin Dağılım Sporuna Yönelmelerinde Etkili Olan Faktörler**. Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 5, Sayı: 2, Syf:31-39, Erzurum
- KARAKAYA, B. (2006). **Sosyal Tabakalaşma Kuramlarının Türkiye’deki Sosyo-Ekonomik Statü Bölümlendirme Çalışmalarıyla Etkileşimi**, (Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı. İstanbul.
- KARAKÜÇÜK, S., YETİM, A. (1997). **Sporcuların Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etkin Olan Faktörler üzerine Bir Araştırma**, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 1, Sayı : 2, Syf: 71-79, Ankara.
- KARASAR, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, (Onbeşinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

- KARASÜLEYMANOĞLU, A. (1989). **Yeni Boyutlarıyla Spor**, (İkinci Baskı) Ankara: Engin Yayınları.
- KETEN, M.. (1974). **Türkiyede Spor**, Ankara : Ayyıldız Matbaası.
- KURU E, PEPE H. (2001). “**Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo-Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması**”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 21, Sayı:3, Syf: 209-210, Ankara.
- KUTER, F.Ö., ŞAHİN, Ş.K., ÖZKAYA, G., EFE, M. (2005). **Yaz Spor Çalışmalarının 9-13 Yaş Grubu Bireylerin Sosyal Yetkinlik Beklentisine Etkisi**. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 10, Sayı: 2, Syf:26,27, Ankara.
- KÜÇÜK, V. (2002). Türkiye’de Bayan Futbolunun Sosyo-Kültürel Açidan Değerlendirilmesi. **7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi**, 27-29 Ekim. Antalya.
- KILCIGİL, E. (2003). Ailelerin Çocuklarını Yaz Futbol Okullarına Gönderme Nedenleri, Beklentileri ve Sosyo-Ekonomik Durumları. **Beden Eğitim ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi**, 10-11 Ekim. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- KILCIGİL, E. (1998). **Sosyal Çevre- Spor İlişkileri**, (Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama). Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- KILCIGİL, E., GEZGİN, M.F., GÜRBÜZ, F., ÇAMDEVİREN, H. (2000). Elit Sporcularda Branş Değiştirerek Spora Yönelmede Etkili Faktörler. **1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi**, 26-27 Mayıs, Ankara.
- KIZILET, T. (2006). **Elit Futbolcularda(bayan) Yüklenme Sonucunda Kan Laktat Konsantrasyonu İle İdrar Üre Konsantrasyonu Arasındaki İlişki**, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. İstanbul.

- KÖKTAŞ, K. (2004). **Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme**, (Üçüncü Baskı) Ankara: Nobel Yayınları.
- LİSSA, S. (1998). **Nike İs a Goddess: The History of Women in Sport**, New York: Atlantic Monthly Press .
- MİRZEOĞLU, N. (1988). **Yüksekokul Çağındaki Gençlerin Kalıtım ve Antropometrik Özellikleri İle Sosyal Statülerine Göre Başarı Durumlarının Araştırılması**, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ORTA, L. (2000). **Futbolda Bayanlar Dünya Kupası İle Erkekler Dünya Kupasının Karşılaştırarak İncelenmesi**, Birinci Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, 26-27 Mayıs, Ankara.
- ÖNVER, M. (2002). **Dünyada ve Türkiye’de Bayan Futbolunun Gelişimi ve Türkiye’de bayan Futbolunun Psiko-Sosyal Boyutu**, (Yüksek Lisans Tezi) Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Kütahya.
- ÖZDİNÇ, Ö. (2004). **Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Spor ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri**, (Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Adana.
- ÖZTÜRK, F. (1986). **Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Yapı Değişimiyle Genelde Sporun Özelde Futbolun İlişkisi**. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- ÖZTÜRK, F. (1998). **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**, Ankara: Bağırğan Yayınları
- ÖZTÜRK, T. (2004). **Tenise Yeni Başlayan 6-12 Yaş Arası Sporcuların Tenisi Seçme Nedenleri ve Sosyoekonomik Düzeyleri**, (Lisans Bitirme Tezi) Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara.

- PEPE, K. (2003). Spor Branşlarına Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutunun Araştırılması. **Beden Eğitim ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi**, 10-11 Ekim. Gazi Üniversitesi, Ankara
- RACHEL, R. (1998), **Women Of Sports, The Best Of The Best Soccer**, U.S.A.: First Avenue Editions.
- SAYIN, Ö. (1990). **Aile Sosyolojisi: Ailenin Toplumdaki Yeri**, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları
- SÖĞÜT, M. (2006). **Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi) Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Mersin.
- STEFAN, S., ANDREW S.Z. (2006). **National Pastime, How Americans Play Baseball and The Rest Of The world Plays Soccer**, Washington D.C.: Brookings Institution Press
- STUCKYROPP, R. C., DILORENZO, T. M. (1993). **Determinants of Exercise in Children**, Preventive Medicine . Vol: 22, Iss: 6, Syf: 880-889
- SUNAY, H. (1985). **Ankara bölgesi aktif futbolcularının sosyo-ekonomik sağlık-beslenme bilgi ve alışkanlıkları ile başarı durumları üzerine bir araştırma** (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- SUNAY, H., SARACALOĞLU, S.(2003). **Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri İle Spora Yönelten Unsurlar**, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi. s. 43, 2003, Ankara.
- SUVEREN, S. (1991). **Sporu Teşvik Eden Ekonomik ve Sosyal Faktörler**, G.Ü.F. Dergisi Cilt: 7, Sayı: 1, syf: 12-13

ŞİMŞEK, D. (2005). **Orta Öğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri ve Beklentileri**, (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.

TALİMCİLER, A. (2003). **Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi**, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

TEZCAN, M. (1993). **Boş Zamanlar Sosyolojisi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları

T.F.F. **Amatör Futbol Almanacağı**. (2007-2008 Sezonu).

THOMAS, R., A. MARK W. (2003), **Science And Soccer**. London and New York: Rutledge.

TOKDEMİR, C. (2005). **Bayanlar Sahaya İniyor**. T.F.F. Tam Saha Dergisi. Sayı:14. Syf:19

TOLAN, B.,(1985). **Çağdaş Toplumun Bunalımı**, (Anomi ve Yabancılaşma), Ankara: A.İ.T.İ.A. Yayın No:166.

TOLAN, B. (1983). **Toplumbilimlerine Giriş**, Ankara: Savaş Yayınları.

UZUNKARA, M.K. (2007). **Ankara Bölgesi Basketbol Hakemlerinin Sosyo-Ekonomik Yapılarının İncelenmesi ve Hakemliği Seçme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma**, (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.

VAN-YPEREN, NW., DUDA, JL., SCAND, J. (1999). **Goal Orientations, Beliefs About Success, and Performance Improvement Among Young Elite Dutch Soccer Players**. Medicine Science Sports. Vol: 9, Syf: 358-364

WHITEHEAD, S.H., BIDDLE, J.H., O'DONOVAN, T.M., NEVILL, M.E. (2006). **Social-Psychological and Physical Environmental Factors in Groups Differing by Levels of Physical Activity : A Study of Scottish Adolescent Girls.** Pediatric Exercise Science, Vol: 18, Iss: 2

YETİM, A.A. (2006). **Sosyoloji ve Spor**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

YILDIRAN, İ., YETİM, A.A., ŞENEL, Ö. (1996). **Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri**, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 1, Sayı: 1, Syf: 52-57

YILDIRIM, Y. (2007). **Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri**, (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor, Spor Yönetimi Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.

YILDIZ, G. H. (2006). **Ortaöğretim Kurumları Spor Alanında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama ve Bu Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri (Ankara İli Örneği)**. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara.

YILMAZ, B., KARLI, Ü., YETİM, A.A. (2006). **Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması**. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 11, Sayı: 4, Syf: 3,4,5

EKLER

EK-1. Anket Formu

Değerli Sporcular;

Bu araştırma “Türkiye’deki Bayan Futbolcuların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Futbol Branşına Yönelme Nedenleri ” ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmaktadır. Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

1. Yaşınızı lütfen belirtiniz?

- ☐ 5-10 ☐ 10-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ 26 ve üzeri

2. Öğrenim durumunuz?

- ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

3. Yetiştığınız çevre?

- ☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Kırsal ☐ Yurt dışı

4. Şu an yaşadığınız çevre?

- ☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Kırsal

5. Siz hariç kardeş sayınızı belirtiniz?

- ☐ kardeşim yok
☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri

6. Babanızın mesleği?

- ☐ Memur ☐ Emekli ☐ Serbest meslek ☐ İşçi ☐ İşsiz
☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

7. Annenizin mesleği?

- ☐ Memur ☐ Emekli ☐ İşçi ☐ İşsiz (Ev hanımı)
☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

8. Babanızın Eğitim durumu?

- ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
☐ Okur-yazar değil

9. Annenizin eğitim durumu?

- ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
☐ Okur-yazar değil

10. Ailenizde sporla uğraşan var mı?

- ☐ Babam ☐ Annem ☐ Kardeşim ☐ Yakın Akrabam
☐ Sporla uğraşan yok

11. Futbola kaç yaşında başladınız?

- ☐ 5-8 ☐ 9-12 ☐ 13-16 ☐ 17-20 ☐ 21 ve üzeri

12. Kaç yıldır futbol oynuyorsunuz?

- ☐ 1 yıldan az ☐ 1- 3 yıl ☐ 4-6 yıl ☐ 7-9 yıl ☐ 10 yıl ve üzeri

13. Ekonomik durumunuzu nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Gelirim yok ☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

14. Ailenizin ekonomik durumunu nasıl buluyorsunuz?

- ☐ Geliri yok ☐ Çok Zayıf ☐ Zayıf ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

15. Oturduğunuz yer?

- ☐ Kendi Evimiz (Evim) ☐ Kira

16. Futbol Branşını Tercih Etmenizde Etkili Olan Unsurlar İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

Değişkenler	Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Anne, Baba ve Kardeşin Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Yakın Çevredeki Bir Antrenörün Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Yaşadığınız Çevrenin Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Arkadaş ve Akran Grubunun Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Beden Eğitimi Öğretmeninin Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Basın-Yayın Organlarının Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Televizyon Kanallarının Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Okul Spor Tesisi ile Malzemenin Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Maliyetinin Düşük Olmasının Futbola Yönlenmedeki Etkisi					
Her Mevsim ve Şartta Yapılabiliyor Olmasının Etkisi					

17. Futbol Branşıyla Uğraşma Nedenleriniz İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

Değişkenler	Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Maddi Gelirimi Arttırmak					
Futbol Branşını Sevmek					
Sporun Olumlu Katkılarından Haberdar Olmak					
Kolayca Bir Arkadaş Grubuna Katılmak					
Futbol Branşıyla Uğraşarak Boş Zamanlarımı Olumlu Değerlendirmek					
Futbol Branşıyla Uğraşarak Sağlıklı Olmak					
Sporcu Olarak Arkadaşlarım tarafından Tanınıp Sevmek ve Sayılmak					
Başarı ve Kazanmaktan Zevk Duymak					
Arkadaşlarla Birlikte Bir Takım Ruhunu İçinde Hareket Etmek					

18. Futbol Branşından Beklentileriniz İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

Değişkenler	Hiç	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Sağlıklı Olmak ve Sağlığımı Korumak					
İyi Bir Fiziki Görünüme Sahip Olmak					
Çevresiyle, Spor Yapan Popüler Biri Olarak İlişkilerimi Sürdürmek					
İyi Bir Sporcu olmak ve Hayatımı Spordan Kazanmak					
İlerde Sporla İlgili Üniversite Düzeyinde Eğitim Görmek					
Antrenör Olmak					
Hakem Olmak					
Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak					
Maddi Olanaklara Kavuşmak					
Milli Takıma Seçilmek, Milli Olmak					